

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ім. Ю.М. ПОТЕБНІ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Кафедра Міського будівництва і архітектури
(повна назва)

Кваліфікаційна робота

рівень вищої освіти : Магістр
(рівень вищої освіти)

на тему : Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне
Василівського району Запорізької області

Виконала студентка 2 курсу, групи 8.1921-мбг-з
Карасьова Ганна Михайлівна
(прізвище та ініціали)

спеціальність
192 Будівництво та цивільна інженерія
(шифр і назва напряму підготовки спеціальності)

освітньо-професійна програма
міське будівництво і господарство
(шифр і назва)

Керівник к.т.н., доц. Федченко О.І.
(посада вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент к.арх.н., доц. Сазонова О.Ю.
(посада вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя 2022р

1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра Міського будівництва і архітектури

Рівень вищої освіти Магістр

Спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
(код та назва)

Освітня програма «Міське будівництво та господарство»
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«02»

червня

2022 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ/ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Карасьовій Ганні Михайлівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи (проекту) «Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області»

керівник роботи Федченко Олександр Іванович, к.т.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «02» червня 2022 року № 598-с

2. Строк подання студентом роботи 03.12.2022

3. Вихідні дані до роботи Актуальність даної теми дослідження в нинішньому сьогоденні, ймовірність перспективного розвитку подальших теоретичних та практичних рішень, можливості впровадження майбутніх досягнень, мета роботи, завдання до виконання обраних досліджень, об'єкт досліджень, предмет досліджень, очікувані методи виконання досліджень

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) узагальнити теоретичні та практичні дослідження формування центрів культури і відпочинку; проаналізувати сучасний закордонний та український досвід проектування центрів культури і відпочинку; обґрунтувати основні методи для створення простору центру культури і відпочинку; застосувати результати досліджень при створенні проектних пропозицій з організації сучасного центру культури і відпочинку на прикладі території парку села Водяне Василівського району Запорізької області.

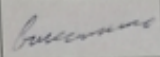
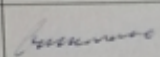
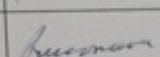
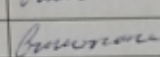
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Від восьми графічних аркушів із результатами аналітичних обґрунтувань наукового напрямку досліджень, результатами експериментальних досліджень, доказами оптимальності запропонованих методик, результатами числових розрахунків із застосуванням сучасних інформаційних методів досліджень

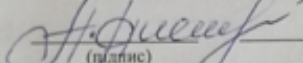
6. Консультанти розділів роботи

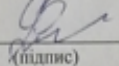
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Федченко О.І., доцент		
2	Федченко О.І., доцент		
3	Федченко О.І., доцент		

7. Дата видачі завдання 02.06.2012

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Розділ I Теоретичні аспекти розвитку центрів культури і відпочинку	1 листопада	
2.	Розділ II Особливості формування території парку культури і відпочинку	15 листопада	
3.	Розділ III Проект реконструкції парку культури і відпочинку в селі Водяне	10 грудня	
4.	Попередній захист	14 грудня	

Студент (підпис) Г.М. Карасьова (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) (підпис) О.І. Федченко (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер (підпис) І.В. Гребенюк (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Карасьова Ганна Михайлівна. Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області.

Кваліфікаційна випускна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю – міське будівництво і господарство, науковий керівник Федченко О. І. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні, кафедра міського будівництва і архітектури, 2022.

В роботі досліджено теоретичні аспекти та практичні рекомендації стосовно формування сучасних центрів культури і відпочинку України. Здійснено аналіз наукових робіт попередніх і сучасних дослідників паркової культури. Розглянуто зарубіжний та український досвід проектування парків культури і відпочинку. Проаналізовано сучасні тенденції організації простору парку. Обґрунтовані оптимальні методи (підходи) для створення простору центру культури і відпочинку населення. На прикладі території парку села Водяне Запорізької області внесені проєктні пропозиції з організації сучасного центру культури і відпочинку.

Ключові слова: сучасний центр культури і відпочинку, парк, ландшафтно-рекреаційна територія, дозвілля, багатофункціональність, поліфункціональність, функціонально-просторова організація, архітектурно-планувальні рішення, благоустрій, озеленення.

Список публікацій магістранта:

1. Фостащенко О. М., Карасьова Г. М. Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області – тези доповіді на II Всеукраїнській науково-практичній конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. С. 275 – 277.

ABSTRACT

Karasova Hanna. Formation of a modern center of culture and recreation in the village of Vodiane, Vasylivskyi district, Zaporizhzhia region.

Qualifying thesis for obtaining a master's degree of higher education, majoring in urban construction and economy, scientific supervisor is Fostashchenko O. M. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu. M. Potebnia, Department of Urban Construction and Architecture, 2022.

The paper examines the theoretical aspects and practical recommendations regarding the formation of modern centers of culture and recreation in Ukraine. The analysis of scientific works of previous and modern researchers of park culture has been carried out. The foreign and Ukrainian experience of designing culture and recreation parks is considered. Modern trends in the organization of the park space are analyzed. The optimal methods for creating the space of the center of culture and recreation of the population are substantiated. On the example of the territory of the park in the village of Vodiane, Zaporizhzhia region, project proposals were made for the organization of a modern center of culture and recreation.

Keywords: modern center of culture and recreation, park, landscape and recreation area, leisure, multifunctionality, polyfunctionality, functional and spatial organization, architectural and planning solutions, land improvement, landscaping.

List of graduate student publications:

1. Фостащенко О. М., Карасьова Г. М. Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області – тези доповіді на II Всеукраїнській науково-практичній конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. С. 275 – 277.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦЕНТРІВ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ	10
1.1 Значимість створення центру культури і відпочинку в сільському населеному пункті.....	10
1.2 Зарубіжний та український досвід проєктування парків культури і відпочинку. Сучасні тенденції	18
1.3 Методологічні основи та методика досліджень формування парків культури і відпочинку.....	30
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ	34
2.1 Фактори, які впливають на формування паркового простору.....	34
2.2 Основні аспекти функціонального зонування території парку	43
2.3 Наповнення паркового простору елементами благоустрою.....	48
РОЗДІЛ 3 ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКУ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ В СЕЛІ ВОДЯНЕ	62
3.1 Загальна інформація про село Водяне	62
3.2 Аналіз існуючої ділянки	64
3.3 Архітектурно-планувальні рішення	67
3.3.1 Композиційне рішення.....	68
3.3.2 Будівлі та споруди парку відпочинку	71
3.3.3 Пішохідна мережа. Улаштування твердого покриття доріг	76
3.4 Озеленення	78
3.4.1 Характеристика зелених насаджень.....	80

3.4.2 Газонне покриття. Улаштування газону і догляд за ним	89
3.4.3 Квітники.....	90
3.5 Освітлення. Система поливу	92
3.6 Контроль якості виконання робіт. Безпека праці	93
ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ми неодноразово чули, що ХІХ ст. – період індустріалізації та промислового розквіту суспільства, ХХ ст. – вік науки, техніки та інформаційного простору, ХХІ ст. – час новітніх технологій, який формує розвиток культурного та творчого потенціалу людини. Шалений темп життя сучасного світу породжує потребу в зростанні попиту на якісний культурний відпочинок та організацію дозвілля населення, що сприятиме якнайкраще відновленню духовних сил і здоров'я, позитивно впливатиме на зняття емоційної напруги. Парадоксально, але люди в сільських населених пунктах, не менше ніж мешканці великих міст, мають потребу в облаштуванні простору, що забезпечить функцію відпочинку, рекреації, спорту та виступить майданчиком для спілкування мешканців.

Вагому функцію у цьому процесі займають парки, вони є найбільш відвідуваним та доступним багатофункціональним простором, поліпшують екологічний, соціальний, психологічний та економічний стан для міських та сільських населених пунктів.

Мета роботи: дослідити теоретичні аспекти та практичні рекомендації стосовно формування сучасних центрів культури і відпочинку України, розглянути закордонний досвід. Обґрунтувати оптимальні методи (підходи) для створення простору центру культури і відпочинку населення. На прикладі території парку села Водяне Запорізької області внести проєктні пропозиції з організації сучасного центру культури і відпочинку.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань:

- уточнити зміст поняття «сучасний центр культури і відпочинку», його ґрунтовних складових;
- узагальнити теоретичні та практичні дослідження формування центрів культури і відпочинку;
- проаналізувати сучасний закордонний та український досвід проєктування центрів культури і відпочинку;

– обґрунтувати основні методи для створення простору центру культури і відпочинку;

– застосувати результати досліджень при створенні проєктних пропозицій з організації сучасного центру культури і відпочинку на прикладі території парку села Водяне Василівського району Запорізької області.

Об'єкт дослідження: внесення проєктних пропозицій з організації сучасного центру культури і відпочинку на прикладі території парку в селі Водяне Василівського району Запорізької області.

Предметом дослідження є особливості формування сучасних центрів культури і відпочинку.

Методи дослідження. В роботі застосована загальнонаукова група методів, яка в свою чергу поділяється на: методи емпіричного дослідження; методи теоретичного пізнання; загальнологічні методи і прийоми дослідження. Використано метод спостереження, що відноситься до емпіричного методу дослідження, сутність якого полягає в дослідженні кола визначених явищ, які стосуються безпосередньо завдання, що вивчається. В дослідженні вжито низку загальнонаукових методів, до них відносяться: аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, узагальнення, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, системний підхід, евентуальні (статистичні) методи. Застосовано метод опитування, який дозволяє виявити конкретні завдання, з метою отримання інформації про інтереси, погляди, мотиви тощо.

Наукова новизна: Визначено поняття «сучасний центр культури і відпочинку». Встановлено, що саме парки є найбільш відвідуваним і доступним місцем масової культурно-соціальної роботи, забезпечують функцію відпочинку, рекреації, спорту та виступають майданчиком для спілкування мешканців, що дає можливість називати парки центром культури і відпочинку.

Практичне значення одержаних результатів. Здобуті результати наукових напрацювань дозволили сформулювати концепцію створення сучасного центру культури і відпочинку на території парку села Водяне для культурного дозвілля місцевого населення.

Особистий внесок автора. Внесення проектних пропозицій до формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Запорізької області.

Відомості про апробацію результатів роботи. Апробація роботи – за результатами досліджень опубліковано тези доповіді на II Всеукраїнській науково-практичній конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. 437 с. С. 275 – 277.

Відомості про публікації здобувача. Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області – тези доповіді на II Всеукраїнській науково-практичній конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України». Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2022.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається з вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 126 сторінках, 10 таблиць, 31 рисунок, 12 додатків. Для написання даної роботи використано 66 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦЕНТРІВ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ

1.1 Значимість створення центру культури і відпочинку в сільському населеному пункті

В соціально-культурному житті України сільські території займають особливе місце. На них проживає третина населення нашої держави і припадає 90% її площі. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формування основ продовольчої безпеки та нарощування експортного потенціалу країни. Ці та інші чинники роблять розвиток сільських територій одним з основних пріоритетів державної політики України, спрямованої на підвищення стандартів життя сільського населення, покращення стану довкілля та поліпшення якості людського капіталу [30 с. 4].

Ефективне управління розвитком села вимагає не лише підтримки аграрного сектору економіки, а й забезпечення високої якості трудового потенціалу, поліпшення умов життя, праці, побуту, дозвілля сільського населення; оздоровлення демографічної ситуації тощо [8].

Міський та сільський спосіб життя відрізняються один від одного, кожен має переваги і недоліки. Міський житель має:

- більш широкий вибір товарів і послуг, не виходячи за межі населеного пункту;
- можливість на місці отримати гарну освіту і реалізувати себе. З іншого боку, висока густина населення і постійна конкуренція на ринку праці роблять життя городянина більш насиченим стресами;
- доступ до культурних цінностей та інформаційних ресурсів;
- високий рівень професійної спеціалізації;
- можливість користуватись громадським і особистим транспортом. Крім того, вважається, що викликаний розвитком промисловості і транспорту високий

рівень забруднення атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, ґрунту у містах відбивається на виникненні загальних і специфічної патології у населення;

- вищий рівень енерго- та водоспоживання;
- роз'єднані місця проживання і роботи.

Садиба і земельна ділянка сільського жителя являються місцем проживання, і головною виробничою одиницею у сільській місцевості. Відпочинок і відновлення сил городян задовольняється в парках, садах, лісопарках, спортивних комплексах, туризмі. Відпочинок як проведення часу «без мети» є ознакою міського укладу, у той самий час як для селянина – це зміна виду активності. Політичне життя людини практично цілком зосереджене у містах. Американський географ Т. Хартсхорн, характеризуючи міський спосіб життя, відмічає більш високі темпи і ступінь організованості міського життя, більш жорстке планування діяльності, вимоги більшої визначеності і пунктуальності у порівнянні з більш розміреним, «невизначеним» і менш «жорстким» сільським укладом. Згідно зауваження німецького соціолога минулого століття Тьоніса (1887), сільське життя проходить в рамках громади (community), у той час як міський уклад характеризується життям у суспільстві (society) [2 с. 19].

Однією з поширених проблем, з якими стикаються сільські населені пункти є формування єдиного соціокультурного простору в межах території села.

Шалений темп життя сучасного світу породжує потребу в зростанні попиту на якісний культурний відпочинок та організацію дозвілля населення, що сприятиме якнайкраще відновленню духовних сил і здоров'я, позитивно впливатиме на зняття емоційної напруги.

Проблемне питання полягає в нестачі такого простору в сільській місцевості. Постає актуальна необхідність у дослідженні сучасного стану, методів формування культурних центрів. Виникає значимість створення такого сучасного центру культури і відпочинку, орієнтованого на різні групи населення в межах сільського населеного пункту.

Поняття «сучасний центр культури і відпочинку» несе в собі багат шарове смислове навантаження, для чіткого розуміння якого необхідно розглянути з різних боків його складові, такі як культура, відпочинок, дозвілля, публічний простір.

Вагому функцію у цьому процесі займають парки, які є найбільш відвідуваним та доступним місцем масової культурно-соціальної роботи, забезпечують функцію відпочинку, рекреації, спорту та виступають майданчиком для спілкування мешканців, що дає можливість називати парки центром культури і відпочинку.

Парк – самостійний архітектурно-організаційний комплекс площею понад 2 га, який виконує санітарно-гігієнічні функції та призначений для короткочасного відпочинку населення. Залежно від характеру, призначення і типу власності вони діляться на парки культури і відпочинку, районні, спортивні, дитячі, дендрологічні, історичні, національні, меморіальні, етнографічні парки-музеї, історичні, виставкові, зоологічні, аерофітотерапії тощо [10].

За розміром поділяються парки на крупні – більше 300 га; великі – 100-300 га; середні – 30-100 га; малі – до 30 га.

Для визначення характеру майбутнього парку за типологією передуюче аналітична робота, шляхом соціологічного опитування з виявлення вподобань та потреб місцевих користувачів. Дослідити вже існуючі місця відпочинку, виявити їх профіль та запропонувати сучасні та креативні ідеї. Якщо в переважній більшості серед опитаних спостерігається один вид відпочинку, то найкращим варіантом буде створення спеціалізованого парку. Якщо види відпочинку різні, тоді актуальним рішенням для втілення всіх побажань буде поліфункціональний парк культури і відпочинку. За потреби залучаємо мешканців до співпраці, прислухаємось до їх думки, бачення та наповнюємо ідеями майбутній простір. При співучасті населення парк буде мати популярність, затишок і комфорт.

У самій назві «парк культури і відпочинку» відображена основна ідея цієї установи. «Парк» – означає, що мова йде про природний, рекреаційний об'єкт, «культура» у своєму первісному значенні означає «вирощування», «виховання», «освіта», «розвиток» тощо, вказує на просвітницький, пізнавальний характер

діяльності парку, «відпочинок» – проведення часу, метою якого є відновлення нормального стану організму, вказує на те, що в парку передбачені можливості розваг для емоційної розрядки і зняття втоми.

Питання діяльності парків, їх сучасний стан, тенденції розвитку актуальні й визначаються тією роллю парків, яку вони відіграють в соціально-культурній сфері. Їх комплексний устрій, багатофункціональність дозволяють реалізовувати важливі культурно-виховні завдання, виконувати просвітницькі, рекреаційні, соціальні й інші функції, зрештою задовольняти потреби різних соціально-демографічних груп населення в культурно-дозвілєвій діяльності [20 с. 50].

Модель парку – це гнучка, відкрита система, яка неухильно розвивається, в основі життєдіяльності якої відбувається постійне коректування паркової практики. Вона самодостатня для виконання соціокультурних функцій за допомогою різноманітних видів діяльності, відповідно до спектру потреб та інтересів відвідувачів, а сама організація дозвілля в парку – це вид соціально-культурної діяльності та мотивації інтересів людей [20 с. 52].

Протягом тривалого часу багато фахівців різних наукових галузей займаються формуванням і організацією простору культури і відпочинку: і архітектори, і будівельники, і психологи, і соціологи тощо.

Архітектори аналізують реалізацію багатофункціональних заходів, будівництво штучних моделей дозвілєвої діяльності, розробляють принципи функціонально-планувальної організації закладів дозвілля як архітектурного об'єкта. Вони намагаються створити максимально сприятливе середовище перебування з урахуванням психологічних аспектів, а також сформувати рекреаційний простір, вдало розмістивши зони активного та спокійного відпочинку. Пошуки ведуться з позицій прогнозування та планування, універсального поліфункціонального використання приміщень, застосування принципів динамічної архітектури. Атмосфера активної взаємодії з навколишнім предметним середовищем є однією з головних умов ефективної діяльності дозвілєвих структур. Вона має значні потенціальні можливості для відпочинку та

розваг, для стимулювання розумових і творчих процесів життєдіяльності людини [31 с. 61].

Видатні науковці Д. Юхимчук, В. Кучерявий та І. Косаревський першочергово підкреслюють значимість парку, як провідний компонент зелених насаджень у населених пунктах [55, 29, 21]. Так І. Косаревський зазначав, що зелені насадження – один з важливих факторів містобудування. Їх роль в населеному пункті полягає не лише в поліпшенні санітарного стану та створенні умов для праці і відпочинку, а й у формуванні найхарактерніших особливостей, властивих зовнішньому архітектурно-художньому вигляду даного населеного пункту [21 с. 3].

Торкаючись питань озеленення парків, варто акцентувати увагу на включенні до асортименту насаджень видів, які додатково сприятимуть біологічному різноманіттю. Наприклад, такі, що мають їстівні плоди, допоможуть збагатити тваринний світ парку, приваблюючи до нього птахів, які, у свою чергу, захищатимуть рослинність від шкідників. Рослини-медоноси сприятимуть збагаченню ентомофауни. Чим багатший рослинний та тваринний світ парку, тим більш сталою є його екосистема, тим кориснішим він буде для прилеглих екосистем [41 с. 59].

Прийоми проектування парків як об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну висвітлено в роботі Н. Крижановської, М. Вотінова, О. Смірної, а також підкреслено, що ландшафтний дизайн тісно пов'язаний із архітектурою, ландшафтною архітектурою, а також міським дизайном, флора- і фітодизайном. Головне завдання ландшафтного архітектора та дизайнера полягає в організації простору відповідно до функційних, екологічних та естетичних вимог, створенні яскравого художнього образу, здатного викликати в людини позитивні емоції. Під час проектування ландшафтних об'єктів неможна обмежуватися тільки створенням художнього образу об'єктів із метою їхнього емоційного впливу на людину [22 с. 9].

С. Роговський в своєму дослідженні розглянув особливості ландшафтного облаштування сільських населених пунктів у різних регіонах України з

урахуванням ментальних особливостей населення, проаналізувавши асортимент використовуваних рослин та відзначені характерні зміни в озелененні села, що відбулися останнім часом [39].

Т. Безсмертнюк, М. Мельнічук у своїй статті дослідили можливість здійснення рекреаційної діяльності в межах регіональних ландшафтних парків. Розглянули категорію природно-заповідного фонду, регіональний ландшафтний парк як об'єкт рекреаційного природокористування. Охарактеризували регіональні ландшафтні парки досліджуваного регіону як потенційні атракції туристично-рекреаційного призначення [3].

Заслугує увагу робота І. Петрової, що досліджувала парки в аспекті дозвілєвого центру, які наприкінці ХХ ст. перетворюються на соціально-педагогічні комплекси, що виконують просвітню, рекреаційну, соціальну, виховну, культурну, екологічну функції. Паркові комплекси пропонують великий асортимент дозвілєвих послуг: творчі заходи, гольф, теніс, велосипедні прогулянки, плавання, екскурсії, гральні майданчики для дітей, культурно-мистецькі клуби, групи здоров'я. У парках використовуються різноманітні форми дозвілєвої роботи: вистави балету на воді, вечори відпочинку для дорослих, ігрові конкурси, спортивні змагання, рекреаційні програми [31 с. 87].

Сьогодні в багатьох зарубіжних наукових працях [60, 61, 65, 66] досліджують парки як багатофункціональні відкриті простори, що підтримують сталий розвиток населених пунктів. Акцентують увагу, що поняття «багатофункціональний» отримало широке визнання в теорії та інтенсивно використовується в практиці містобудування та дизайні. Роблять припущення, що багатофункціональні простори додають широкий спектр в екологічні, соціальні, психологічні та економічні вигоди для міських та сільських територій.

Процес зростання парків у сільському середовищі супроводжується збільшенням організаційних форм з їх прив'язкою до обслуговуваної ними території. Відбувається взаємопроникнення культурної діяльності та повсякденного життя, що здійснюється шляхом культурної активності самих мешканців. Населенню надається досить широкий вибір можливостей задоволення

освітніх, культурних і побутових запитів. Подібні парки фактично підтримали нові тенденції та нові традиції клубних установ, а саме – злиття культурного, соціального та громадського життя через перенесення культурної діяльності «назовні». Ця тенденція реалізується в програмах проведення фестивалів, культурних компаній – «днях селища», національних іграх, місячниках охорони національних надбань району [20 с. 41].

Слід зауважити, що спосіб життя в сільській місцевості формує потреби в організації дозвілля інші, ніж у місті. Ця специфіка не дозволяє сповна використовувати в таких парках рекреаційні програми, призначені для міських парків [20 с. 41].

Організація парків у сільській місцевості, на думку фахівців, повинна враховувати та використовувати природні можливості відпочинку на свіжому повітрі. Першочерговим стає завдання не спілкування людини з природою, а проблема організації території для проведення дозвілля сільських жителів. Але при цьому таке паркове середовище повинно залишатися об'єктом садово-паркового мистецтва, естетичного виховання відвідувачів [20 с. 41].

Структура парку, зміст його роботи більшою мірою залежить від кількості населення в цій місцевості. Статистика показує, що найбільшою популярністю користуються парки в сільських регіонах з населенням у 50–100 тисяч людей. Водночас представники різних груп сільського населення віддають перевагу різним місцям відпочинку. Так, сім'ї сільського населення переважно відвідують зони, відведені для пікніків, організовані групи віддають перевагу спортивним спорудам, молодь переважно відпочиває на пляжах [20 с. 42].

Останнім часом парки в сільській місцевості все частіше відвідує населення з міста. Подібний процес додатково стимулює розвиток паркової мережі в сільській місцевості. Слід зауважити, що розширюючи паркове будівництво, місцеве керівництво насамперед має враховувати особливості свого регіону та потреби й інтереси сільського населення [20 с. 42].

На сучасному етапі можна відчувати підтримку в організації простору парків культури і відпочинку і на державному рівні. Так, наприклад, Міністерство

регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України оновлює державні будівельні норми щодо благоустрою, зокрема, щодо проектування парків, скверів та інших ландшафтних зон. Відтак наразі розглядається пропозиція проектувати сучасні парки з навігацією, розмежуванням різних зон та можливістю підключення до мережі Wi-Fi. Про це повідомив заступник Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Лев Парцхаладзе.

Відтак зараз розглядаються наступні пропозиції до цих державних будівельних норм:

- проектування в достатній кількості лавочок у парках, з яких 50% – зі спинками для зручності людей з інвалідністю та інших маломобільних груп, можливість розміщення лавочок на газонах;

- передбачення зручної та доступної для всіх маломобільних груп навігації в парках – розміщення покажчиків, позначок руху, карт тощо;

- зонування парків та скверів в залежності від виду дозвілля та відвідувачів: ігрова зона для дітей, зона для відпочинку дорослого населення, велосипедна, пішохідна зони тощо;

- можливість закладення в парках відповідних комунікацій для передбачення Wi-Fi.

Ці зміни сприятимуть появі таких сучасних та зручних зон відпочинку населення, як у Європі. Крім того, раніше заступник Міністра повідомляв, що Міністерство регіонального розвитку розгляне можливість проектування в парках сучасних вбиралень, питних фонтанчиків, кнопок виклику поліції та сучасних урн і контейнерів у достатній кількості.

У [10] встановлюють вимоги щодо нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів благоустрою незалежно від їх підпорядкування та форми власності. Це парки (гідро-, луко-, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери; пам'ятки культурної та історичної спадщини; майдани, площі, бульвари, проспекти; вулиці,

дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки, зупинки та споруди міського громадського транспорту, майданчики для паркування; пляжі; кладовища; інші території загального користування; прибудинкові території; території підприємств; водоохоронні зони та прибережні захисні смуги в межах населених пунктів.

Державні будівельні норми (ДБН) – обов’язкові до виконання нормативні акти, які використовуються під час проектування нових та реконструкції існуючих будівель, кварталів, мікрорайонів, вулиць і доріг відповідно до їх призначення [5].

Усе зазначене вище підтверджує виключну значимість створення центру культури і відпочинку в сільському населеному пункті. Сьогодні для сільської громади саме поліфункціональний парк є центром відпочинку і дозвілля завдяки своїй універсальності, доступності та різноманіттю запропонованих видів дозвілля. При цьому досить невелика кількість робіт з науковим поглядом на тему щодо формування простору культури і відпочинку в сільських населених пунктах підсилює її актуальність.

1.2 Зарубіжний та український досвід проектування парків культури і відпочинку. Сучасні тенденції

Немає жодної країни в світі яка б не відзначила значимість своїх паркових комплексів, які є гордістю, культурним та духовним надбанням. Закордонні наукові фахівці вивчають дитяче виховання в аспекті паркової індустрії, прищеплюють через роботу парків бережливе ставлення до екосистеми планети, проводять соціологічні дослідження. В парадигмі освіти питання паркової культури розглядається як впливовий компонент на виховання у сучасного молодого покоління культури відпочинку.

В останні десятиліття у світі спостерігається стійка тенденція підвищення інтересу до нових сучасних технологій у галузі дозвілля. Сьогодення потребує розширення функцій парків та урізноманітнення форм роботи з соціально обмеженими категоріями населення – іммігрантами, бездітними, молоддю та

підлітками з бідних родин, організації дозвілля людей похилого віку, розширення форм роботи з урахуванням соціально-психологічних особливостей цієї категорії населення, основних завдань просвітництва літніх людей у сфері їх рекреаційних можливостей і способів проведення дозвілля [2 с. 37].

Усе частіше можемо спостерігати поділ парків на типи залежно від їхнього зонування та функціонального наповнення. У спеціалізованих парках переважає одна основна функціональна зона: рекреаційна, ігрова, спортивна, комерційна, меморіальна, культурна, дендрологічна або зоологічна. Багатофункціональні парки складаються з різноманітних функціональних зон та не мають однієї основної. Залежно від розміру та кількості користувачів багатофункціональні парки бувають міськими та районним [32 с. 13].

Принципово важливим є запровадження різних програм, що об'єднують всі спеціалізовані сектори і зони та надають можливість відвідувачу здійснити власну мікропрограму, яка відповідає його віку, соціальному статусу і платоспроможності [2 с. 39]. І, як приклад сучасного багатофункціонального парку, можна виділити «Леві Парк» в Х'юстоні, США. Для невеликої ділянки площею 6 акрів посеред жвавого та щільного району Верхнього Кірбі в Х'юстоні, Леві Парк завзято працює, чий зручності включають відкритий павільйон, інноваційну ігрову зону, набережну через навіс великих живих дубів, огорожені ігрові зони для великих і маленьких собак і стійкі сади. Навіть у будні вечори відвідувачі оживляють всі зручності Леві: діти бродять на інноваційному майданчику, собаки граються у власному просторі, а любителі фітнесу заповнюють безкоштовні заняття фізичними вправами в павільйоні.

Близько 7000 чоловік в тиждень відвідують парк, який відкрився в лютому 2017 року.

Парк має два газони для активного відпочинку, павільйон для виступів, парк для собак, водні споруди, громадський сад і дощовий сад. Хороша видимість парку з вулиці сигналізує про відкритість і активність, а численні точки доступу ведуть відвідувачів безпосередньо до головних місць для спілкування. Набережна вздовж

північної сторони парку з'єднує ігрові зони, майданчики з розкладеного граніту, а також сцену та павільйон.

Дитячий сад у центрі парку містить будиночок на дереві завдовжки 150 футів, який огорнутий навколо переселених сорока-сімдесятирічних живих дубів. Велика крона дерев захищає від сонця, а з будиночка на дереві відкривається захоплюючий вид на паркові зони внизу (рис.1.1) [64].

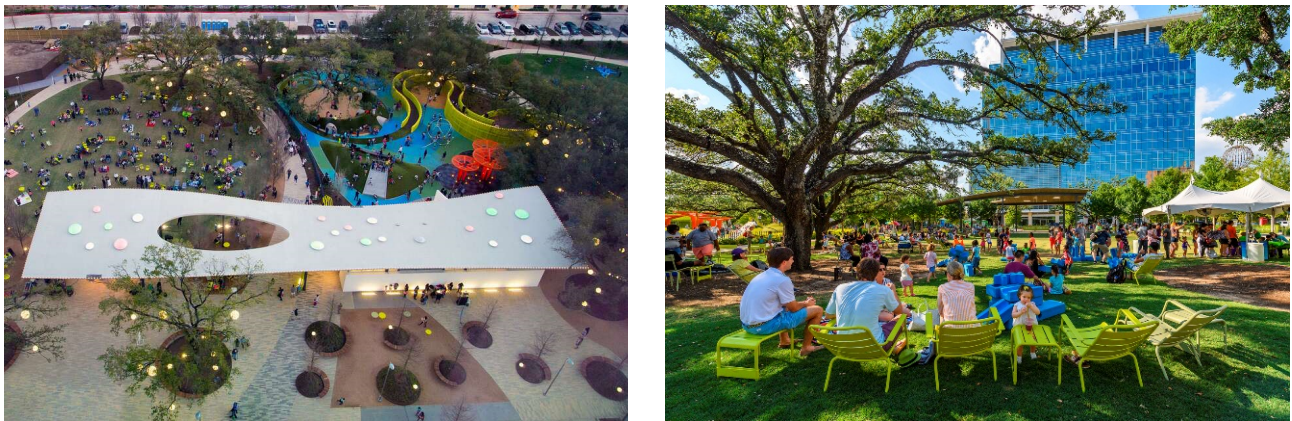

Рисунок 1.1 – «Леві Парк» в Х'юстоні, США

Прикладом спортивного парку є Урбан-парк в Києві, який вважається найкращим за безбар'єрністю громадським простором в Україні. Зокрема, тут створили покриття, зручні для пересування на візку, сидіння різної висоти, зони активностей для різного віку, тренажери для людей на візках. Всі поверхні розташовано на одному рівні, а дизайн-код передбачає контрастні кольори, що дозволяє легко пересуватися скейтерам із поганим зором.

Наразі на території Урбан-парку доступно:

- бетонний скейт-парк площею 2500 кв. м, призначений для екстремальних вуличних культур: скейтбордингу, трюкового самоката, BMX, роллерблейдінга;
- стритфутбольний спот. Локація містить чотири корти 3x3 і чотири панна корти;
- стритбольний спот, який складається з двох кортів 3x3 і корту 5x5;

– стритденс & івент-спот площею 500 кв. м. Ця частина парку призначена для занять вуличними танцями: брейком, хіп-хоп денсом, денс-холлом, хаусом, папінго, локінгом тощо;

– стритворкаут-спот із залізними снарядами для занять стритворкаутом і професійним гумовим покриттям та трибунами;

– паркур-спот. Тут розміщено різні паркур-фігури з металевого каркаса і фанери, а також трибуни (рис.1.2) [47].

Рисунок 1.2 – Урбан-парк в Києві, Україна

Цікавим прикладом сучасних парків є зоопарк у Черкасах. Архітектори розробили простір для тварин та людей, де архітектура забезпечує гідне співіснування, гуманне ставлення до тварин, безпеку та нестиме нові культурні цінності.

У зоопарку збудували нові входні групи, реконструювали штучне озеро, збудували сувенірну крамницю, кафе, дитячі майданчики, авіарій для птахів, оновили тераріум, вольєри тощо.

Ще однією ідеєю було створити привабливий зоопарк не завдяки збільшенню видів тварин у ньому, а цікавим комбінованим експозиціям, у яких архітектура допомагає краще розкрити різні аспекти їх життя (рис.1.3) [53].

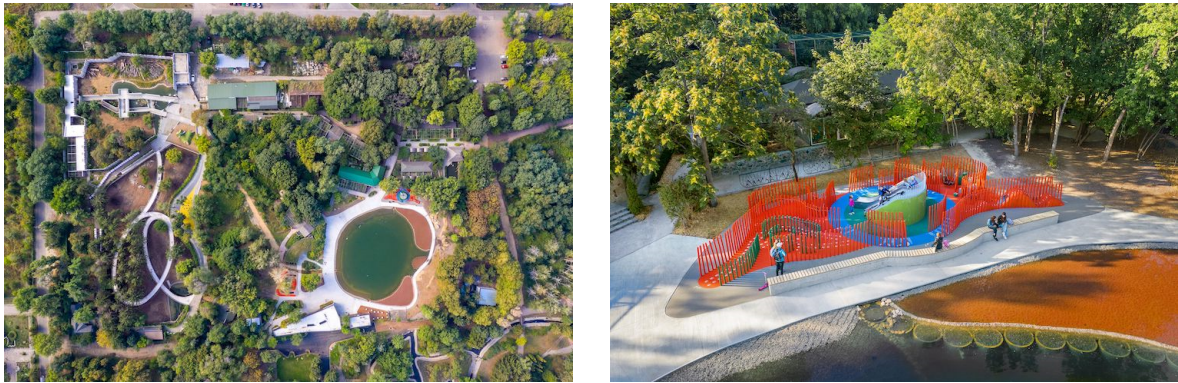

Рисунок 1.3 – Зоологічний парк в Черкасах, Україна [56]

Неймовірний дендрологічний парк «Зелений пояс озера Ді Шуй» в Шанхаї, Китай. Чотирисмугова дорога як частина краю портового міста Лін Ганг перетворюється на грандіозну алею, обсажену деревами, і зливається із зеленим поясом озер, який також перетворений на лінійний спортивний парк, обсажений деревами. Міська ландшафтна мова як комерційного краю, так і новозбудованого спортивного парку в тому числі; мощення, посадка, вуличні меблі, дружні пішохідні переходи та тумби, допомагають інтегрувати місто Лін Ганг-Харбор та його водний край разом як одну мову.

Встановивши живий інтерфейс з «Озером краплі води» та новозбудованими офісними кварталами та житловими кварталами, нова послідовність лінійних парків містить ряд доріжок навколо озера, включаючи шлях відкриття, головну стежку та спортивну стежку, які допомагають оживити край озера. Міжнародні заходи включають марафони та триатлон, велоперегони та благодійні акції, розроблені в унісон у мережі спортивних споруд, включаючи велосипедні доріжки, бігові доріжки, природні стежки, грандіозні газони, хвилеподібні пагорби, тематичні ботанічні сади, водно-болотні угіддя, ігрові зони та водні види спорту.

Екологічно стійкий ландшафтний дизайн та пов'язані з ним особливості демонструються в рамках візуальної освітньої ініціативи, яка ілюструє, як екологічна роль як архітектури, так і ландшафту перестає бути окремим порядком денним. Це створило нове дихання життя на раніше нічим не використовуваному краю озера, надавши високу видимість з сильною ідентичністю воді, змішавши

міський край міста Лін Ганг-Харбор з його великим озером і новим парком (рис.1.4) [58].

Рисунок 1.4 – Парк «Зелений пояс озера Ді Шуй» в Шанхаї, Китай

Меморіальний парк «Інфлексн» – це громадський парк, який імплантований на ділянці старої будівлі Монако в Колумбії, ікона болю і насильства, колишня власність наркоторговця Пабло Ескобара. Цей новий громадський простір, який надається місту в результаті міжнародного конкурсу громадської архітектури, вшановує пам'ять через меморіал жертв наркотероризму, що стався в місті в період з 1983 по 1994 рік. Парк розділений на 3 основні моменти: Суть: він є головним входом парку і головна стежка в супроводі 9 «монолітів» здійснюється через «Стежку героїв», де розміщені фрази вбитих персонажів суспільного життя, які своїми голосами і своїми словами передували явищу, що відбувалося в суспільстві. Перегин: це найважливіший і урочистий момент у космосі.

Чорна кам'яна стіна довжиною 70 метрів і висотою 5 метрів, складена з 4 великих розривів, ділить парк надвоє. Північна сторона перфорована 46612 отворами, кожне з цих отворів являє собою смертельну жертву насильства, що сталося в цей період; вночі ці перфорації висвітлюються зсередини стіни, утворюючи анонімне сузір'я світла, яке представляє і пов'язує кожне з відсутніх життів зі своїми, які відвідують це місце. На південній стороні є висічена на камені хронологічна лінія, в якій викриваються 208 насильницьких подій, що відбулися в місті, пов'язаних з наркотероризмом, із зазначенням місця, дати і виду події. Коли

відвідувачі перетинають парк, вони пам'ятають і визнають масштаби нападів, багато хто з відвідувачів пережили ці часи болю, визнаючи напад знову з датою та місцем, де це сталося, стає вправою в колективному катарсисі, і це перший крок, щоб почати загоювати все ще відкриті рани в суспільстві.

Ліс стійкості: міський ліс, де розміщені породи дерев з різних частин країни, це природний простір, який віддає данину опору та здатності суспільства подолати труднощі та болючі моменти, які воно пережило, і як стійкий дух, який пропонує можливості для створення нових напрямків та перспектив. Крім того, частина завалів старої будівлі була використана для створення 2 лінійних стін як історичного сліду, які розташовані на краях парку, переосмислюючи символи болю, які ця споруда представляла, щоб тепер розмістити житловий простір всередині. Цей міський простір має своїм епіцентром відображення над смутком, щоб виправдати надію, гідно оцінити життя над будь-яким слідом насильства і піднести торжество людського духу, відкривши простір для зустрічі з культурою і побудови соціальної тканини (рис. 1.5) [62].

Рисунок 1.5 – Меморіальний парк «Інфлексн» в Медельїні, Колумбія

Розважальний парк «Футуроскоп», Пуатьє Франція – один із найпопулярніших парків розваг у Франції та єдиний у своєму роді в Європі, відвідало понад 50 мільйонів відвідувачів. «Футуроскоп» – це ідеальне місце для відпочинку з 60 гектарами тихої зеленої місцевості та 25 оригінальними

враженнями, які ви не знайдете більше ніде: фільми у величезному форматі, захоплюючі атракціони, 3D-атракціони з 4D-ефектами, ігри, живі шоу, відкрита повітряна діяльність та інше. Вражаючі театри всередині «Футуроскопа» – це гігантські скульптури, футуристичні лінії яких плавно зливаються з навколишнім ландшафтом. Нові відкриття та гострі відчуття гарантовані всім, малим і великим (рис. 1.6) [59].

Рисунок 1.6 – Парк «Футуроскоп» в Пуатьє, Франція

Сучасній рекреаційній спрямованості парків сприяють особливості паркобудівництва, його образна система, символіка, організація паркового простору. Відбувається взаємодія «урбанізованих» і «природних» елементів – використання нестандартних атракціонів і ігрових пристроїв, «вписаних» у природне середовище. Як свідчить зарубіжний досвід, поліфункціональна діяльність парків культури і відпочинку забезпечує населенню широкий і вільний вибір різноманітних форм проведення дозвілля та фізичного відпочинку, сприяє збагаченню життєвого досвіду, розвиває індивідуальні здібності, допомагає накопиченню інтелектуального потенціалу, стає місцем розваг не тільки для дітей, а й для дорослих. У цьому неповторна особливість діяльності парків, причина їх зростаючої популярності у широких верств населення, посилення значення їх ролі в соціально-дозвіллевій сфері [2 с. 39].

Всі ці приклади різноманітних парків неодмінно надсучасні та фантастичні, та для сільської місцевості такі перевтілення малоімовірні але не безнадійні.

Антигуманні комуністичні експерименти минулого залишили у масовому сприйнятті села ототожнення з відсталістю і архаїзмами. Натомість сьогодні ці стереотипи поволі втрачають своє підґрунтя в умовах децентралізації і надає змогу розгледіти нові можливості для українських сільських громад, які стають все більш виразними [54].

Мета реформи децентралізації – формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Реформа передбачає відповідальність органів місцевого самоврядування перед жителями – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність [38].

В новостворених територіальних громадах люди мають право самостійно вирішувати та дбати про надання їм якісних послуг у різних сферах, в тому числі й у сфері відпочинку. У мешканців територіальних громад проявляється розуміння піклування про подальший розвиток та благоустрій своєї території.

Сьогодні в новостворених громадах бачимо стрімкі шляхи розвитку, і як доказ підготовка проєктів, в яких пропонуються нові інфраструктурні рішення з теперішніми сучасними вимогами: новітні технології, безпека та екологічність.

Яскравий тому приклад – проєктна модель центру культури і відпочинку Ямницької територіальної громади Івано-Франківської області. Загальна інформація: Ямницька територіальна громада утворена в 2017 році. Загальна площа громади – 126,59 кв. км. Загальна кількість населення станом на 30 листопада 2021 року становить 8923 особи. До складу Ямницької територіальної громади входять 8 населених пунктів – Ямниця, Павлівка, Сілець, Тязів, Рибне, Майдан, Нова Гута, Ценжів – в межах п'яти старостинських округів (Павлівський, Сілецький, Тязівський, Рибненський, Майданський) з центром у с. Ямниця [17].

При формуванні центру культури і відпочинку задіяні основні принципи: доступність, комфорт і безпека, багатофункціональність, естетика, соціалізація. Центр громади і села Ямниця формується комплексом об'єктів: школа, церква,

адміністративна будівля, лікарська амбулаторія і кілька меморіалів. Проте головним елементом центральної частини мала б бути власне площа. Відповідно пропонується використання існуючої ділянки поруч зі школою, як центральної частини публічного простору [17].

Проектом передбачається створити дві смуги озеленення з квітниками та деревами, лавки та малі архітектурні форми, паркінг для авто тощо [17].

Площа виконуватиме одночасно 3 функції: повсякденна (для прогулянок і відпочинку), святкова (для зборів, концертів), тематична (проведення ярмарки, виставок тощо) (рис. 1.7) [17].

Рисунок 1.7 – Приклад проекту моделі центру публічного простору
Ямницької територіальної громади, Україна

Сучасний центр, як мета створення нового публічного простору, стане не просто новим обличчям громади, а місцем, де люди забуватимуть всі негативи, де переважатиме ентузіазм, радість, спокій та любов.

Гідний приклад створення проєкту моделі сучасного центру культури і відпочинку в умовах децентралізації запропонувала Васильківська територіальна громада Дніпропетровської області. Загальна інформація: площа територіальної громади – 884,2 км; адміністративний центр громади – селище міського типу Васильківка; кількість старостинських округів – 8; кількість населених пунктів – 56; кількість населення – 22259 осіб [19].

Проєктом запропоновано публічний простір на місці в межах вже існуючого парку. Парком користуються мешканці прилеглого мікрорайону та селища в цілому. Основне завдання полягає у розосередженні необхідних функцій та відновленні трасування простору. Очікується вирішення локальних просторових конфліктів та прогнозування розвитку парку на наступні роки. В проєкті пропонується врахувати потреби і досвід різних груп користувачів навколишніх мешканців; запропонувати фазове виконання проєкту, враховуючи поточні донорські та локальні можливості; надати проєктні рішення, плани та візуалізації та обґрунтування до них [19].

Центральний парк – це найбільша і центральна рекреаційна зона в селі, що має виконувати роль класичного публічного простору для різних груп (рис. 1.8).

Функціональне зонування парку передбачає наступні зони: вхідна група із багатофункціональним кіоском; відкритий кінотеатр; сцена і подієва площа; дитячий майданчик 1 – 6 років; дитячий майданчик 7 – 13 років; павільйон і площа зустрічей; місця літніх людей; зупинка-навіс; меморіал; ріка пам'яті; зона відпочинку і сад каменів; декоративна арка; вуличні спортивні активності (бруси та турніки); вуличні спортивні активності (теніс, петанк); зона тихого відпочинку, пікніків [19].

Проєктом передбачається виконати наступні умови [19]:

– у виробництві повинні використовуватись природні матеріали, не шкідливі для навколишнього середовища та людей;

- будь-яка зона парку повинна бути доступна людям з обмеженими можливостями, всі комунікації та переходи повинні бути безбар'єрними;
- всі об'єкти повинні мати низьку вартість виготовлення та встановлення;
- кожний об'єкт повинен мати надійний захист від вандалізму;
- будь-яка зона парку повинна якісно освітлюватись, та має бути безпечною;
- дизайн та зовнішній вигляд об'єктів повинен відповідати сучасним тенденціям в суспільстві;
- відсутність парканів та жорстких перешкод;
- природність та екологічність.

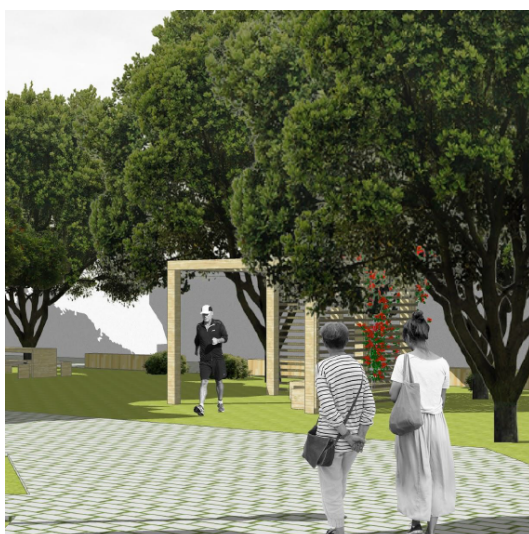
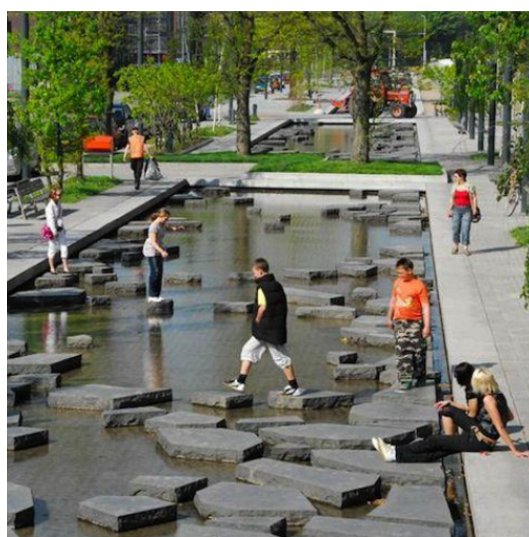

Рисунок 1.8 – Приклад проєкта реконструкції центрального парку Васильківської територіальної громади, Україна

З огляду на розвиток громад, на те, як вони моделюють свій майбутній громадській простір, нехай поки ще в проєктних пропозиціях, але вони неодмінно набудуть права на втілення. Але слід зауважити, що завдяки підтримці держави існують програми, які вже втілені в маленьких містечка і селах, наприклад, програма президента Володимира Зеленського «Здорова Україна». У межах програми триває реалізація проєкту «Активні парки – локації здорової України», який має на меті створення умов для фізичної активності громадян та популяризації здорового способу життя серед українців. Зокрема, проєкт передбачає створення в українських містах локацій «активний парк» і «спортивний майданчик». Кожен «активний парк» оснащений QR-кодами, завдяки яким відвідувач має змогу провести тренування будь-якої складності, обравши власного тренера серед зірок естради, кінематографу, професійних спортсменів, або провести тренування з Президентом України [48].

З проведеної роботи над зарубіжним і українським досвідом в організації сучасних центрів культури і відпочинку слід виокремити деякі цікаві моменти, родзинки, застосувавши новітні технології, наприклад, такі, що впливають на всі органи почуттів чи специфічне освітлення, що буде видозмінювати нічний простір на відміну від денного з метою адаптування під своє природне та соціальне середовище, що дасть змогу отримати принципово унікальний притаманний тільки даному населеному пункту центр культури і відпочинку.

1.3 Методологічні основи та методика досліджень формування парків культури і відпочинку

Для того, щоб охарактеризувати методи наукового дослідження, які використовувались в роботі над формуванням центрів культури і відпочинку, необхідно визначитись з поняттям «наукове пізнання»

Тож поняття «наукове пізнання» – це дослідження, яке характерне своїми особливими цілями і задачами, методами отримання і перевірки нових знань. Воно сягає сутності явищ, розкриває закони їх існування та розвитку, тим самим

вказуючи практиці можливості, шляхи і способи впливу на ці явища та зміни згідно з їхньою об'єктивною природою. Наукове пізнання покликане освітлювати шлях практиці, надавати теоретичні основи для вирішення практичних проблем [1 с. 12].

В свою чергу метод (гр. *methodos*) – це спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя. Це також сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вивченню конкретного завдання [1 с. 57].

В сучасній науці склалася багаторівнева концепція методології знання, згідно якої методи наукового пізнання за ступенем загальності і сфери дії можуть бути поділені на три основні групи [29 с. 26]:

- філософські методи;
- загальнонаукові методи;
- часткові методи наук (внутрішньо- та міждисциплінарні).

В роботі застосована загальнонаукова група методів, яка в свою чергу поділяється на рівні:

- методи емпіричного дослідження (спостереження, експеримент, порівняння, опис, вимірювання);
- методи теоретичного пізнання (формалізацію, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний метод і сходження від абстрактного до конкретного);
- загальнологічні методи і прийоми дослідження (аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, узагальнення, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, системний підхід, вірогіднісні (статистичні) методи) [28 с. 30].

Тож, в дослідницькій роботі використано метод спостереження, що відноситься до емпіричного методу дослідження, сутність якого полягає в дослідженні кола визначених явищ, які стосуються безпосередньо завдання, що вивчається.

Застосовано метод опитування, який дозволяє виявити конкретні завдання, з метою отримання інформації про інтереси, погляди, мотиви тощо.

А також у дослідженні використано низку загальнонаукових методів, до них відносяться: аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, узагальнення, індукція,

дедукція, аналогія, моделювання, системний підхід, евентуальні (статистичні) методи.

1. Аналіз – це поділ об’єкта на складові частини з метою їх самостійного вивчення. Видами аналізу є механічний поділ; визначення динамічного складу; виявлення форм взаємодії елементів цілого; знаходження причин явищ; виявлення рівня знання та його структури тощо. Різновидом аналізу є поділ на класи (множини) предметів на підкласи – класифікація і періодизація [29 с. 30]. У дослідженні зроблено поділ поняття центру культури і відпочинку на його складові частини, з поглибленим вивченням кожної з них.

2. Синтез – це об’єднання, реальне і розумове, різних сторін, частин предмета в єдине ціле. Синтез – це не довільне, еkleктичне поєднання розрізнених частин, «шматочків» цілого, а діалектична єдність з виділенням сутності [29 с. 30]. Під час роботи об’єднано раніше виділені частини об’єкта, який досліджується, в одне ціле – поліфункціональний парк культури і відпочинку. Аналіз і синтез мають статус нерозривно пов’язаних загальнонаукових методів.

3. Аналогія – встановлення схожості в деяких властивостях і відносинах між нетотожними об’єктами. На підставі виявленої схожості робиться відповідний висновок – умовивід за аналогією. Аналогія дає не достовірні, а евентуальні знання. У висновку за аналогією знання, яке отримано від розгляду певного об’єкта («моделі»), переноситься на інший, менш досліджений і менш доступний для дослідження об’єкт [29 с. 30]. Як приклад в дослідженні проведено аналіз зарубіжних та вітчизняних прикладів парків культури і відпочинку.

4. Системний підхід – це сукупність загальнонаукових методологічних принципів (вимог), в основі яких лежить розгляд об’єктів як систем. [29 с. 26].

5. Інтерпретація. Сутність методу дозволяє розкривати зміст тексту, явищ та знакову форму, а це, натомість, сприяє їх розумінню. У дослідницькій діяльності даний метод знаходить застосування у розкритті понять.

6. Моделювання. Метод дослідження явищ, процесів, об’єктів, що здійснюється за допомогою моделі. Форми моделювання різноманітні і залежать

від використання моделей і сфери застосування моделювання. За характером моделей виокремлюють матеріальне (предметне) та ідеальне моделювання, яке виражене у відповідній знаковій формі [29 с. 33]. Структура методу моделювання наведена на рисунку 1.9 [1 с. 55].

Рисунок 1.9 – Структурна схема методу моделювання

Пошуки методологічних основ склалися в сукупність методичних правил і вимог:

- уточнення змісту основних понять;
- вивчення наукових праць відомих вчених;
- аналіз зарубіжних і вітчизняних прикладів;
- вивчення нормативно-правової бази;
- визначення загальнонаукових методів.

Всі ці складові мають велике значення в виконанні дослідження для формування сучасного центру культури і відпочинку.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ

2.1 Фактори, які впливають на формування паркового простору

Проектування паркового простору потребує володіння різноманітністю навичок та знань. Невід'ємне місце полягає у пізнанні історичного досвіду, що послідовно розкриває закономірності формування рекреаційного простору. Досвід минулого дає можливість відстежити характерні особливості формування зразків ландшафтного створення, володіти композиційними та технічними прийомами.

Одними із загальновідомих встановлених факторів, що впливають на формування паркового середовища є такі як:

- природно-кліматичні (клімат/кліматичний район, вітровий режим, умови інсоляції, наявність природних елементів середовища);
- еколого-містобудівельні (величина об'єкта та його профіль; функціонально-планувальна структура, що склалася; параметри комфортності середовища; раціональне використання захисних функцій рослин та забезпечення умов для їх нормального розвитку);
- соціально-демографічні (соціальний статус об'єкта (держпідприємства, приватні фірми); характеристика соціальних; віковий контингент (діти, молодь, доросле населення, пенсіонери); характер розвитку соціально-побутової інфраструктури;
- естетичні (виявлення історико-культурних особливостей і національних традицій; наявність художнього образу (композиція простору); дизайн штучних елементів середовища; раціональне колористичне рішення всіх елементів середовища в цілому; наявність світлових ефектів [22 с. 166]).

Перед створенням садово-паркового об'єкта першочергово необхідно визначити його цільове призначення, сутність та вибрати шляхи та засоби для його

створення. Таким чином визначаються форми, які б забезпечили зміст задуму [40 с. 178].

Архітектурно-художній вигляд, створений за допомогою зелених насаджень, основне завдання ландшафтного проектування. Основу формування паркового середовища становлять дерева, чагарники, квіткові і трав'яні рослини, тісно пов'язані з іншими елементами ландшафту, зокрема рельєфом і водою [40 с. 190].

Рельєф створює природне членування територій на відокремлені ділянки і ландшафтні райони і у поєднанні з виразною композицією насаджень сприяє створенню найбільш мальовничих пейзажів. Рельєф визначає композицію прогулянкових маршрутів, розміщення на території видових точок, об'єктів паркової архітектури і споруд.

Водні поверхні і водотоки розміщують у парках відповідно до умов рельєфу, використовують при плануванні парків на пересічному та рівнинному рельєфі як композиційні домінанти. Вода володіє активною композиційною властивістю і просторово об'єднує всі елементи парку в єдине ціле.

Одним із важливих компонентів ландшафтно-композиції є елементи благоустрою, архітектурні й інженерні споруди. До складу входять мережа доріг і алей, об'єкти обслуговування, архітектура малих форм, місця для паркування тощо [27 с. 11].

Отже актуальною домінантою при проектуванні парку є витримання єдності і підпорядкованості. Це завдання вирішується шляхом відповідності законам композиції. Поняття композиції в аспекті садово-паркового планування – об'єднання, складання різних частин в один цілий взаємопов'язаний гармонійний простір. Тобто, як підкреслив В. Кучерявий, композиційна ідея в об'єктах ландшафтно-архітектури завжди пов'язана, по-перше – з виявленням ландшафтно-першооснови, по-друге – з виявленням архітектурно-ландшафтних домінант, по-третє – досягнення композиційної єдності і безперервності середовища, яке проектується.

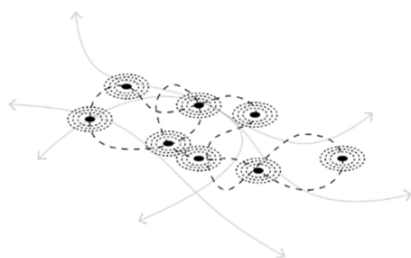
Просторові форми перш за все містять площини – поверхню землі з газонами, квітниками, твердим покриттям, а також елементи рельєфу, водні поверхні, стіни

паркових масивів, огорожі тощо. До просторових форм належать і такі об'єкти: масиви, групи, солітери, архітектурні споруди і скульптура. Взаємозв'язок площини і об'єму витікає із об'ємно-просторової композиції і виражає загальні закономірності формування паркового середовища [23 с. 313].

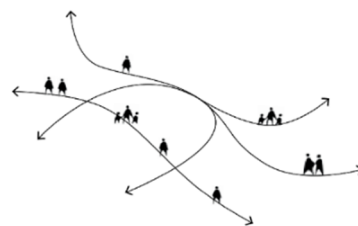
В якості основного класифікаційного принципу об'ємно-просторової організації приймають тип просторової структури. За просторовою структурою паркові території поділяються на закриті, напівзакриті і відкриті.

Закриті типи просторової структури представлені деревними насадженнями, які виключають або обмежують візуальні зв'язки. Напіввідкриті типи просторової структури мають зімкненість намету крон і вирізняються своїм груповим або ж рівномірним розміщенням дерев. Відкриті типи просторової структури являють собою різні площі не зайняті щільними насадженнями і спорудами [24 с. 234].

В структурі парк можна порівняти з конструктором – є різні елементи, блоки, зв'язки і тільки тоді, коли всі частини з'єднані між собою, виріб тримається цільно та виглядає завершеним. Такий простір та матеріальні форми, що його оточують, можуть бути виражені через геометричні елементи. Є три типи – точкові, лінійні та площинні (рис. 2.2). Їх підбір та поєднання між собою визначає структуру і візуальний вигляд простору.

а) схема точкових об'єктів

б) схема лінійних об'єктів

в) схема площинних об'єктів

Рисунок 2.1 – Схема типів геометричних просторових об'єктів [57]

Точкові об'єкти. З точкових об'єктів населеного пункту складається його інфраструктура – вуличні меблі (лавки, смітники, ліхтарі, сходи, накриття, пергола, стіл, табличка або знак), об'єкти (фонтани, пам'ятники, скульптури, артоб'єкти, мости, атракціони, ігрові елементи, тренажери, вбиральні, зупинки, оглядові майданчики, вуличні сцени).

Лінійні об'єкти. Ті що пов'язують між собою точкові об'єкти і забезпечують транзит через парковий простір (стежки, хідники, доріжки, вулиці).

Площинні об'єкти. Обмежені ділянки, що мають одне чи кілька тематичних призначень: дитмайданчики, місця відпочинку, простори із відсипки та мощення, сцени та подіуми, газони, спортивні зони, місця вигулу собак, клумби.

Завдяки грамотному комбінуванню різних типів елементів можна досягати бажаних результатів – концентрації людей, комфорту, безпеки. Ці результати мають походити з аналізу локальної ситуації та користувачів. Іншими словами, для того, щоб щось проєктувати, спершу варто зрозуміти “для кого” та “яку проблему” користувача ми вирішуємо.

Різні типи об'єктів дають різний ефект.

З точки зору призначення: площинні об'єкти формують функціональне зонування території, точкові об'єкти надають чітку функцію на місці. Це можна застосовувати, знаючи кількість користувачів та характер їх взаємодії. Щоб зібрати людей разом, можна використати точкові об'єкти (амфітеатр, лавки, шахові столи). А, коли варто розосередити відвідувачів – цього простіше досягнути, створивши площинний об'єкт, де кожен знаходить зручне та комфортне місце (спортивний майданчик, розарій, майданчик скульптур тощо). Лінійні об'єкти, тим часом, з'єднують точкові та площинні об'єкти, забезпечують позитивний користувацький досвід, пришвидшують чи сповільнюють людей на шляху. Пряма стежка дозволяє та спонукає рухатися швидко, а звивиста – дає відчуття затишку і сприяє сповільненню та прогулянкам [57].

При розташуванні об'ємно-просторових і площинних елементів у плані парку необхідно чітко дотримуватись принципу пропорційності. В садово-парковій архітектурі пропорції – це співвідношення просторових форм за величиною,

геометричною побудовою, становищем у просторі, кольором, у вигляді певних композицій.

Не менш важливим елементом в організації простору є порядок. Порядок можна розуміти як повтор, послідовність і рівновагу. Повторюватись можуть форми, кольорові рішення, світлові ефекти, деревинні насадження, квіткові композиції тощо. Але слід зауважити, що часте використання порядку може викликати у людини відчуття монотонності і може шкідливо вплинути на композицію. Тож таке використання повтору є небажаним. Послідовність - це одна зі складових повторюваності, коли змінюються деякі сторони елементів – розмір, форма, колір. Під рівновагою розуміють однакову значимість для здорового сприйняття усіх сторін об'єкту [24 с. 238].

До основних прийомів реалізації об'ємно-просторових рішень можна відокремити наступні:

- різні поєднання відкритих, закритих і багатопланових просторів, включаючи і довколишні панорами;
- поєднання і масштаб простору, їх образне вирішення й місце в парковій композиції;
- розподіл паркового простору в певній послідовності у відповідності з продуманим сценарієм.

Кожний садово-парковий об'єкт має свою форму, об'єм, фактуру, а також кольорове рішення, яке у плануванні простору відіграє рівноправну роль у створенні загальної композиції сприйняття. В окремих випадках колір може виступати основним елементом, наприклад сади безперервного цвітіння, вічнозелені рослини взимку тощо. Колір – це властивість сприйняття об'єктів матеріального світу, яка сприймається як усвідомлене зорове відчуття.

У сприйнятті людиною кольору бере участь не лише зір, але й усі чуття, включаючи слух, дотик, нюх і навіть смак. За ступенем збудження і характером емоційного впливу кольори розташовуються в тому ж порядку, в якому вони слідкують у спектрі. Їх поділяють на теплі, або активні (червоний, помаранчевий, жовтий), і холодні (синій, голубий, фіолетовий), які діють заспокійливо. Зелений

колір знаходиться в середині спектра. Його називають кольором «фізичної рівноваги». Так теплі тони виглядають ближчими до глядача, холодні віддаляють. Приємне поєднання кольорів може справляти ясне, спокійне враження [23 с. 318].

Саме кольоровим сприйняттям садово-паркової композиції можна досягти гармонії та емоційної чуттєвості. Гармонія базується насамперед на принципі естетичного кольоросприйняття, уособлює в собі творчий початок і є невід’ємною складовою паркової композиції.

Отже за допомогою кольорового рішення різних видів рослин можна маневрувати композиційним, художнім рішенням та психологічним сприйняттям.

При проектуванні садово-паркового середовища, пам’ятаючи послідовність і показники візуального сприйняття, можемо охарактеризувати наступні принципи для формування естетичного та гармонійного паркового простору, такі як: структурність, домірність, гнучкість та єдність (рис. 2.2).

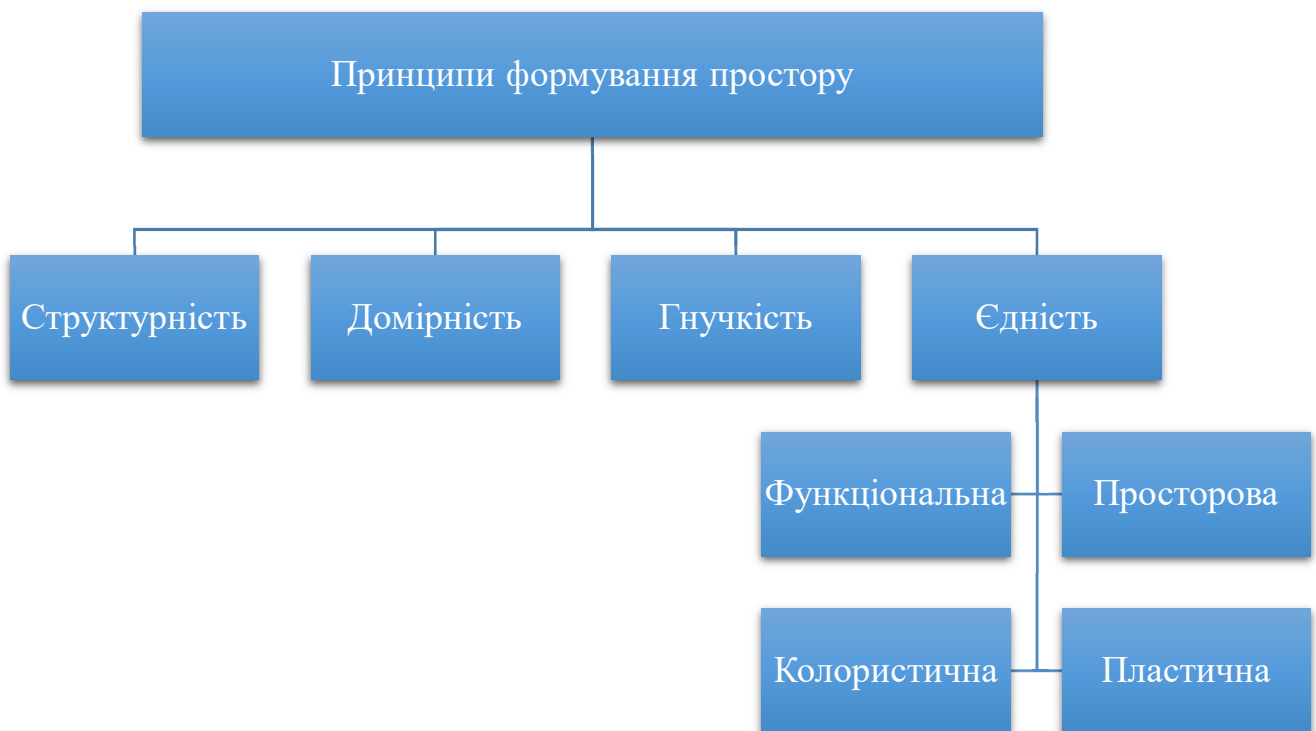

Рисунок 2.2 – Схема принципів формування простору

Зупинимось більш детально на визначеннях цих принципів.

Структурність – взаємозв'язок елементів саду, необхідність вільної орієнтації в просторі, візуальна безперервність.

Домірність – пропорційність, масштабність форм.

Гнучкість – еволюція і здатність до трансформації, варіантність, «рухливість» форми (можливість гнучкого планування).

Єдність – основний принцип архітектурної композиції – зорова рівновага асиметричної системи саду; безперервність, «перетікання» ландшафтних просторів; просторово-тимчасовий зв'язок між елементами цілого.

Крім того, при благоустрої території, необхідно пам'ятати, що вона є складовою просторового середовища поряд з іншими об'єктами. Бажана присутність поняття «синтез мистецтв», – результату одночасності чотирьох єдностей: функціональної, просторової, колористичної та пластичної [25 с. 15].

Важливо зазначити, що при формуванні паркового простору слід керуватися прийомами ландшафтного проектування з урахуванням переважної форми і змісту відпочинку паркового середовища. Зазвичай набір функцій рекреаційної діяльності складається з видів пасивного відпочинку в природному оточенні, активного відпочинку зі спортивним ухилом або розважальним, або культурним і пізнавальним. Не слід забувати і про особливості деяких вікових груп населення, що впливає на формування простору, а також забезпечення вільного доступу і можливості безперешкодного переміщення людей з особливими потребами, що є важливим фактором подолання безпорадності та ізольованості цієї групи населення в суспільстві.

Залежно від функціонального призначення, природно-кліматичних умов, особливостей території можуть бути різні типи парків, у їх «чистому» та «змішаному» вигляді [40 с. 87]. На рисунку 2.2 наведені основні класифікаційні типи парків.

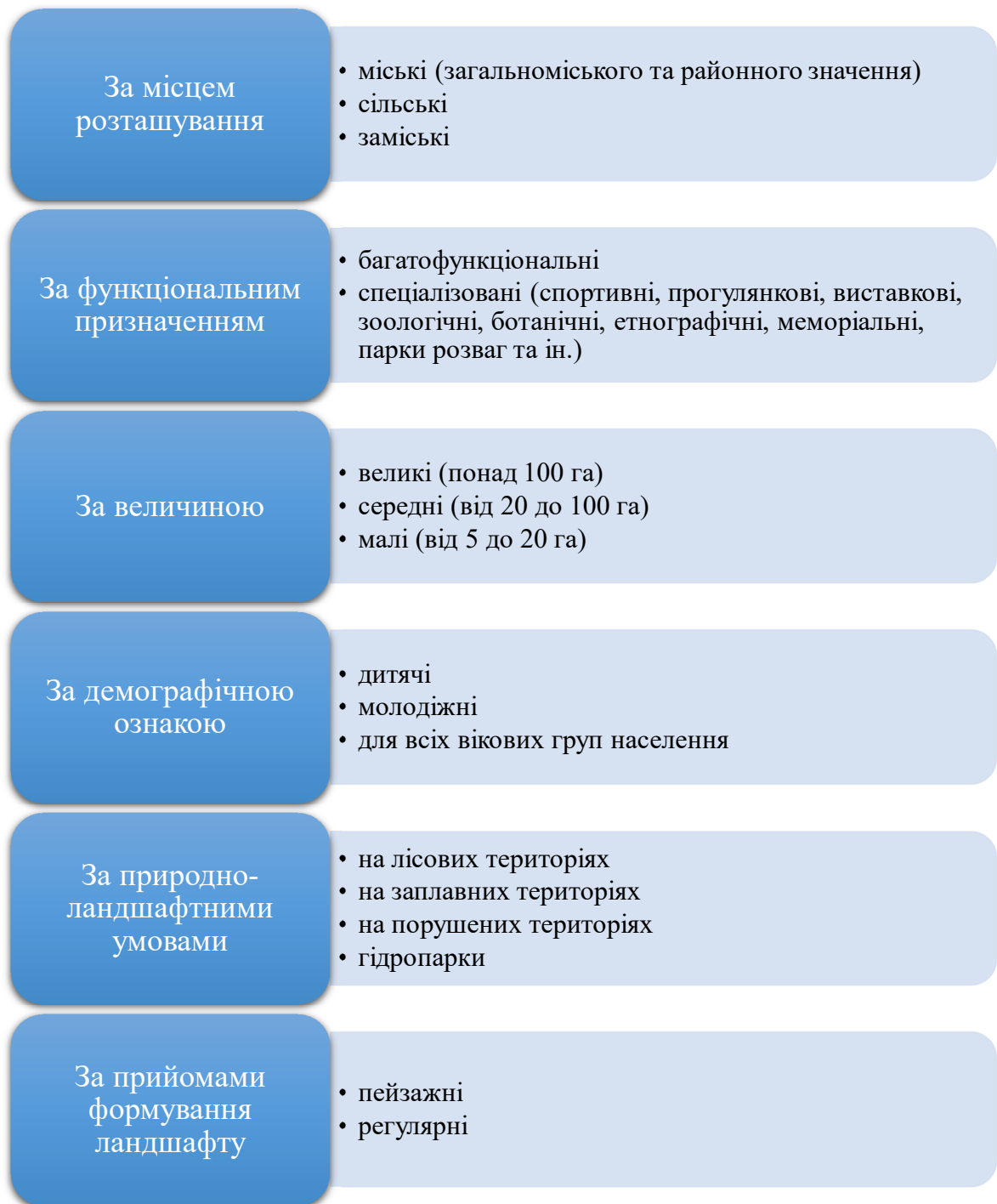

Рисунок 2.3 – Основні класифікаційні типи парків

Саме поліфункціональні парки призначені для задоволення найрізноманітніших рекреаційних потреб людини. Це парки нового типу, вони є органічною частиною міста з добре пов'язаними щодо транспорту житловими районами, що забезпечує різноманітне обслуговування (концерти, кіноперегляди,

вікторини, розваги тощо). У цих парках здебільшого організуються відповідні зони для проведення різноманітних заходів: культурно-масова, розважальна (атракціони), спортивна, дитяча, тихого відпочинку, виставкова й адміністративно-господарська. Загальний баланс розподілу зон залежить від займаної площі парку й особливостей його містобудівного розміщення [22 с. 169].

Слід зауважити, що натепер при плануванні сучасного поліфункціонального паркового простору, він повинен відповідати наступним умовам:

- зв'язаність середовища (зв'язок з навколишньою місцевістю. Простір повинен бути добре інтегрований у мережу пішохідних доріжок місцевого середовища, систему громадського транспорту та велоінфраструктуру);

- доступність і безбар'єрність (безбар'єрне і доступне пересування простором для людей з інвалідністю чи обмеженою мобільністю);

- зручність та безпечність (якісні зручності та активності й комфортність самого простору; захист від різних кліматичних умов; відсутність елементів простору, які можуть призвести до отримання травм; наявність відеонагляду, безпечність підходів до простору тощо);

- різноманіття та універсальність простору (багатофункціональне дозвілля для різновікових та соціальних груп населення);

- екологічна сталість (збереження і розвиток біорізноманіття);

- фокусні об'єкти (центри тяжіння, наприклад, фонтани, скульптури тощо; унікальність притаманна тільки даній місцевості);

- естетична привабливість (відчуття задоволеності відвідувачів парку станом його компонентів);

- соціалізація (відчуття повноправного існування всередині місцевого суспільства).

Представлені аспекти формування паркового простору ще залишають можливості диференціації рекреаційних територій та дають можливість зробити висновки про співіснування функцій, класифікацій, об'ємно-просторової та художньо-архітектурної організації садово-паркових об'єктів населених пунктів різного штибу.

2.2 Основні аспекти функціонального зонування території парку

В Україні функціональне зонування проводиться на підставі визначених державно-будівельних норм [11]. Територія населеного пункту, згідно з цими нормами, поділяють на такі зони:

- сельбищні території (зона житлової забудови, зона громадської забудови);
- виробничі території (інноваційні об'єкти виробничих територій, зона науково-виробничої території, комунальна зона, зона транспортно-складської забудови, зона сільськогосподарських виробничих територій);
- ландшафтні та рекреаційні території (мережа ландшафтних та рекреаційних територій, озеленені території населених пунктів, позаміські ландшафтні території, рекреаційні території, курортно-оздоровчі території, туристичні зони, природо-заповідні території).

Поняття зонування визначає настанова [12], де зонування – встановлення територіальних зон в межах населеного пункту з визначенням відповідних видів використання території, об'єктів нерухомості та встановленням містобудівного регламенту [12].

При проектуванні парків культури і відпочинку, що характеризуються великою кількістю різноманітних внутрішніх просторів, варто здійснити функціональне зонування, інакше кажучи розподілити територію залежно від її переважного використання, з метою створення умов для досягнення максимального ефекту на основі задоволення певного комплексу потреб.

Орієнтовний баланс території парків визначається залежно від їх функціонального типу за таблицею 2.1 [10].

Таблиця 2.1 – Орієнтовний баланс території парків

Функціональний тип парку	Територія, %		
	Насаджень	Доріжок і майданчиків	Споруд
Багатофункціональні парки			
Загальноміські парки культури і відпочинку	80	17	3

Продовження таблиці 2.1

Районні парки	75	20	5
Спеціалізовані парки			
Етнографічні	75	10	15
Зоопарки	65	20	15
Виставкові	65	15	20
Ботанічні сади	80	10	10
Парки атракціонів	60	20	20

Співвідношення функціональних зон території парку треба визначати згідно [10], як показано в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 – Співвідношення функціональних зон території парку

Функціональні зони	Загальноміські парки			Районні парки
	Площа зони, % від загальної площі	Кількість відвідувачів, %	Норма площі на відвідувача, м ²	Площа зони, % від загальної площі
Культурно-масових заходів	5-17	15	30-40	15-30
Тихого відпочинку та прогулянок	50-75	30	200	15-45
Культурно-просвітніх закладів	3-8	25	10-20	5-35
Відпочинку дітей	5-10	9-10	80-170	0,5-1
Культурно-оздоровча	10-20	20	75-100	0,5-25
Господарська	1,5	-	-	0,5

Кожна зона може складатися з одного або декількох майданчиків із відповідною функцією.

Розмір та наповнення зон залежать від типу парку. Багатофункціональні парки складаються з різноманітних зон без чітко вираженої переваги однієї з них. У спеціалізованому парку переважає конкретна зона, а інші є додатковими.

Зони з тихими та гучними активностями варто розділити буферною територією, щоб не створювати дискомфорт різним групам користувачів. Зони тихих активностей розташовуємо посеред зелених насаджень подалі від шуму та скупчень людей. Зони гучних активностей розташовуємо поруч із активними маршрутами та осторонь житлових будинків.

Якщо площа парку замала, то він може складатися лише з однієї зони. Наприклад, лише з рекреаційної, яку наповнюємо майданчиками для тихого відпочинку і прогулянковими маршрутами. Також малі парки можна наповнювати комбінованими майданчиками, наприклад, універсальним ігровим майданчиком [32 с. 25].

Розмір, розташування і взаємозв'язок функціональних зон складають принципову структуру об'єкта, у формуванні якої прослідковуються певні закономірності:

– зона тихого відпочинку – озеленена територія, що призначена для короткочасного відпочинку та має рекреаційну функцію. Розташована на значній віддалі від головного входу, в центральній частині з максимальним віддаленням від забудованих територій. Зона відпочинку у своїй переважній більшості має квіткове та деревино-чагарникові зелені насадження. Передбачає розташування альтанок, навісів тощо. Відвідувачі мають бачити навколо себе мальовничій природний або штучний пейзаж вздовж прогулянкових алей. Основне завдання цієї зони – це оздоровлення населення, з метою покращення психологічного та фізичного стану.

– масово-видовищна зона, яка розташовується зазвичай поблизу вхідної групи, характеризується поєднанням відкритих просторів з архітектурними об'єктами, пунктами прокату, об'єктів харчування. В даній зоні влаштовують основні планувальні зв'язки, споруди та будівлі, ділянки з ігровими атракціонами та майданчиками. Також можна передбачати стаціонарну сцену для показових вистав, естрадних концертів, спортивних змагань. Зона розташовується на рівнинному рельєфі та розраховується на високу щільність потоку відвідувачів;

– зона культурно-освітніх заходів – зона спрямована на організацію культурного дозвілля. Для проведення культурно-просвітніх заходів встановлюють виставкові павільйони, влаштовують літературні зібрання, книжкові ярмарки, організовують місця для настільних ігор тощо. Споруди можуть розташовуватися розосереджено в межах зони;

– у спортивній зоні більшу частину території займають ділянки з перетвореним ландшафтом (опущені ядра стадіону, вирівняні ігрові майданчики чи

бігові доріжки) і зеленими насадженнями, які виконують розмежувальні, захисні й огорожувальні функції. Спортивні майданчики займають переважно велику територію. Якщо розмір ділянки не дозволяє робити декілька майданчиків для різних видів спорту, можна поєднати в одному майданчику шляхом комбінації окремих комплектів обладнання. Ця зона забезпечується самостійними входами і в'їздами;

– дитяча зона – простір, створений для організації дозвілля та розвитку дітей різного віку. Розташовується поблизу входів, інколи в комплексі з масово-видовищною зоною, причому більша частина території має знаходитися під наметом насаджень і захищатися від вітру. Якщо дозволяє розмір території, то дитячий ігровий майданчик поділяється, в свою чергу, на три вікові групи дітей: для малят ясельної групи, для дітей дошкільної групи, для дітей шкільного віку;

– господарська зона розташовується на периферії парку з обов'язковим виїздом на прилеглі вулиці. Зона може містити будівлі та споруди для збереження інвентарю чи обладнання для обслуговування території парку. Приміщення для обслуговуючої парк техніки, такі, як машини для підстригання трави, збирання сміття тощо.

Здебільшого в парках для зосередження відвідувачів завбачливо планують розвантажувальну проміжну між основними зонами територію. Вона є характерним об'єднуючим осередком функціональних зон. Переважно міститься на вході в парк, вона може бути початком головної алеї чи місцем розташування об'єктів обслуговування відвідувачів, наприклад, продаж стріт-фуду, напоїв, сувенірів тощо. З цієї міжзональної площі можна пройти в будь-яку зону парку, не пересікаючи перед цим іншу, що дозволить уникнути транзитного руху відпочиваючих. Вхідна територія може бути місцем проведення масових та видовищних заходів.

В проєктах функціональні зони показані на планах функціонального зонування і є однією з найголовніших стадій при розробці проєктів, що обумовлює його планувальну структуру. На рисунку 2.4 наведено приклад схеми

функціонального зонування проєктованої території парку «Перемога» в місті Бровари [33].

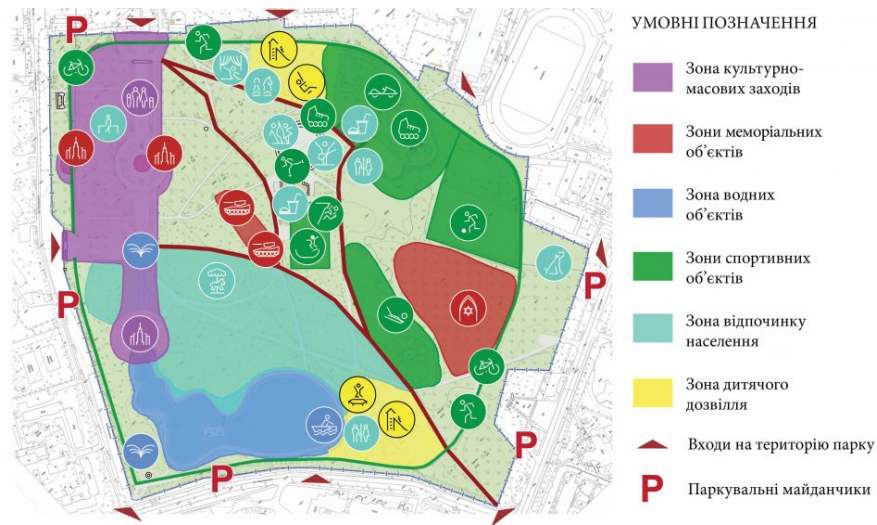

Рисунок 2.4 – План-схема функціонального зонування парку «Перемога» в м. Бровари, Україна

Враховуючи вищезазначене, можна охарактеризувати деяку послідовну етапність в проєктуванні функціонального зонування, що передбачає:

- аналіз характеру використання території його планувальній структурі;
- оцінка можливостей розміщення кожної зони;
- врахування інтересів місцевих мешканців;
- створення первісного ескізу зонування парку;
- ознайомлення громадськості з майбутнім функціонуванням.

Підсумувавши усе зазначене вище, маємо основне розуміння того, що характер функціональних зон парку визначається відповідно до функціональної приналежності парку, розмірами території, віковим цензом, наявністю природних компонентів – рослинності, водойм, рельєфу. На сучасному етапі відбуваються зміни в змісті культури відпочинку відвідувачів, тому зонування не обмежується тільки загально визначеними функціональними зонами, все частіше ми спостерігаємо тенденції до збільшення різноманітності зон, наприклад,

меморіальні, зоологічні чи зони для виходу собак тощо. Але слід зауважити, що функціональне зонування необхідно сприймати не як метод розподілу, а як цілісний неупереджений процес.

2.3 Наповнення паркового простору елементами благоустрою

Відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» є визначений перелік елементів об'єктів благоустрою, до складу яких входять [34]:

- покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до діючих норм;
- зелені насадження уздовж вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях;
- будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів;
- засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами;
- технічні засоби регулювання дорожнього руху;
- будівлі та споруди системи інженерного захисту території;
- комплекси та об'єкти монументального мистецтва, декоративні фонтани і басейни, штучні паркові водоспади;
- обладнання (елементи) дитячих, спортивних та інших майданчиків;
- малі архітектурні форми;
- інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами.

У цьому законі визначено також поняття «Мала архітектурна форма». Воно трактується наступним чином: «Мала архітектурна форма – це елемент декоративного чи іншого оснащення об'єкта благоустрою». До складу малих архітектурних форм відносяться: альтанки, павільйони, навіси; паркові арки і колони; вуличні вази, вазони і амфори; декоративна та ігрова скульптура; вуличні меблі (лавки, лави, столи); сходи, балюстради; паркові містки; огорожі, ворота, ґрати; інформаційні стенди, дошки, вивіски; інші елементи благоустрою, визначені законодавством [34].

Кількість малих архітектурних форм визначається згідно [10]. Залежить від функціонального призначення території і кількості відвідувачів на цій території, користуючись такими принципами: екологічність, безпека (відсутність гострих кутів), зручність у користуванні, легкість очищення, привабливий зовнішній вигляд [10].

Механізм розташування малих архітектурних форм, які будуть використовуватися з комерційною метою, такі, як кіоски, визначається наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 21.10.2011 №244 «Про затвердження Порядку розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності» [35].

Сучасне оформлення паркового простору базується на створенні композицій, поєднаних в одне ціле. Та слід звернути увагу, що навіть неймовірні та фантастичні рослини не спроможні так вдало та виразно підкреслити стиль паркового середовища, як це можуть зробити малі архітектурні форми, що входять до складу елементів благоустрою.

Малі архітектурні форми – штучні, невеликі за розміром елементи декоративного, допоміжного або іншого призначення, що використовуються для поліпшення естетичного вигляду громадських місць і міських об'єктів, організації простору та доповнює композицію будівель, їх комплексів, садів і парків. Вони розглядаються як другорядні, але необхідні елементи загальної композиції. Малі архітектурні форми дозволяють візуально виділити певні зони, різні за призначенням або стилем, а також розставити акценти [42 с. 6].

Малі архітектурні форми за функціональною ознакою поділяються на такі види:

- декоративні (фонтани, вази, скульптури, штучні водойми, декоративні стінки, трельяжі та решітки, альпійські гірки або рокарії тощо.);
- утилітарні (альтанки, торгові кіоски, лавки, огорожі, покажчики, урни тощо).

Малі архітектурні форми повинні не тільки відповідати основному стилістичному рішення, а ще й бути доступними, невибагливими у використанні

та універсального дизайну, який орієнтований на користувача і ґрунтується на холістичному підході, спрямованому на задоволення потреб всіх людей з урахуванням можливих змін їх здібностей протягом життя [49 с. 75].

Одне з основних завдань малих архітектурних форм полягає в підкресленні природного середовища парку, тому найбільш вдалим будуть виглядати природні матеріали та монохромні нейтральні кольори. Об'єкти освітлення та вказівники (навігатори) розміщувати необхідно згідно логічному використанню території парку. Для більш зручного пересування територією необхідно встановити систему навігації. Ця система має у своєму складі елементи, які дають змогу відвідувачам спланувати свій маршрут, вказують на бажане місце призначення та інформують про правила поведінки на обраній ділянці. При вході для планування маршруту встановлюють мапу з різними пропонованими видами відпочинку. Біля кожного майданчика на вході встановити інформативні таблички, з правилами експлуатації, поведінки або іншою інформацією. Об'єкти освітлення також є невід'ємною композицією в оформленні паркового простору і підбираються, згідно з загальною концепцією. Для того, щоб відвідувачі почували себе затишно та комфортно, слід уникати занадто яскравого світла. Основними ліхтарями підсвічуються головні шляхи та майданчики. Декоративним садово-парковими ліхтарями, точковими світильниками підкреслюємо фокусні точки чи ландшафтні композиції.

Лавки – це найбільш поширений та затребуваний тип малих архітектурних форм. Розмір, форма, колір, матеріал виготовлення в багатьох випадках обумовлюється та напряму залежать від місця розташування лави та її функціонального призначення. Але передусім вони повинні бути зручними, безпечними, довговічними та гармонійно поєднуватись з оточуючим середовищем. Бажано, щоб виготовлення лав було легким та доступним в ціновій категорії.

Висоту лави для відпочинку дорослої людини від рівня покриття до площі сидіння слід приймати в межах 0,42 м до 0,48 м. [10]. Для дітей висотою в межах 0,22 м до 0,30 м.

Лавки зі спинками розраховані для більш тривалого відпочинку, в той час як без спинки для короткочасного відпочинку. Встановлювати лавочки необхідно так,

щоб можна було спостерігати за гарним краєвидом чи цікавим об'єктом. Однією з найкращих локацій – це спостерігання за водними об'єктами. За допомогою лав можна окреслити більш чіткі функціональні межі того чи іншого майданчика. Лавки є прямі, кругові, багатогранні із замкнутим чи відкритим контуром можуть розташовуватись навколо дерев, об'ємних об'єктів чи інших природних і декоративних форм. Кілька сучасних рішень наведено на рисунку 2.5 [49].

Рисунок 2.5 – Рішення лавок. Автор Клаус Лефо

Матеріалом для виготовлення можна обрати дерево, метал, бетон, камінь, пластик. Дерево – найпоширеніший та доступний матеріал для виконання лав, його легко обробляти та зручно виготовляти з нього різні форми. Дерево має екологічні властивості, приємні тактильні відчуття, естетичний вигляд.

Бетон один з найдоступніших матеріалів, але за властивостями поступається дереву. Він холодний, жорсткий і лави з нього позбавлені естетики. Найбільш вдалим буде це поєднання різних матеріалів в один виріб, наприклад, у поєднанні дерева з бетоном, лавка в такому змісті отримає міцні та естетичні властивості.

Кількість лав визначають кількістю місць у залежності від навантаження та структури рекреаційної зони згідно з таблицею 2.3 [10].

Таблиця 2.3 – Визначення кількості лав

Кількість місць на 100 одночасних відвідувачів у залежності від рекреаційної зони	Рекреаційне навантаження, чел./га		
	100	50-100	до 50
Парки, сади	35-40	15-20	8-12
Бульвари, сквери	40-50	25-30	15-20

Стіл – елемент обладнання паркового простору. Розміщується в місцях відпочинку разом у комплекті з лавочкою чи місцями для сидіння (рис. 2.6). Розміри залежать від його функціонального призначення та кількості відвідувачів, що ним користуються, з розрахунку 0,5 – 0,6 м довжини стола на одну людину. Оптимальні розміри столу, який розрахований на 4-х людей – 1350х1000х750 см. Висота залишається незмінною. Для дитячого візка або для крісла колісного необхідно забезпечити місце, наприклад, на майданчику для барбекю.

Рисунок 2.6 – Приклади столів від виробника Trend Decor, Україна [43]

Альтанки, навіси, павільйони – об’ємні елементи ландшафтних композицій, слугують місцем відпочинку та надають прихисток від негоди чи сонця. Є невід’ємною складовою з загальним концептуальним рішенням паркового

середовища. Споруда має буди оптимальною за розміром для того, щоб розмістити лавки, столи чи інші допоміжні елементи. Виконуються переважно з легких конструкцій, використовуючи різноманітні матеріали, такі як: дерево, метал, пластик, скло, камінь бетон тощо. Альтанка чи навіс не повинні бути занадто закритими від оточення, мати багато дрібних конструктивних деталей, бо все це може негативно вплинути на подальшу її експлуатацію. Краще, якщо споруда буде максимально простої форми і виготовлена з мінімальною кількістю видів матеріалів. На рисунку 2.7 наведено гарний приклад навісу-парасольки з лавочкою, встановленого у Кам'янці-Подільському на «Алеї закоханих». Окрім виразного візуального вигляду вона ще має додатковий «бонус» – оснащена сонячними батареями для підзарядки мобільних гаджетів [50].

Рисунок 2.7 – Навіс-парасолька з лавочкою в Кам'янці-Подільському,
Україна

Пергола – це декоративне спорудження на спеціальних опорах у вигляді легкого арочного чи напіварочного перекриття. Можуть бути галерейним або навісним покриттям доріжок чи частини майданчиків під якими розміщуються місця відпочинку. В переважній більшості біля пергол висаджують витки рослини, заплітаючи конструкцію споруди, отримуємо додатковий художньо-естетичний об'єкт.

Опори пергол виготовляють з найрізноманітніших матеріалів – дерево, метал, бетон, пластик. В плані спорудження можуть бути як прямолінійної так і ламаної форми, висотою 2,5 – 3,0 м. Даний об’ємно–просторовий об’єкт може самостійно приймає участь в організації ландшафту (рис 2.8).

Рисунок 2.8 – Пергола в парку «Наталка» м. Київ, Україна [51]

Фонтан – струмінь води, що викидається під тиском. Споруда складається з водозбірника й однієї або безлічі трубок, з яких під тиском викидається потоки води, що відрізняються формою струменя, силою напору або способом руху. Безумовно безпрограшний прийом в оформленні паркового простору. Фонтани можуть бути музикальними, рухливими, а для темного часу доби додатково оснащуватися кольоровою ілюмінацією. Широкої популярності набули «сухі» або «пішохідні» фонтани –це тип фонтана, який не має видимої чаші: вода б’є з-під поверхні і відразу відводиться назад у підземний резервуар. Таким чином, глядачами сприймаються тільки струмені, що б’ють «з-під землі». Можуть модулюватися за інтенсивністю, висотою та, іноді, за напрямом. Часто додається світлове підсвічування: як кольорове, так і світломузичне [44]. Вони вдало та гармонійно додають динаміку в статичні форми парків покращують настрій, як дітям так і дорослим (рис. 2.9).

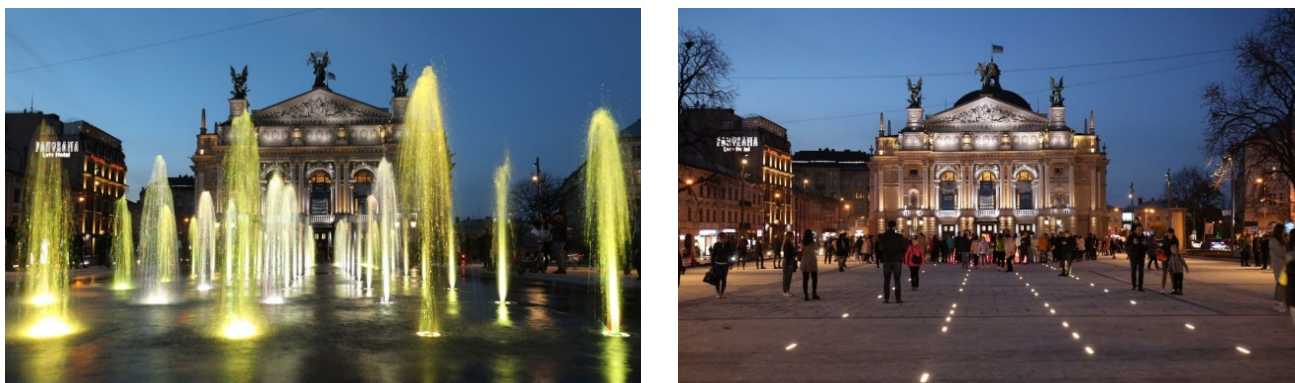

Рисунок 2.9 – Сухий фонтан у Львові, Україна [36]

Фокусні точки – це домінуючі об’єкти, які привертають або концентрують на собі увагу відвідувачів на підсвідомому рівні. За допомогою фокусних точок можна підкреслити необхідний об’єкт, який може бути родзинкою всього простору, характерною візитівкою чи просто окрасою, до якої знову і знову хочеться повернутися та насолоджуватися спогляданням (рис. 2.10). До прикладу в ролі фокусної точки можуть бути: скульптури, фонтани, футуристичні меблі, особливий природний об’єкт або пейзажна композиція тощо. Для того, щоб не встановити банальні композиції, наприклад, лавку у формі серця, яку мають практично всі населенні пункти, потрібно пригадати або пошукати цікаві факти з історії власного населеного пункту і на фоні знайдених подій вималюється образ фокусної точки.

Рисунок 2.10 – Фокусні об’єкти в парку «Наталка» в м. Київ, Україна

Паркові кіоски та павільйони – тимчасові споруди сезонного або цілорічного типу, призначені для надання послуг відвідувачам парку. За призначенням поділяються на торговельні, побутові, соціально-культурні тощо. Це можуть бути кафе з легкими виносними меблями, криті ігротеки для різновікових груп населення, приміщення для продажу стрит-фуду тощо. Виготовляються з полегшених конструкцій, встановлюються в місцях відповідно до функціональних зон території. Слід підкреслити, що зовнішній вигляд кіосків повинен гармонійно вписуватись у загальну паркову композицію (рис. 2.11).

Рисунок 2.11 – Приклад торговельного павільйону виконаного київською компанією «Блок Модуль»

Смітник – один із чисельніших та необхідніших предметів обладнання. Призначений для збереження порядку та чистоти. Його кількість визначається з розрахунку забезпечення 10% одночасно відпочиваючих в парку з подальшим корегуванням [24 с. 404]. Встановлюються зазвичай біля лав, входів на майданчики, вздовж доріжок і алей, біля торгівельних павільйонів, ліхтарів тощо. В Європейських країнах вже давно запровадили сортування сміття, навіть є урни для собак (рис. 2.12).

Тож з огляду на екологічну безпеку та збереження довкілля, такий вид сортувальних смітників має бути обов’язково застосовуватись і в нашій країні.

Рисунок 2.12 – Приклад сортувального смітника [63]

Найбільшою популярністю у малечі в проведені дозвілля у парках користуються дитячі ігрові майданчики. Обладнання ігрових майданчиків має бути перш за все безпечним, зручним, надійним та доступним, з можливістю використання його дітьми з інвалідністю. Захоплювати своєю формою, мати яскраве кольорове рішення, відповідати потребам різних вікових груп. Для підлітків встановлюють спортивні комплекси (рис. 2.13).

При функціональному зонуванні дитячих майданчиків слід врахувати вік дитини та локацію майданчика. Поділ майданчика на різні зони відповідно до вікових груп дітей зумовлене різницею їх інтересів та питаннями безпеки [28].

Згідно з діючими державними будівельними нормами на території житлової забудови дитячі майданчики слід розташовувати на відстані не менше 20 м. від сміттєзбірників та 25 м. від господарських майданчиків. Ігрові майданчики відокремлюють від інших функціональних зон чагарниками та деревами. Відстань від гаражів повинна становити не менше ніж 70 м.; до проїжджої частини з насиченим транспортним рухом – не менше 100 м. Майданчики для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку треба розташовувати на відстані не менше 12 м від вікон житлових і громадських будинків [28].

Матеріали для виготовлення ігрового обладнання мають бути міцними, екологічними та стійкими до впливу різних погодних умов. Використовують

переважно метал, дерево та пластик. Бажано поєднувати ці види матеріалів, це дозволить отримати більш пластичну форму та доцільне конструктивне рішення. Для попередження травмування дітей влаштовують безпечне покриття з гумової плитки, штучного газону чи з гумового наливного покриття. Склад ігрового та спортивного обладнання залежно від віку дітей визначено державними будівельними нормами [10].

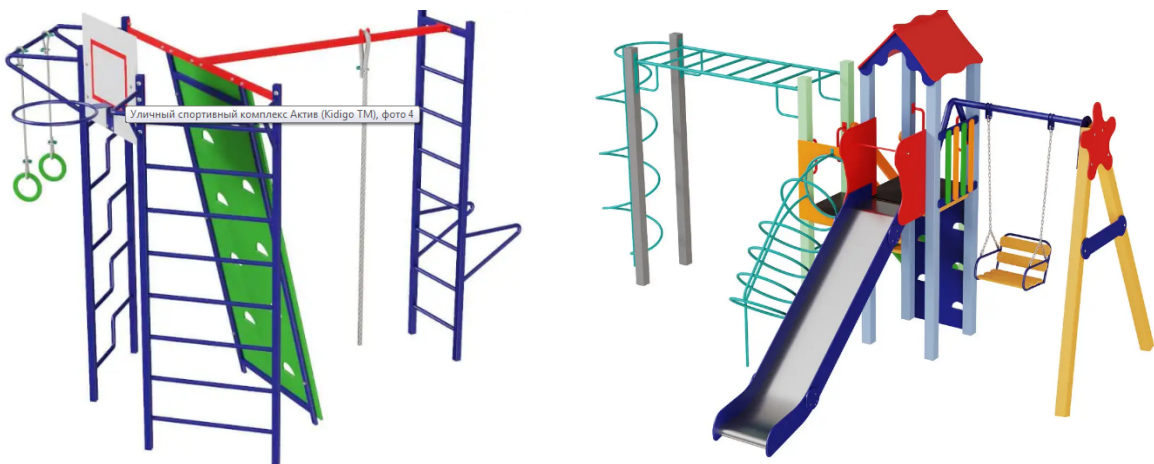

Рисунок 2.13 – Приклад моделей спортивного та ігрового обладнання [52]

Паркові алеї, доріжки та стежки повинні перш за все бути комфортними для пересування відвідувачів. Починаючи планування пішохідно-дорожньої мережі, необхідно провести невеличке дослідження, можливо, місцеве населення самостійно визначило шляхи пересування простором майбутнього парку або є наявні місця, де збираються люди для здійснення певних активностей. Саме нанесення на проєктний план вже «натоптаних» стежок обумовлює його майбутню основу пішохідної мережі.

Паркові доріжки поділяються на три види [41 с. 25]:

- пішохідні доріжки магістральні (рекомендовано робити від 2,5 м. завширшки, для вільного проходу чотирьох пішоходів);
- пішохідні доріжки другорядні (рекомендовано робити принаймні 1,2 м. завширшки, для вільного проходу двох пішоходів);

– пішохідні стежки (можуть бути 0,6 м. завширшки, по такій стежці цілком комфортно пройде 1 людина).

Автостоянку для автомобілів проєктують в залежності від передбачуваної кількості відвідувачів. Розмір паркомісця визначається за [13] та становить у середньому – 2,5 x 5,3 м.

Перед вибором матеріалу покриття для паркових доріжок, треба проаналізувати, хто в переважній більшості буде користуватися цим парком. Якщо великий відсоток буде складати молодь, то їм потрібне рівне тверде покриття для катання на скейтах, велосипедах, роликах, самокатах, моноколесах та гіроскутерах тощо. Якщо на певних ділянках буде проїжджати транспорт, то слід використовувати посилене покриття. Для виключно пішохідних стежок можна обрати фігурну тротуарну плитку, кам'яну бруківку чи покриття з відсіву.

Гранвідсів покриття – один з варіантів м'якого покриття, призначене для пересування пішоходів, рідше транспорту. Його застосовують переважно на великих площах всередині зелених масивів. Цей тип покриття вважається найдешевшим та більш наближений до довкілля.

Вібропресовані кам'яні плити та відсів – комбіноване покриття, призначення якого полягає для прогулянок пішоходів, проїзду велотранспорту та мототранспорту. Такий варіант застосовується для покриття доріжок призначених для періодичного проїзду та для пересування між зелених масивів.

Вібропресовані бетонні плити – розмір плит буває 0,30 x 0,30 м. або 0,40 x 0,40 м. Цей варіант застосовується для проїзду легкого виду транспорту, безпосередньо гіроскутерів та електросамокатів та інші. Представляє собою тверді суцільні плити. Більш дорожчий вид покриття, але перевагою є його швидке укладання, що значно економить час.

Фігурні елементи мощення – інша назва «фігурна тротуарна плитка», використовують для оснащення доріжок різного типу, призначені як для пішохідного пересування відвідувачів так і для легкового транспорту.

Зелені насадження – це сукупність деревних, чагарникових і трав'янистих рослин на визначеній території. До них належать дерева, кущі, газони, квітники в

парках, скверах, лісових масивах, вздовж вулиць і доріг, а також на земельних ділянках приватних будинків, підприємств, навчальних і лікувальних закладів, тощо [18].

Згідно Наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105 «Про затвердження правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» [37] визначено нормативні показники, згідно яких рівень озеленення території міського парку сягає 65 – 80%. Також законом визначається баланс території парку у відсотках основних об'єктів зеленого господарства:

- зелені насадження – 78%;
- доріжки та майданчики – 18%;
- споруди – 4%.

В парках будь то природні чи штучні одноманітні маси зелених насаджень не привертають увагу відвідувача та самі по собі зовсім не цікаві. Тож кожний елемент зелених насаджень окрім рекреаційних, екологічних, санітарно-гігієнічних та мікрокліматичних, повинен виконувати ще й естетичну функцію, поєднаною в один ансамбль ландшафтної території.

Перед вибором зелених насаджень треба врахувати наступні чинники:

- кліматичні особливості місцевості (температуру повітря(мінімальну та максимальну), кількість опадів, напрямок вітру тощо);
- до якого типу належать ґрунти (кислотність, відсоток засоленості тощо);
- обирати види рослин, що не потребують особливого догляду (звернути увагу на місцеві види рослин, оскільки вони вже пристосовані до природних та екологічних умов місцевості);
- враховувати утилітарні функції рослин (створення тіні, природньої огорожі, маскування виткими рослинами непривабливих об'єктів тощо);
- урізноманітнити зелений простір науково-пізнавальними видами рослин (рідкісні рослини);
- додержуватися загального естетичного принципу.

Слід відзначити, що основний об'єм зелених насаджень повинні створювати існуючі рослини. При максимальній адаптації до місцевих умов, вони якнайкраще сформують фундаментальну основу для майбутнього парку.

Елементи благоустрою відіграють велику роль в створенні комфортного паркового середовища, є його окрасою. При грамотному розташуванні та вдалому поєднанні елементів між собою та з середовищем створює завершений архітектурний образ, дає можливість уникнути монотонного та нудного вигляду.

Жодного парку чи іншого громадського простору не можна уявити без лав, смітників, дитячих майданчиків, торговельних кіосків тощо, а в темний час доби без освітлення. Всі ці перелічені споруди та елементи збагачують простір і наповнюють архітектурною естетикою простір.

РОЗДІЛ 3

ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКУ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ В СЕЛІ ВОДЯНЕ

3.1 Загальна інформація про село Водяне

Село Водяне Василівського району Запорізької області засноване в 1780 році з 15.05.2017 року – адміністративний центр новоствореної Водянської територіальної громади. До складу громади входить 8 населених пунктів (села: Водяне, Дніпровка, Нововодяне, Мічуріна, Примірне, Новоукраїнка, Заповітне, Степове). Чисельність наявного населення територіальної громади станом на 01.05.2018 року складає 12753 особи. Загальна площа території громади складає 421,21 кв. км. [7].

Село Водяне знаходиться на лівому березі Каховського водосховища, вище по течії на відстані 2 км розташоване село Мічурино, нижче за течією примикає місто Кам'янка-Дніпровська (рис. 3.1) Транспортна інфраструктура представлена автомобільною дорогою Т 0805 [6], яка з'єднує обласні центри Запоріжжя, Херсон, Одеса та міста Енергодар, Мелітополь, Бердянськ [7]. Чисельність населення в селі Водяне – 5921 особа, площа території – 10,31 кв. км. [6].

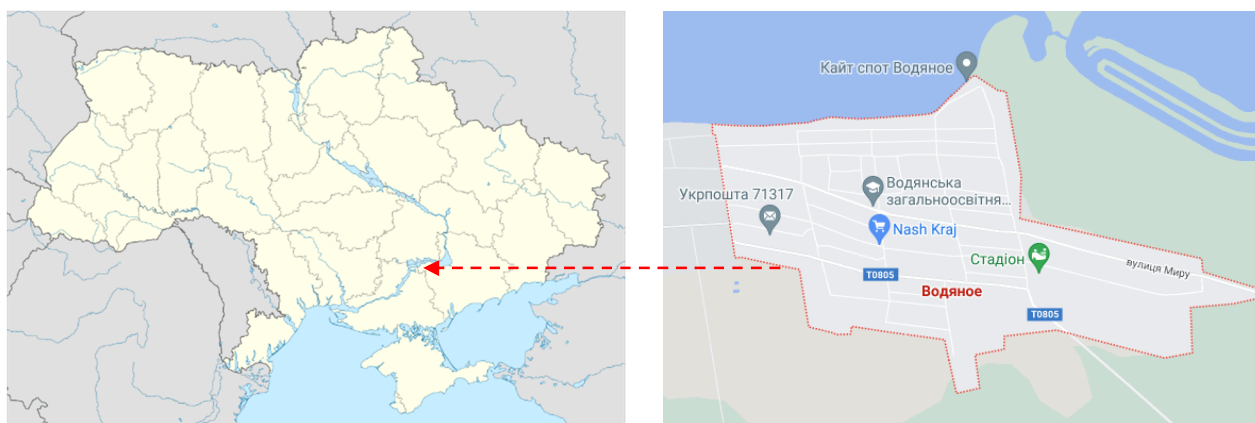

Рисунок 3.1 – Розташування села Водяне на мапі України

Найбільшим природним багатством та потенціалом у селі є земля. Унікальне поєднання ґрунтів з великим вмістом піску, м'яким кліматом та близькістю підземних вод Кам'янського Поду дає можливість вирощувати ранні овочі високої якості, які славляться по території України і за її межами, тому переважний вид діяльності місцевого населення є сільське господарство.

Рисунок 3.2 – Діаграма відсоткового співвідношення сфери зайнятості населення

Рисунок 3.3 – Діаграма відсоткового співвідношення зайнятості населення за видами діяльності

ГАЛУЗЕВЕ СПРЯМУВАННЯ ЗАКЛАДІВ, КІЛЬКІСТЬ

Рисунок 3.4 – Діаграма кількісного співвідношення галузевої спрямованості закладів

Виходячи з даних діаграм (рис. 3.2, 3.3, 3.4) інвестиційного паспорту громади можемо спостерігати, наприклад, освітніх закладів досить багато, що дає змогу припустити про наявність значної кількості дітей, коли спортивних закладів на всю територію громади (вісім населених пунктів) – всього один. З іншого боку, заклади культури є майже в кожному селі громади, не виключення і село Водяне, проте досвід останніх десятиліть засвідчив їх культурну неспроможність, а тому й непристосування та невідповідність до сучасних умов.

Вирішити цю проблему можна за допомогою організації центру культури і відпочинку. В селі Водяне є відповідна територія для влаштування такого центру для населення на місці існуючої рекреаційної території.

3.2 Аналіз існуючої ділянки

Ділянка, що розглядається, розташована в центральній частині села. Площа існуючої рекреаційної зони становить 1,26 га. Межами ділянки з півночі служить вулиця Миру, зі сходу та півдня – житлова забудова, а із заходу – проїзд. Земельна ділянка вільна від забудови. Елементи благоустрою в її межах відсутні. Зелені

насадження представлені поодинокими деревами, що не відносяться до категорії цінних порід. Об'єкти культурної спадщини в межах ділянки, що розглядається, відсутні. Вхід на територію парку можливий з вулиці Миру та провулку Урожайному.

Рельєф ділянки парку має перепад висот до 3 метрів.

Рисунок 3.5 – Місце розташування ділянки під парк культури і відпочинку

Кліматична характеристика. Клімат району помірно-континентальний зі спекотним літом і малосніжною, переважно теплою зимою. Кліматичні параметри визначаються згідно [14].

1. Кліматичний район II – південно-східний (Степ).
2. Температура повітря:
 - середня температура повітря за січень від -2 до -6 $^{\circ}\text{C}$;
 - середня температура повітря за липень від 21 до 23 $^{\circ}\text{C}$;
 - абсолютний мінімум від -32 до -42 $^{\circ}\text{C}$;
 - абсолютний максимум від $+39$ до $+41$ $^{\circ}\text{C}$.
3. Кількість опадів за рік від 400 до 500 мм.
4. Відносна волога у липні менше 65% .
5. Середня швидкість вітру у січні від 4 до 6 м / с.
6. Глибина промерзання ґрунтів складає 90 см.

За температурним режимом кліматичні умови характеризуються як «помірні».

Кліматологічну характеристику переважного напрямку вітру, його повторюваність, середню швидкість вітру за січень – грудень наведено у таблиці 3.1. Кліматологічну характеристику повторюваності напрямку вітру та штилю середньої швидкості вітру за напрямками відповідно за січень та липень наведено в таблицях 3.2, 3.3. Середня швидкість вітру у січні менше 3 м/с – V район. Переважний напрям вітру у січні північний, а у липні – східний.

Кліматологічну характеристику опадів і снігового покриву наведено у таблиці 3.4. Наявність снігового покриву характеризується кількістю днів зі сніговим покривом.

Таблиця 3.1 – Кліматологічну характеристику опадів і снігового покриву

Область, місто, селище	Переважний напрям вітру, його повторюваність, % Середня швидкість вітру, м/с											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Запорізька, с. Водяне	<u>3,15</u> 2,7	Пд. Сх, <u>17</u> 2,9	Пн. Сх, <u>18</u> 2,7	Пд, <u>17</u> 2,5	Пн, <u>18</u> 2,1	Пн, <u>20</u> 1,8	Пн, <u>22</u> 1,7	Пн, <u>28</u> 1,7	Пн, <u>19</u> 1,9	Пн, <u>16</u> 2,2	Пд, <u>15</u> 2,6	Пн. Сх, <u>15</u> 2,6

Таблиця 3.2 – Характеристика вітру в січні

Область, місто, селище	Повторюваність напрямку вітру, % Середня швидкість вітру, м/с								Повторю ваність штилю,%
	Пн	Пн.Сх	Сх	Пд.Сх	Пд	Пд.3	3	Пн.3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Запорізька, с. Водяне	<u>14,5</u> 2,3	<u>11,7</u> 2,0	<u>10,9</u> 2,4	<u>10,7</u> 2,9	<u>12,9</u> 2,0	<u>13,6</u> 2,1	<u>14,9</u> 2,4	<u>10,8</u> 2,4	8,8

Таблиця 3.3 – Характеристика вітру в липні

Область, місто, селище	Повторюваність напрямку вітру, % Середня швидкість вітру, м/с								Повторю ваність штилю,%
	Пн	Пн.Сх	Сх	Пд.Сх	Пд	Пд.3	3	Пн.3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Запорізька, с. Водяне	<u>21,8</u> 1,8	<u>14,5</u> 1,6	<u>10,7</u> 1,8	<u>7,3</u> 1,8	<u>6,1</u> 1,4	<u>7,4</u> 1,6	<u>14,1</u> 1,8	<u>18,1</u> 1,9	22,1

Таблиця 3.4 – Опади

Область, місто, селище	Переважний напрям вітру, його повторюваність, % Середня швидкість вітру, м/с												Кількість опадів за рік, мм
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Запорізька, с. Водяне	<u>44</u> 18	<u>41</u> 11	<u>39</u> 6	<u>42</u> -	<u>43</u> -	<u>66</u> -	<u>53</u> -	<u>40</u> -	<u>36</u> -	<u>31</u> -	<u>44</u> -	<u>49</u> 11	528

Ґрунтові умови. Глибина і характер промерзання ґрунту залежать від температури повітря взимку, вологості ґрунту в передзимовий період, товщини снігового покриву, характеру ґрунту та тощо.

Температурний режим ґрунту залежить як від кліматоутворюючих факторів, так і від фізичних властивостей ґрунту, її вологості та характеру підстилаючої поверхні. У теплу пору року температура ґрунту нижче, ніж повітря, а в холодну – вище. Зі збільшенням глибини шару ґрунту зростання температури ґрунту все більше відстає від зростання температури повітря.

Глибина промерзання ґрунтів складає 90 см., це один з чинників в будівництві, без якого неможливий розрахунок фундаменту. Саме вплив морозу на ґрунт, позначається на виборі конструкцій і бетону для фундаменту.

Інженерно-геологічні умови. У геологічній будові території беруть участь третинні та мелові відклади, які перекриті потужним чохлам четвертинних еолово-делювіальних відкладень, що досягають потужності до 50 м на водозаборах, представлені зв'язними (глинистими) та роздільно-зернистими (незв'язними) гірськими породами, відповідно глинами, пісками та частково напівскельними гірськими породами – вапняками та карбонатно-марганцевими рудами (II тип – по величині просідання).

3.3 Архітектурно-планувальні рішення

Для планування території парку культури і відпочинку населеного пункту проведена аналітична робота за трьома напрямками:

- визначення соціального замовлення, яке вплинуло на набір функцій, їх якість, статус та класифікацію парку;
- проведення дендрологічного аналізу території, виявлення зон парку, в яких необхідно оновлювати посадки породами відповідними даному клімату, користуючись наданими топографічними матеріалами і візуальними обстеженнями;
- аналіз транспортної та пішохідної структури, виявлення проблем доступності населення та шляхи їх вирішення.

При обстеженні території парку виявлено, що дана ділянка знаходиться в занедбаному стані. Відсутня будь-яка інфраструктура та благоустрій. Пішохідні доріжки не мають покриття та потребують додаткового планування. Дерев застарілі і підлягають видаленню. Освітлення на території парку відсутнє.

Необхідно провести впорядкування дорожньо-стежкової мережі, здійснити квіткове оздоблення парку, запланувати висадку нових дерев та чагарників. Газонне покриття на території відсутнє, травостій представлений перехідною формою від рудеральної до луко-степової рослинності. Дорожньо-стежкову мережу необхідно запланувати та виконати улаштування твердого покриття для зручності в пересуванні.

3.3.1 Композиційне рішення

Проектом передбачається упорядкування території площею 1,26 га, а саме:

- вирубка всіх існуючих насаджень;
- організація озеленення та квіткове оформлення (влаштування різнотравних газонів, здійснення посадки чагарників);
- планування фонтану;
- будування адміністративної будівлі, тиру, громадського туалету, літньої актової зали і танцювального майданчику;
- формування спеціального місця для розміщення дитячого майданчика, скейт-майданчика;

- розмітка міні-футбольного та баскетбольного полів;
- облаштування парку малими архітектурними формами, парковими ліхтарями, арками, лавочками, квітниками та урнами;
- створення розвиненої дорожньо-стежкової мережі та врегулювання пішохідного руху по зеленому периметру;
- виконання схеми поливу та освітлення.

Планувально-просторова організація території визначена на підставі аналізу існуючої ситуації, враховуючи: природно-ландшафтні та санітарно-гігієнічні умови (переважаючи напрямки вітру), інженерне забезпечення та інженерну підготовку території, особливості візуального сприйняття, масштаб забудови та загальні естетичні й композиційні вимоги, що засновані на принципах цілісності, гармонійності, ієрархічності та безперервності ансамблевої організації забудови і відкритого простору.

Межами ділянки з півночі служить вулиця Миру, зі сходу та півдня – житлова забудова, а із заходу – провулок Урожайний.

В основу архітектурно-планувального рішення була покладена ідея створення парку для повсякденного відпочинку мешканців прилеглих будинків з влаштуванням по периферії дитячих майданчиків і майданчиків короткочасного відпочинку.

Загальним принципом архітектурно-просторової композиції території парку є формування комфортного середовища.

Каркас архітектурно-просторової композиції створює основна композиційно-просторова візуальна вісь, що перетинає ділянку з півночі на південь. Застосування даного прийому створює умови для формування не тільки зовнішніх панорам, а й внутрішніх ансамблів вздовж основних пішохідних доріг.

У правій частині території парку вздовж паркану планується розміщення активних видів відпочинку, такі як танцювальна площа, дитячий майданчик, скейт-майданчик, універсальний майданчик для гри у футбол і баскетбол, майданчик для

занять воркаутом, тир. Ліва частина парку- для пасивного відпочинку (див. Додатки А, Б, В, Г)

Отже, при функціональному зонуванні можна виділити наступні зони: пасивного відпочинку, зона фізкультури і спорту, зона для дитячого відпочинку, зона для культурно-масових заходів та санітарна зона. На рисунку 3.6 наведена діаграма, яка показує відсоткове співвідношення зонування парку.

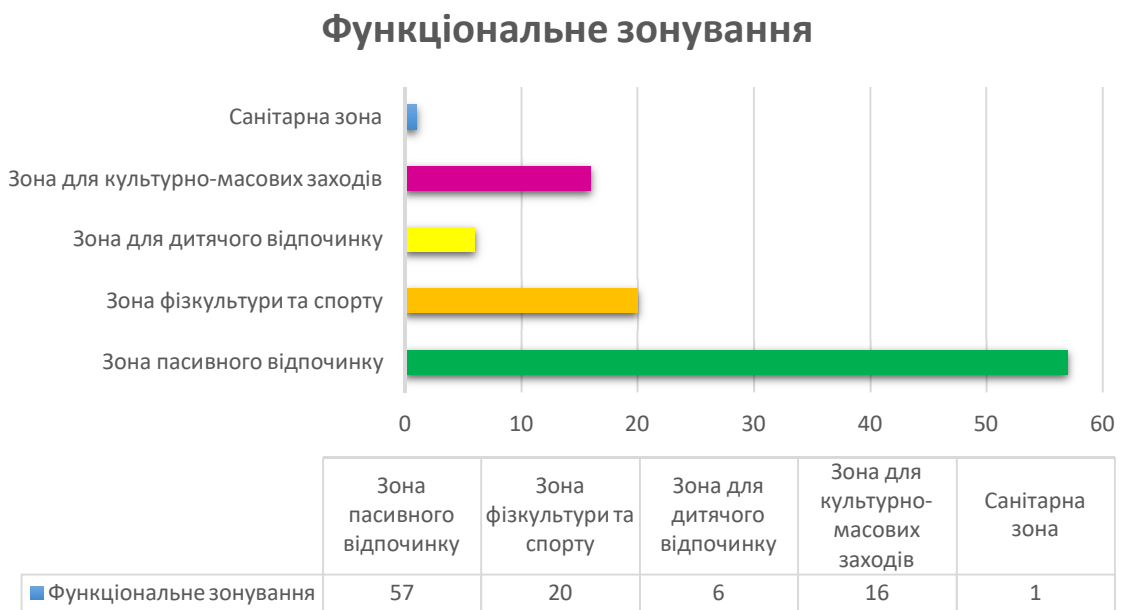

Рисунок 3.6 – Діаграма функціонального зонування парку у відсотках

Проектом передбачено комплекс споруд щодо інженерно-технічного забезпечення основних об'єктів даного парку в цілому, а також будівлі господарського призначення, автостоянки, зупинку громадського транспорту, громадську вбиральню.

Принцип раціональної організації пішохідних зв'язків передбачає систему озелених пішохідних шляхів, що перетинають внутрішній простір з'єднують в єдину систему об'єкти парку відпочинку, об'єкти обслуговування, автостоянки, зупинки громадського міського транспорту.

Визначений прийом забудови забезпечує оптимальний розвиток даної території.

3.3.2 Будівлі та споруди парку відпочинку

Проектом заплановано розміщення малих архітектурних форм та будівництво основних об'єктів, до складу яких входять:

1. Адміністративно-господарчий блок (див. Додаток Д).

Будівля в плані правильної форми, габаритними розмірами в плані 18,0 х 18,0 м.

Об'ємно-планувальні показники: площа забудови – 324,0 кв. м; загальна площа – 294,2 кв. м; будівельний обсяг – 1004,4 куб. м.

Адміністративно-господарчий блок має наступний склад приміщень: тамбур – 2,3 кв. м; коридор – 19,7 кв. м; приміщення для гри у шашки та шахи – 45,0 кв. м; інтернет клуб – 111,6 кв. м; приміщення для гри в більярд – 53,6 кв. м; кабінет адміністратора – 20,1 кв. м; підсобне приміщення – 20,1 кв. м; підсобне приміщення – 20,1 кв. м; вбиральня – 1,7 кв. м.

Фундамент будівлі – стрічковий залізобетонний.

Каркас будівлі – металеві колони, прогони.

Зовнішні огорожувальні конструкції – багатошарові стінові панелі типу «Сендвіч» з неспаленим мінераловатним утеплювачем.

Покрівля – двосхила з панелей типу «Сендвіч» з неспаленим мінераловатним утеплювачем.

Зовнішні двері та вікна – металопластикові.

Внутрішні перегородки з гіпсокартону, оштукатурені з послідуочим офарбленням.

Підлога – лінолеум.

Стеля – з гіпсокартону, оштукатурені з послідуочим офарбленням.

Двері внутрішні – металопластикові.

Водопостачання – від бурового трубчатого колодязю.

Водовідведення – вигріб.

2. Урочиста сцена (див. Додаток Е).

Габаритні розміри в плані 7,20 x 6,20 м.

Основа стаціонарної сцени – бетон.

Купол – металоконструкція.

Зовнішнє оздоблення – сотовий полікарбонат.

Площа забудови – 51,80 кв. м. Будівельний обсяг – 233,1 куб. м

3. Будівля тиру (див. Додаток Е). В плані правильної прямокутної форми, розміром 6,0 x 25,8м.

Об'ємно-планувальні показники: площа забудови – 154,8 кв. м; загальна площа – 136,1 кв. м; будівельний обсяг – 433,4 куб. м.

Будівля виконана зі збірних залізобетонних плит.

Покрівля – двосхила.

Двері зовнішні металеві.

Внутрішнє оздоблення – штукатурення, з послідуєчим офарбленням.

Підлога – бетонна.

Стеля – залізобетонна плита, оштукатурена з послідуєчим офарбленням.

4. Громадська вбиральня.

Об'ємно-планувальні показники: площа забудови – 11,3 кв. м; загальна площа – 3,1 кв. м; будівельний обсяг – 32,1 кв. м.

Вигріб – монолітний залізобетон.

Стіни – цегляні.

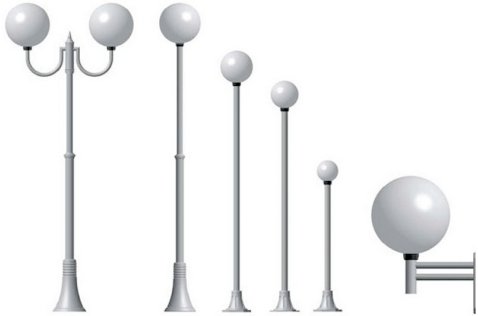

Перегородка – дерево.

Покрівля – азбестоцементні листи.

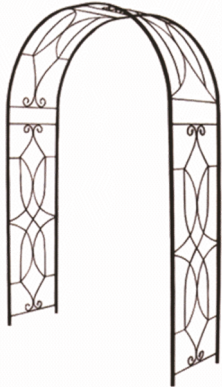

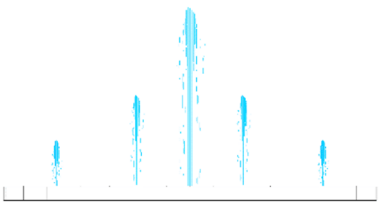

Малі архітектурні форми. Архітектурно-художні якості і конструктивні особливості елементів благоустрою визначаються раціональністю конструкцій, відповідністю їх певним видам і тривалості ігрової та іншої діяльності, особливостям мікроклімату, масштабом майбутнього простору, а також вимогами стилістичної і кольорової єдності із забудовами, зв'язком з оточенням і

особливостями ландшафту. У таблиці 3.5 наведені види та кількість необхідних малих архітектурних форм. У Додатку Ж наведені основні креслення малих форм.

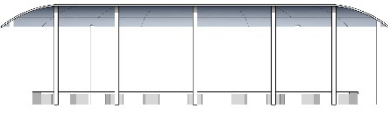

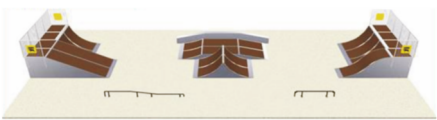
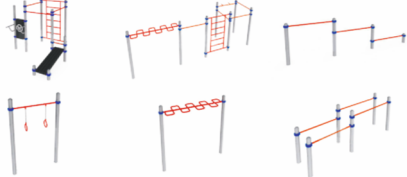
Таблиця 3.5 – Найменування та кількість малих архітектурних форм

№ з/п	Найменування	Ескіз	Кіл-ть, шт.	Примітка
1	Лавка		18	ТМ«ДНІПРСПЕЦМЕБЛІ» Україна, Дніпро вул. Берегова, 200 49028 +38056785-09-45 http://www.dsmu.com.ua/
2	Урна		44	ТМ«ДНІПРСПЕЦМЕБЛІ» Україна, Дніпро вул. Берегова, 200 49028 +38056785-09-45 http://www.dsmu.com.ua/
3	Ліхтарі			Електротовари вул. Дослідницька станція, 45, Запорозжя, +38 (050) 484-88-26 +38 (093) 787-32-95 +38 (067) 982-80-26
4	Лавка полукругла		6	ТМ«ДНІПРСПЕЦМЕБЛІ» Україна, Дніпро вул. Берегова, 200 49028 +38056785-09-45 http://www.dsmu.com.ua//

Продовження таблиці 3.5

5	Арочні елементи		10	<p>Петрик Андрій Вікторович, ЧП Запоріжжя, 69065, вул. Дудикіна, 26а кв.20 +380 (66) 7911082 www.basmakr.com</p>
6	Альтанка		1	<p>Петрик Андрій Вікторович, ЧП Запоріжжя, 69065, вул. Дудикіна, 26а кв.20 +380 (66) 7911082 www.basmakr.com</p>
7	Фонтан		1	<p>Салон «Бассейн-Сервис» 69032 г. Запорожье, пр. Металлургов, 1/26 т/ф (061) 289-66-07, тел. (061) 289-66-06 www.aqua-imperia.com.ua</p>
8	Альтанка		1	<p>СпецСтальБуд м. Запоріжжя, Червона, 21, (067) 4571673 (050) 1990679 spetsstalstroj.uaprom.net</p>
9	Навіс		1	<p>СпецСтальБуд м. Запоріжжя, Червона, 21, (067) 4571673 (050) 1990679 spetsstalstroj.uaprom.net</p>

Продовження таблиці 3.5

9	Навіс		1	СпецСтальБуд м. Запоріжжя, Червона, 21, (067) 4571673 (050) 1990679 spetsstalstroj.uaprom.net
10	Зупинка громадського транспорту		1	СпецСтальБуд м. Запоріжжя, Червона, 21, (067) 4571673 (050) 1990679 spetsstalstroj.uaprom.net
11	Сонячний годинник		1	Індивідуальне замовлення
12	Обладнання для дитячого майданчика		12	ТМ«Бимбока» +38 067 446 85 86 (Viber)
13	Обладнання для скейт-майданчика		8	Харківський завод «Спортінвентар» 61010, м. Харків, вул.Миргородская, 4,
14	Обладнання для занять воркаутом		6	«НПК «ГОЙДА» 49094, Україна, Дніпро., вул. Мандриківська, 44-д

3.3.3 Пішохідна мережа. Улаштування твердого покриття доріг

Дорожня мережа парку забезпечує зручний зв'язок входів в парк з усіма його функціональними зонами та окремими об'єктами всередині них, включаючи розвантажувальні, ігрові, спортивні та інші майданчики.

На території парку буде представлено чотири види твердого покриття: піщано-гравійне покриття, мощення з тротуарної плитки, покриття з асфальтобетону та покриття з гумової крихти (див. Додаток К).

Піщано-гравійне покриття буде представлено на дитячому майданчику, на ділянці для занять воркаутом та на комунальній ділянці. За площею воно становить 876 кв. м. На даний момент, верхнім покриттям доріг є ґрунтове покриття. Для створення піщано-гравійного покриття: за допомогою техніки з навісним обладнанням у вигляді відвалу необхідно зняти верхню частину ґрунту і спрофілювати поверхню доріг. Підготовлену основу необхідно укотити катком. На підготовлену основу укласти шар щебню, фракцією 20 – 30 мм, шаром 15 см. Щебінь необхідно укотити. На шар щебню укладається шар гравійних висівок, фракції 5 мм, висотою 5 см. Для кращого ущільнення, укотити катком.

Мощення з тротуарної плитки буде представлено при вході до парку, біля фонтану та на головній алеї. Площа твердого покриття з тротуарної плитки становить 2514,0 кв. м. Перед укладанням тротуарної плитки необхідно провести ряд підготовчих робіт: розташувати «маячки» – розподіл спеціальних позначень, схеми укладання; планування - очищення від ґрунту і зрівняння поверхні за допомогою гравію і щебню; установку дренажних систем – створення водонепроникного дренажного шару з гравію і щебню і розподіл уклонів та водостоків для відведення зайвої води; розташування несучого шару – розподіл гравію або щебню рівномірним шаром; установку та розстановку огорожувальних бордюрів, що перешкоджають подальшому утворенню щілин між плитами; розташування підстиляючого шару – укладання і рівномірний розподіл піску шаром в 3 – 5 см по поверхні несучого шару. При укладанні тротуарної плитки провести додаткову розмітку території за допомогою шнура, яка виробляється щоб

уникнути зсуву плит при розкладці. Укладати плити з простукуванням гумовим молотком і перевіркою точності укладання кожні 3 м. Після укладання закласти шви з віброущільненням.

Для танцювального майданчика та скейт-майданчика пропонується використовувати покриття асфальтобетону. Площа покриття з асфальтобетону складає 1512,0 кв. м.

При виробництві робіт з використанням гарячих асфальтобетонних сумішей в інтервалі температур повітря $5^{\circ}\text{C} - 0^{\circ}\text{C}$ дотримуються наступні вимоги: товщина шару, що влаштовується повинна бути не менше 4 см; суміші повинні бути з ПАР, з активованими мінеральними порошками або спеціальними добавками; влаштовувати слід нижній шар двошарового асфальтобетонного покриття; верхній шар необхідно влаштовувати тільки із збереженням або забезпеченням температури нижнього шару не менше 20°C ; нижній шар асфальтобетонного покриття слід влаштовувати з щільних асфальтобетонних сумішей, якщо шар залишається перекритим взимку або навесні; верхній шар слід влаштовувати в суху погоду при температурі навколишнього повітря не нижче 5°C .

Основа, на яку укладається асфальтобетонна суміш, приймається в установленому порядку, очищується від сторонніх предметів, бруду і пилу. Перед укладанням суміші (за 1-6 год) проводять обробку поверхні нижнього шару бітумною або бітумно-полімерною емульсією, рідким або в'язким бітумом.

Для міні-футбольного поля пропонується використовувати покриття із спресованого гумової крихти. Площа міні-футбольного поля 920,4 кв. м. На місці його розташування спочатку необхідно спрофілювати поверхню, згідно проектних позначок. Потім необхідно вирити котлован глибиною 33 см, дно укотити за допомогою катка. На дно котловану першим шаром укласти щебінь шаром 20 см фракцією 30-50мм. Другим шаром укладається щебінь фракцією 20 – 30 мм шаром 10 см. Шари укочуються. На щебінь укладається геотканина для забезпечення однорідності шарів. На геотканину укладається шар із спресованого гумової крихти, шаром 3 см.

Розрахунок максимальної ширини пішохідних комунікацій виконаний згідно [11] ширина доріжки повинна бути кратною 0,75 (ширина смуги руху однієї людини).

3.4 Озеленення

Асортимент рослин був підібраний в залежності від:

- природно-кліматичних умов;
- функціональною спрямованості об'єкта в цілому і його частин зокрема;
- наявності в розплідниках посадкового матеріалу;
- підбір повинен ув'язуватися з композиційним задумом.

При підборі насаджень для парку враховані були наступні принципи: естетичність, пізнавальність, утилітарність, екологічність. Стиль насаджень вільний, композиція насаджень була вирішена з урахуванням сезонної мінливості. Проаналізувавши базу існуючих дерев та чагарників, видаленню підлягають всі дерева та чагарники, тому що на всій території переважно аварійні та сухі насадження.

Переважаюча частка підібраних рослин належать до місцевих, оскільки вони максимально адаптовані до місцевих умов, таким чином сформують основу для парку та утворять сприятливий мікроклімат для більш примхливих культур. Дерев та чагарники умовно поділені на листяні та хвойні (див. Додаток Л).

Рекомендується посадка чагарників із заміною 50 % ґрунту при засипці посадкових ям. Чагарники висаджуються в групи і уздовж прогулянкових доріжок та переважно зі східної межі парку (див. Додаток М).

Посадка насаджень здійснюється із забезпеченням мінімальних відстаней до інженерних мереж, будівель і споруд згідно Наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» (табл. 3.6) [37].

Таблиця 3.6 – Відстань від будівель і споруд до дерев і чагарників

№ з/п	Будівлі і споруди	Відстань до осі, м	
		Стовбура дерева	Чагарники
1	Від зовнішніх стін будівель та споруд	5,0	1,5
2	Від осей трамвайних шляхів	5,0	3,0
3	Від краю тротуарів і садових доріжок	0,7	0,5
4	Від краю проїжджої частини вулиць, укріплених смуг країв доріг або брівок канав	2,0	1,0
5	Від щогл та опор освітлювальної сітки трамваю, колон, галерей та естакад	4,0	–
6	Від підшви відкосів, терас та ін.	1,0	0,5
7	Від підшви або внутрішньої межі підпірних стінок	3,0	1,0
8	Від підземних мереж:		
	– газопроводів, каналізації	1,5	–
	– теплопроводів (від стінок каналу) і трубопроводів теплових мереж при безканальній прокладці	2,0	1
	– водопроводів, дренажів	2,0	–
	– силових кабелів і кабелів зв'язку	2,0	0,7

Проектом передбачається висадження нових дерев та чагарників в асортименті, як показано в таблиці 3.7:

Таблиця 3.7 – Посадковий асортимент рослин

№ з/п	Найменування	Вік дерева на момент висадження, р.	Кількість шт.
	Дерева листяні		
1	Тополя біла	14 – 20	32
2	Липа дрібнолиста	14 – 20	15
3	Береза пушиста	5 – 8	4
	Дерева хвойні		

Продовження таблиці 3.7

4	Ялина звичайна	8 – 10	5
	Чагарники		
5	Бузок звичайний	3 – 4	40
6	Калина звичайна	3 – 4	5
7	Магонія падуболиста	3 – 4	271
8	Дерен червоний	3 – 4	141
9	Самшит	3 – 4	40
10	Виноград триострений	3 – 4	85
	Усього		638

3.4.1 Характеристика зелених насаджень

Тополя біла (синонім Тополя срібляста). Батьківщина Європа, Північна Африка, Західна Азія. Дико виростає в європейській частині Росії, Сибіру, Західній Європі, Китаї, Середній і Малій Азії, північній Африці, на Балканах. Росте поблизу води – у прирічкових лісах, долинах великих річок, уздовж потоків. Тривалість життя 300 – 400 років (іноді до 600). Гарний медонос і пилконіс. Висота 18 – 30 м (іноді до 40), ширина крони 15 – 20 м. Цвітіння у квітні – травні (до або одночасно з розпусканням листів). Запилюється вітром. Листя яйцеподібні або округлі, довжиною 4 – 12 см, зверху темно – зелені, голі, знизу сріблито – повстяні. Молоді листя сріблясті. Цвіт восени лимонно – жовтий. Росте дуже швидко (особливо в перші 20 – 25 років), але тільки на родючих й досить зволжених ґрунтах. Щорічний приріст у висоту до 90 см, завширшки до 40 см. Дають рясні кореневі нащадки, часто на значній відстані від материнського дерева (до 20 м від стовбура). Полюбляє розсипчасті ґрунти (щебні, піски, мул), у яких багато лужних елементів, але переносить дуже малу кислотність. Виносить засолення ґрунту. Світлолюбна. Може зростати в півтіні. Полюбляє вологі ґрунти, добре переносить тривале затоплення. Може миритися з посушливими умовами. Зимостійка. Широко

розповсюджена у культурі. Добре зміцнює берега рік і водойм. Робить величезну кількість кисню (рис. 3.7)

Рисунок 3.7 – Тополя біла [45]

Липа дрібнолиста. Переважно зростає в Центральній Європі від рівнин до Альп на висоті 1500 м. Широко поширилася через масові посадки навіть там, де раніше не жила. Зустрічається в світлих змішаних лісах, рідше в заплавах лісах. Форма: листопадне велике дерево більш декоративне ніж липа широколиста. Крона в молодості щільна, ширококонічна, з віком округла. Гілки у вільній посадці глибоко поставлені і підняті, з віком переплітаються між собою. Зовнішні гілки звисають. Росте повільно або середньо. Висота 18-25 (до 30) м, ширина 10-15 (до 20)м. Річний приріст у висоту близько 30 см, в ширину 25 см. Пагони кори глянцевої, не опушені, спочатку червоно-коричневі, з притіненого боку світло-коричневі, потім мідно-коричневі, оливково-коричневі. Гілки короткі, розгалужені, бруньки довжиною 6 мм, бруньки на кінцях пагонів довжиною 7 мм, глянцевої, червоно-коричневої, в основному тільки з 2 лусочками. Листя розташовані почергово, викривлені-серцеподібні або округлі, довжиною і шириною 3-10 см, черешок довжиною 2-5 см. Листя темно-зелене, з нижньої сторони блакитно-чорно-зелене, уздовж середніх жилок і в місці їх роз'єднання червоно-коричневе. Осінне

забарвлення жовте або вогняно-жовте. Квітне в липні. Квітки жовтувато-білі, запашні, зібрані по 5 – 11 штук в суцвіття. Найкраща липа-медонос. Плоди коричневі, опушені, овальні або округлі горішки з тонкою стінкою і слабо наміченими жилками. Коріння у перші 7 – 8 років утворюється один стрижневий корінь, з віком формує потужну стрижневу кореневу систему з великою кількістю тонких поверхневих коренів, які дуже інтенсивно проростають в ґрунт. Світлолюбна, виносить півтінь. Віддає перевагу помірно сухим, свіжим, родючим, слабкокислим або лужним ґрунтам. В цілому невибаглива, добре росте на бідних, не надто сухих ґрунтах. Стійка до міських умов, спеки та посухи. Вітростійка. Морозовитривала. Добре відростає після обрізки. Помірно пошкоджується попелицею. Добре переносить пересадку. Живе понад 1000 років. [26].

Береза пухнаста. При сприятливих умовах досягає 25 – 30 м у висоту й до 80 см у діаметрі. Кора у молодих дерев коричнево-бура, а з 8 – 10 років біліє. Молоді особини можна поплутати з видами вільхи. У дорослому стані добре відрізняється від інших дерев по білій корі; кора майже до самої підстави стовбура біла, гладка, без чорних тріщин, на відміну від берези повислої, лише знизу неглибоко розтріскується в старості.

Однолітні пагони густо опущені, на відміну від берези повислої на галузях немає залоз-бородавок. Гілки не никнуть. Крона у молодому віці струнка, вузька, з віком стає розкидистою. Коренева система берези сильно розвинена, але проникає в ґрунт неглибоко, тому дерева нерідко піддаються вітровалу.

Листя яйцеподібні або ромбічно-яйцеподібні, 3,5 – 7 см довжини, 2,5 – 5 см ширини, коротко загострені на верхівці, з округлою, рідше серцеподібною або усіченою підставою; краї двозубчасті. У молодому віці листя густо опушені, потім опушення зберігається тільки знизу й на черешках. Дерево однодомне, але сережки роздільностатеві.

Плодючі сережки довжиною 2,5 – 3 см, на опушених ніжках, насінні луски шириною 3—5 мм, по краях війчасті. Горішок довжиною близько 2 мм, видовжено-еліптичний. Крила дорівнюють або ширше горішка. Порівняно недовговічна, живе до 120 років, рідше до більше дорослого віку (рис. 3.8).

Рисунок 3.8 – Береза пухнаста [4]

Ялина звичайна. У природі зустрічається від Центральної та Північної Європи до Уралу. Найневибагливіша з усіх видів ялин для всієї території України. Дерево заввишки 20 - 40 м, діаметр крони 6 - 8 м, діаметр стовбура до 1,8 м. Живе 250 – 300 років. Крона: густа, ширококонічна, з гострою вершиною. Хвоя: голковидна, чотиригранна, загострена, довжиною 1-2 см, товщиною 0,1 см, темно-зелена. Квітне в травні. Чоловічі колоски червонувато-жовті, жіночі шишечки пурпурні або зелені. Шишки: циліндричні, 8 – 15 см довжини, 3 – 4 см ширини. Незрілі шишки світло-зелені або темно-фіолетові, зрілі – світло-бурі або червонувато-бурі, звисають донизу. Річний приріст у висоту – 50 см, завширшки – 15 см. До 8 років росте повільно, потім швидко. Перед посадкою контейнер з рослиною необхідно ретельно полити. Посадкова яма повинна бути більше контейнера приблизно в 1,5 – 2 рази. Коренева шийка повинна знаходитися на рівні землі. Відношення до світла: тіньовитривала. Ґрунт: віддає перевагу свіжим, добре дренованим кислим, супіщаним і суглинистим ґрунтам, не виносить застою води, засолення і сухості ґрунту.

Застосування: вона буде добре виглядати як в поодинокій посадці на газоні, так і в поєднанні з іншими хвойними, листяними, квітковими і трав'янистими культурами. Дуже морозостійка (до -45°C) [26].

Бузок звичайний. У природі бузок поширений в Європі (Угорщина, Українські Карпати, Балканський півострів) і в Китаї. Його пишні суцвіття виділяють приємний весняний аромат, що наповнює навколишній простір. Бузок – щільний деревовидний багатостовбурний кущ округлої форми з розлогими прямими гілками. Заввишки 2,5 – 3 м і 2 – 2,5 м діаметром. Средньозростаючий кущ, річний приріст становить близько 10 – 15 см. Бурі молоді пагони стають сіро-коричневими з чечевичками, деревовидні, густо оброслі листям. Листя розташовані супротивно, серцеподібної форми, щільні, блискучі, дрібні (близько 4 см), темно-зеленого кольору, зеленіють раніше за всіх і залишаються зеленими найдовше. Суцвіття великі конічної форми. Добре витримує зрізання суцвіть. Чим більше зрізати навесні, тим пишніше кущ розростеться протягом літа. Коренева система глибока, широко-поширена, розгалужена. Віддає перевагу сонячним або злегка затіненим місцям, стійкий до міських умов, диму, газу, спеки, вітру і морозу. При недостатньому освітленні гірше цвіте. Бузок любить помірно сухі або свіжі ґрунти, пухкі ґрунти. Не терпить застійного зволоження і високого залягання ґрунтових вод. Бузок добре росте і на бідних піщаних, кислих ґрунтах, але віддає перевагу родючим, свіжим ґрунтам, що добре пропускають вологу. Широко застосовується як солітер при посадці на газоні, а також у вигляді композицій з іншими рослинами. Бузок є прекрасним медоносом. Морозовитривалий (рис. 3.9) [26].

Рисунок 3.9 – Бузок звичайний

Калина звичайна. калину вважають символом України. Великий листопадний кущ або невелике деревце, часто неправильної форми з рідкою кроною і виростає заввишки до 4 м. В осінній період, листя набуває яскравого забарвлення від помаранчево-червоного до пурпурних відтінків. Плодоносить щорічно і рясно, плоди довго тримаються на кущі. Також відома вона своїми лікувальними властивостями, часто використовується в народній медицині. За формою калина великий кущ з рідкою кроною. Гіллястий кущ, який виростає заввишки 2 – 4 м. Середньо зростаюча рослина. Річний приріст становить 30 – 50 см. Квітне в травні – червні білими, запашними, дрібними, двостатевими квітами, зібраними в великі округлі щитовидні суцвіття. Крайові квітки суцвіття безплідні, з коротким порівняно великим плоским віночком. Серединні – дрібні, двостатеві. Чашечка з п'ятьма зубцями, віночок в діаметрі до 5 мм. Плоди дозрівають у вересні – червоні, ягодоподібні соковиті кістянки, кулястої форми (до 14 мм, довжиною і до 12 мм в ширину), що містять забарвлену червоним соком плоску тверду кісточку. Залишаються на гілках дуже довго, навіть взимку, прикрашаючи кущ. Листя зверху темно-зелене, голе, знизу сірувато-зелене, оксамитово-опушене. Довжиною до 10 см, 3 – 5 – лопатеве, з яйцевидними зубчастими гострими лопатями. В осінній період набуває яскравого забарвлення – від помаранчево-червоного до пурпурного відтінку. Пагони голі зеленувато-сірі, іноді з червонуватим відтінком, з протилежними, великими бруньками. Бруньки червонувато-зелені, з двома лусочками, яйцевидної форми, трохи загострені. Кора старих гілок сірувато-бура, тріщинувата. Коренева система у калини звичайної міцна, розвинена. Світлолюбна рослина, але може рости і в півтіні. У тіні зазвичай не плодоносить. Невимоглива до ґрунтів, легко переносить посуху. Широко використовується в озелененні не тільки присадибних ділянок, а й парків, міст. Добре виглядає як в групових, так і в окремих посадках. Абсолютно морозостійка [26].

Магонія падуболиста. У дикій природі магонія зростає в Північній Америці. Вічнозелений невисокий кущ, який декоративний протягом всього року. Найбільш ефектно магонія виглядає навесні, одягнувшись в наряд з жовтих квіток, зібраних в гронавидні суцвіття, які чудово виглядають на тлі блискучого шкірястого листя,

в осінній і зимовий період купують червоні відтінки. Незабаром зав'язуються численні синювато-чорні їстівні плоди, що також надає рослині чудовий вид. За формою щільний розлогий кущ. Дорослі кущі досягають 1,5 м у висоту. Швидкість зростання близько 10 см в рік. Пагони буро-сірого кольору. Листя складні, непарноперисті, що сидять на червоному паростку, складаються з 5 – 9 шкірястих, глянцеви, зверху темно-зелених, а знизу світло-зелених листочків. По краях зубчасто-виямчаті. Квітки лимонно-жовті квіти, близько 8 мм в діаметрі, зібрані в суцвіття на кінцях пагонів. Час цвітіння настає в травні, повторно може зацвісти в жовтні. Плоди синювато-чорні з сизим нальотом ягоди, кисло-солодкі на смак і видовжено-еліптичної форми, дозрівають в серпні. Тіньовитривалі, але краще розвиваються ті кущі, яким дісталось більше сонця і захищені від вітру місця. Відношення до вологи: Магонія падуболиста любить регулярний, помірний полив. Надає перевагу пухкому, родючому ґрунту. Вічнозелені магонії часто використовують при створенні бордюрів і живоплотів. Магонія чудово виглядає в одиночній посадці біля води, поруч з каменями в рокарії, під кронами дерев, на тлі хвойних рослин. Також часто магонію висаджують групами на газоні. Магонії гармонійно виглядають в змішаних композиціях з багаторічними квітковими культурами та квітучими кущами, вони прекрасно поєднуються з трояндами. Особливо цінується рослина за надзвичайно красивий глянсовий складний лист [26].

Дерен червоний – листопадний кущ середнього розміру, від 2 м і більше, з великим яйцеподібним зеленим листям навесні і влітку, і яке восени поступово набуває яскравих відтінків жовтого, помаранчевого і червоного. Осінній вибух кольорів листя – дійсно видовище, але навіть коли листя опадає взимку, додає фарб у ландшафт. Голі зимові гілки цього куща помаранчево-жовтого кольору з яскраво-червоними кінчиками, через що здається, що він палає. Крім високої декоративності, цей багатостовбурний кущ також привабливий для бджіл своїми крихітними білими квітами, які з'являються влітку, за якими слідує чорні плоди. Відмінністю даного сорту є більший ріст куща і плоди синьо-чорного кольору. Також має добру тіньовитривалість, зимостійкість і добре пристосований до

посухи. За формою кущ нагадує кулю. Максимальна висота дерену становить від 2 до 3,5 метрів і приблизно такого ж діаметру. Кущ відноситься до швидкозростаючих рослин. Квітне в травні – червні, з’являються маленькі парасольки крихітних квітів, що виділяють тонкий аромат і є ласим шматочком метеликів або бджіл. Пізніше плоскі щільні грони кремово-білих кольорів змінюються синьо-чорними плодами, які люблять птахи. Листя м’яке, зелене в осінній період набуває привабливі відтінки помаранчевого і жовтого кольорів. Голі зимові пагони, жовті біля основи плавно перетікають до помаранчевих і червоних на кінцях. Дерен прекрасно себе почуває як на сонці, так і в півтіні, але стебла найкраще фарбуються на відкритому сонячному місці. Любить добре дренований, зволожений ґрунт. Володіючи дуже декоративним зовнішнім виглядом, дерен має безліч застосувань в саду. Його чудове листя і привабливі яскраві стебла виділяють його серед інших кущів, навіть коли інші рослини перебувають у фазі спокою. Відмінний ефект дає посадка групами, як на присадибних ділянках, так і в міських парках. Він також стане відмінним зеленим фоном для квітучих влітку багаторічників і додасть барвисту і спекотну атмосферу в осінні періоди. Абсолютна морозостійка рослина на всій території України [26].

Самшит вічнозелений. Переважно зростає в Європі, в українському Криму, на Кавказі зустрічаються природні насадження; в дубових лісах як підлісок на теплих лісових схилах, помірно сухих, нейтральних або вапняних, гумусних, кам’янистих суглинках. За формою вічнозелений високий густий кущ, іноді невелике дерево з коротким кривим стовбуром. Висота і ширина 2 - 4 (8) м. Пагони кори чотирикутні, зелені, пізніше округлі, сіро-коричневі. Листя супротивні, шкірясті, яйцеподібні або витягнуто-еліптичні, довжиною 1,5 – 3 см., темно-зелені, блискучі, знизу світліші. Квітне в березні – квітні. Суцвіття одностатеві, маленькі, непримітні жовто-зелені, медонос. Плоди довжиною 7 – 8 мм. Коробочки, що складаються з 3 частин, дозрівають в серпні – вересні. Стрижнева коренева система, коріння добре розгалужені, глибокі і широко розпростерті. Тіньовитривалий. Невимогливий, але краще росте на нейтральних або сильно вапняних, поживних, не надто сухих, добре дренованих ґрунтах. Дуже

вологлюбний, але витривалий до спеки і періодів посухи; стійкий до міських умов. Самшит може жити кілька сотень років, досить вітростійкий. Бордюр або живопліт з самшиту висотою до 35 см – частота 20 см між рослинами в ряду. Якщо огорожа вище 35 - 40 см, відстань можна збільшити до 25 см але не більше. Найбільш важкий період в культивуванні цього куща – не зима, а довга, затяжна весна з черговими морозами і відлигами, з яскравими сонячними днями. Всі вічнозелені рослини найбільш чутливі в цей період, так як коренева система у них знаходиться в замерзлому стані, а надземна прокидається з першим сонцем. Але доглянути (полити, удобрені, вчасно вкриті) самшити не страждають ніколи. Ні мороз – 40 градусів, не суховії (літні, зимові) не палюче сонце, не літо без дощів йому не страшні. Самшит традиційно використовується як унікальна по щільності вічнозелена рослина для формування різноманітних геометричних фігур і форм. З самшиту вистригають живоплоти, бордюри вздовж доріжок, складні геометричні візерунки, орнаменти, арабески, кулі. Самшит – одне з кращих рослин для топіарної стрижки. Але не можна забувати про те, що при виборі топіарію, для українського клімату, необхідно, щоб стовбур самшиту був закритий гілками, оптимальна стрижка – в формі кулі, куба, піраміди і конуса. Спіралі – березень, квітень потрібно закривати від сонця тінівками. Штамбові самшити з високим голим стовбуром з більшою ймовірністю без укриття можуть вимерзнути взимку. Кожна стрижка стимулює ріст пагонів, і чим більше стригти, тим щільніше буде стіна. Морозостійкий по всій території України [26].

Виноград дівочий тризагострений. Чудова своїм швидким зростанням ліана, при розростанні, утворює щільний декоративний покрив з листя. Кріпиться до стіни за допомогою присосок, що мають дископодібну форму. Внаслідок чого не вимагає спеціальної опори. За формою витка рослина. Висота дорослої рослини становить 15 м. Дуже висока, за сезон активного росту дає приріст 1 – 2 м. Пагони зеленого кольору, молоді пагони мають пурпурне забарвлення. Восени вони стають різнокольоровими: помаранчевими, жовтими, червоними, бронзовими. Листя трилопатеві, зеленого забарвлення, блискучі. Восени набувають пурпурового кольору. Схожі на листя плюща. Квітки дрібні, непоказні. В українському кліматі

виноград дівочий починає цвітіння в червні і закінчує в липні. Плоди не їстівні синього кольору з сизим нальотом, зібрані в гроні. Рекомендується висаджувати на прикритих сонячних місцях. Не вимогливий до вологості, але краще не давати ґрунту пересихати. Виноград дівочий не потребує особливих вимог до ґрунту. Дівочий виноград тризагострений, найбільш пристосований для вертикального ландшафтного дизайну. Рекомендується висаджувати на прикритих місцях, біля стін і опор.

3.4.2 Газонне покриття. Улаштування газону і догляд за ним

Улаштування газону здійснюється посівом насіння газонних трав на підготовлену поверхню території об'єкта. Посів проводиться ранньою весною. Використовується травосуміш на основі костриці червоної (по 25 %) з додаванням тонконога лугового (25 %) і райграс пасовищний (50 %). Норма висіву – 100 кг / га.

Догляд за молодими сходами спрямований на сприяння їх повного зміцненню в ґрунті. Лімітуючим чинником є вологість ґрунту. Якщо є можливість регулярного зрошення, то його потрібно обов'язково застосовувати, бо це самий надійний шлях створення високоякісного газону.

Полив щойно засіяного газону або молодого травостою вимагає великої обережності. Важливо, щоб вода потрапляла на поверхню ґрунту зверху у вигляді дрібних крапель, не утворюючи патьоків. Для зрошення щойно закладених газонів рекомендується застосовувати поливні дощувальні пристрої, що дають дрібнокрапельне «повільний» дощ. По сходах рекомендується внести добрива у вигляді нітроамофоски з розрахунку 20 г / кв. м.

Перший полив слід проводити з таким розрахунком, щоб ґрунт був змочений водою на глибину не менше 10 см, тобто поливна норма повинна складати 10 – 15 л / кв. м. Полив проводять рано вранці або пізно ввечері, щоб уникнути випаровування вологи з поверхні газону. Частота поливу залежить від інтенсивності випаровування. Так якщо стоїть суха і спекотна погода з

температурою повітря більше 25 °С при відносній вологості 60 – 70 %, то необхідність у черговому поливі виникає буквально через 2 – 3 дні.

Важливо правильно визначити час першої стрижки молодого газону. Скошування газону пригнічує розвиток рослин, особливо молодих. З іншого боку, запізнення зі скошуванням густого травостою також діє негативно: травостій полигає, газон втрачає декоративність. Тому вперше скошувати молодий травостій бажано тоді, коли рослини досягнуть максимально можливої висоти, приблизно 10 – 15 см. Роблять це тільки по сухому ґрунті.

Для першого скошування краще не використовувати газонокосарки.

Перше скошування найкраще проводити на висоті 5 – 6 см гостро наточеною косою. Щоб зменшити пошкодження рослин, прибирати залишки трави після першого скошування краще граблями з дерев'яними зубами.

Якщо все ж використовується косарка, то ножі повинні бути гостро відточені. Ґрунт не повинен бути вологим і занадто рихлим. Скошувати не більше 1 – 2 см, щоб залишилися насіння і проростки, а також мульча менше видувалися потоком повітря, створюваним роторним ножом косарки. У суху погоду скошену масу можна не підбирати. Якщо скошують 1 – 2 см, то підбирати скошену траву не потрібно.

Надалі стрижки проводять 2 – 3 рази на місяць, коли висота травостою перевищить 6 см.

3.4.3 Квітники

Квітники є одним з основних засобів декоративного оформлення території об'єкта. Квітники створюються за принципом ландшафтної композиції. Квітники у парку, де більшу частину дня світить сонце складаються з петунії та ромашки лугової.

Петунія. Досягає висоти 40-60 см. Квітки воронкоподібні, діаметром 6 – 12 см, Цвіте крупноквіткова петунія з другої половини червня до заморозків. Відцвілі квітки не знижують декоративність рослин. Використовують для посадки на

клумбах, рабатках, бордюрах, в горщиках, вазах, балконних ящиках. Кущ розлогий, напівкулястий.

Ромашка лугова. Ромен звичайний, або ромашка лугова (*Leucanthemum vulgare*) – багаторічна коренева рослина 80 – 90 см заввишки. Суцвіття – поодинокі кошики 6 – 7 см у діаметрі. Крайові квітки однорядні, язичкові, білі; серединні – трубчасті, дрібні, жовті. Види і сорти ромену звичайного зацвітають в кінці травня – початку червня і цвітуть 40 – 45 днів. Місцезнаходження та ґрунт. Ромашка віддає перевагу добре освітлені місця. На затінених місцях відзначається значне погіршення розвитку рослин та їх цвітіння. Ґрунту повинні бути родючими, окультуреними на глибину 25 – 30 см, досить зволженими і добре дренованих. На бідних ґрунтах, а також при нестачі зволоження квіти дрібнішають. Не переносить легких піщаних або важких глинистих ґрунтів і сирих ділянок. Розмножується насінням, діленням кореневищ і живцями. Насіння висівають навесні в теплиці для вирощування розсади, або восени – в гряди відкритого ґрунту. При весняному посіві сходи з'являються через 18 – 20 днів. Сіянци зацвітають на другий рік. Кожні 3 – 4 роки необхідно ділити кущ, інакше рослина загине. Розподіл виробляють навесні, на дрібні частини, які висаджують на відстані 30 см. При осінньому розподілі та посадці відзначається великий випад рослин після зимівлі. Перший час при сухій погоді потребують поливу.

Догляд. Ромашки – рослини, відмінно реагують на внесення органічних добрив, особливо гною, навіть свіжого. На зволжених землях суцвіття ромашок стають більшими, яскравіше робиться їх забарвлення. Дуже важливий для них полив, особливо в період цвітіння. Після закінчення цвітіння пагони рекомендується зрізати, оскільки вони швидко засихають і псують зовнішній вигляд рослини.

Використання. Ромашки добре виглядають у групових посадках на тлі декоративних чагарників, в рабатках. Крім прикраси саду ромашки дають ще й чудове зрізання. Ромашка чудово поєднується з дзвіночками, волошками, дельфініумом. Ромен і піретрум дуже часто можна зустріти в змішаних багатовидових квітниках, так званих міксбордерах.

Квітники з петунії розташовуються на головній алеї та при вході до парку, надаючи тим самим парадний вигляд. Ромашка лугова розміщується групами по газону.

3.5 Освітлення. Система поливу

Технічні рішення, прийняті в робочих кресленнях, відповідають вимогам екологічних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм, діючих на території України, і забезпечують безпечну для життя і здоров'я людей експлуатацію об'єкта при дотриманні робочими кресленнями заходів. Електропостачання парку здійснюється від щита зовнішнього освітлення. Кабельна траса ділиться на дві гілки – А и В. Гілка В – освітлює верхню частину скверу, а гілка А – нижню. Запроєктовано використовувати два типу освітлення це – паркові декоративні ліхтарі та вуличне освітлення на високих металевих та залізобетонних опорах.

Кабельну та повітряну трасу паркових ліхтарів виконати кабелем ВББШв 2 x 6 мм та СПП 2 x 16 мм. Перетин кабелю розраховано по втраті напруги із значенням струмів короткого замикання. Кабель прокласти на відстані 1 м від межі доріжки в пнд – трубах, прокласти з урахуванням діючих норм [9, 15] на прокладку кабелів в землі. У місцях перетину з іншими інженерними комунікаціями мережі прокласти в футлярах. Кабель живлення прокласти на глибині 0,7 м. Світильники підключити рівномірно по фазах. Для вуличного освітлення повітряну трасу виконати СПП 4 x 25 мм.

Розстановка опор освітлення виконана з урахуванням світлотехнічного розрахунку до даного проєкту. У світильниках застосовані лампи ДНаТ. Даний вид ламп дозволяє підтримувати задану освітленість незалежно від погодних умов (низькі температури). Розстановку освітлювального обладнання виконати відповідно схеми освітлення, яка наведена у Додатку Н. У парку передбачається 2 режими освітлення: вечірній і нічний. У вечірньому режимі підтримується освітленість основних алей на рівні 4 лк, допоміжних – 2 лк. У нічному режимі

освітленість основних алей становить 2 лк. Управління режимами освітлення здійснюється від реле освітленості і часу.

Безпека експлуатації електроустановки здійснюється приєднанням всіх металевих неструмоведучих частин опор і світильників до нульової жили кабелю гнучким проводом перетином не менше 10 кв. мм.

Всі будівельно-монтажні роботи повинні проводитись спеціалізованою монтажною організацією. При цьому замовник забезпечує усіма захисними протипожежними засобами та інвентарем, а також повним комплектом технічної документації.

Створювана система не завдає жодної шкоди навколишньому середовищу. Всі компоненти електроустановки мають необхідні сертифікати. Все обладнання відповідає вимогам екологічних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм, що діють на території України. Для підвищення терміну служби проєктованої системи освітлення всі роботи по монтажу і експлуатації повинні проводитись кваліфікованим персоналом.

Система поливу (див. Додаток П) проєктується і монтується паралельно з ландшафтним проєктуванням і висадкою рослинності відповідно до особливостей архітектурно – ландшафтних композицій, мережі доріжок, тротуарів, інших елементів мощення, а також будівельних споруд.

Для влаштування системи поливу парку використовують поліпропіленову трубу діаметром 25 мм. Труби укладаються в траншеї глибиною 40 см відповідно до плану. Траншеї роблять однакового профілю, повторюючи рельєф ландшафту. Прив'язки мереж уточнюють за місцем при монтажі системи.

3.6 Контроль якості виконання робіт. Безпека праці

Контроль якості за будівництвом ведеться будівельним управлінням постійно, протягом виконання робіт, по кожному виду і комплексу робіт. Якість будівельно-монтажних робіт залежить від якості застосовуваних матеріалів, виробів та конструкцій, кваліфікації виконавців і способів виконання робіт.

При прийманні земляного полотна та піщаного підстильного шару поперечні і поздовжні профілі перевіряють нівелюванням, розміри елементів в плані - сталеву стрічкою, а рівність поверхні – рейкою. Необхідна щільність ґрунтів земляного полотна і піщаного підстильного шару повинна бути не менше 0,98 від оптимальної. Відхилення товщини піщаного шару від проектної допускається в межах ± 1 см. Коефіцієнт фільтрації піску повинен бути не менше 3 м / добу.

При прийманні бортів перевіряють правильність їх установки (стійкість, поздовжній ухил), якість каменів, їх розміри; піднесення бортів над лотком проїжджої частини, якість закладення швів.

При прийманні тротуарів перевіряють відповідність проекту конструкції основи, підстиляючого шару за актами на «приховані» роботи, правильне поєднання з бортами, колодязями, огорожами газонів, деревами, товщину.

Результати операційного контролю реєструються у загальному і спеціальних журналах робіт.

По закінченню будівництва об'єкта або його етапів, прихованих робіт та інших об'єктів контролю проводиться приймальний контроль, в ході якого перевіряється відповідність виконаних робіт і змонтованих конструкцій вимогам робочої документації, відповідність збудованого елемента виконавчої документації. За його результатами приймається документоване рішення щодо придатності об'єкта контролю до експлуатації або виконання подальших робіт.

Результати контролю якості, здійснюваного технічним наглядом замовника, авторським наглядом, інспекційним контролем, а також зауваження осіб, які контролюють виробництво і якість робіт, повинні бути занесені у загальний журнал робіт.

Комплекс робіт з виконання будівельно-монтажних робіт повинен бути виконаний у відповідності з вимогами по техніці безпеки, що регламентуються такими нормативними документами [16].

До виконання робіт допускаються робітники, які пройшли навчання безпечним методам праці:

– досягли вісімнадцятирічного віку;

- пройшли медичний огляд для визначення придатності за станом здоров'я до роботи по професії;
- прослухали вступний інструктаж з техніки безпеки і виробничої санітарії;
- пройшли інструктаж з техніки безпеки безпосередньо на робочому місці;
- пройшли спеціальне навчання, перевірку знань та мають посвідчення на право проведення цих робіт.

Вантажно-розвантажувальні роботи повинні виконуватися механізованим способом за допомогою підйомно-транспортного устаткування, під керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт, і переміщення вантажів вантажопідіймальними машинами призначеного наказом керівника організації.

Відповідальна особа здійснює організаційне керівництво навантажувальними роботами безпосередньо або через бригадира. Розпорядження і вказівки відповідальної особи є обов'язковими для всіх працюючих на об'єкті.

ВИСНОВКИ

Підсумком проведеної дослідницької роботи стало виконання поставлених завдань, а саме: визначено сутність та зміст поняття «сучасний центр культури і відпочинку» – це багатофункціональна структура, що в максимальному обсязі відповідає потребам різновікових груп населення.

Узагальнення наукових праць попередніх і сучасних дослідників паркової культури, що дає змогу використати, осучаснити, вдосконалити та втілити авторські ідеї при створенні концепції проєкту сучасного парку культури і відпочинку.

Використовуючи зарубіжний і український приклад організації сучасних центрів культури і відпочинку, виокремлені деякі цікаві моменти, проаналізовано приклади застосування новітніх технологій та адаптовано під природне та соціальне середовище обраного населеного пункту, що дало змогу отримати принципово унікальний, притаманний тільки даному населеному пункту центр культури і відпочинку.

В результаті дослідження виявлено, що натеper при плануванні сучасного поліфункціонального паркового простору, він повинен відповідати наступним умовам: зв'язаність середовища; доступність і безбар'єрність; зручність та безпечність; різноманіття та універсальність простору; екологічна сталість; фокусні об'єкти; естетична привабливість; соціалізація. Представлені аспекти формування паркового простору ще залишають можливості диференціації рекреаційних територій та дають можливість зробити висновки про співіснування функцій, класифікацій, об'ємно-просторової та художньо-архітектурної організації садово-паркових об'єктів населених пунктів різного штибу.

Для утворення концепції з проєктування центру культури і відпочинку населеного пункту проведена аналітична робота за трьома напрямками. В першу чергу визначено соціальне замовлення, яке вплинуло на набір функцій їх якість, статус та класифікацію парку. Другий напрямок – дендрологічний аналіз території. Користуючись наданими топографічними матеріалами і візуальними

обстеженнями, виявлені зони парку, в яких необхідно оновлювати посадки породами відповідними даному клімату. Третій крок – аналіз транспортної та пішохідної структури, виявлення проблем доступності населення та шляхи їх вирішення.

В результаті аналітичної роботи визначилися тези, які лягли в основу ідеї проєктування центру культури і відпочинку. Парк, з точки зору використання території, багатofункціональна природна структура для відпочинку всіх вікових груп населення включає в себе:

- елементи масового відпочинку;
- активний вид відпочинку, спорт;
- розважальні заходи та атракціони;
- середовище, як носій історичної пам'яті подій села;
- комплекс умов для організації масових заходів просто неба.

Масовий відпочинок це в першу чергу оздоровчі прогулянки в природному середовищі, споглядання ландшафту, усамітнення тощо. Вся територія парку озеленена, організовано універсальний, з точки зору архітектури простір, багатofункціональний за насиченістю, який відповідає всім поставленим завданням при проєктуванні.

Усе зазначене вище підтверджує виключну значимість створення центру культури і відпочинку в сільському населеному пункті. Сьогодні для сільської громади саме поліфункціональний парк є центром відпочинку і дозвілля завдяки своїй універсальності, доступності та різноманіттю запропонованих видів дозвілля. При цьому досить невелика кількість робіт з науковим поглядом на тему щодо формування простору культури і відпочинку в сільських населених пунктах підсилює її актуальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнян І. А. Наукові дослідження : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 161 с.
2. Бойко О. П. Культура дозвілля у суспільстві ризику : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 285 с.
3. Безсмертнюк Т. П. Регіональні ландшафтні парки Рівненської області як потенційні об'єкти рекреації. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Географія»*. 2016. № 1. С. 143-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUg_2016_1_22 (дата звернення: 09.07.2022).
4. Береза пухнаста. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 10.09.2022).
5. В Україні пропонують проектувати сучасні парки з навігацією та Wi-Fi. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-proponuyut-proektuvati-suchasni-parki-z-navigaciyeyu-ta-wi-fi> (дата звернення: 30.06.2022).
6. Водяне (Василівський район). URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 13.08.2022).
7. Водянська громада Запорізька область, Василівський район. URL: <https://vodyanska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 13.08.2022).
8. Гаврилко П.П. Пріоритети збереження трудового потенціалу сільських територій. *Ефективна економіка : електронний журнал*. 2012. № 5 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1149> (дата звернення: 19.06.2022).
9. ГБН В.2.5-00013741-72:2013 Кабельні лінії напругою до 10000 в з використанням гнучких гофрованих двошарових труб із поліетилену. Проектування. На заміну СОУ 45.2-31032472-10:2009; чинний від 2013-03-19. Вид. офіц. Київ : Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, 2013. 28 с.

10. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій. Чинний від 2012-09-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2012. 77 с.
11. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій. На заміну ДБН Б.2.2-12:2018; чинний від 2019-10-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2019. 185 с.
12. ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг). Чинний від 2012-06-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2011. 25 с.
13. ДБН В.2.3-15:2007. Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів. На заміну ВСН 01-89 в частині обладнання стоянок і гаражів для легкових автомобілів; чинний від 2007-08-01. Київ : Мінбуд України, 2007. 81 с.
14. ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010. Будівельна кліматологія. На заміну СНиП 2.01.01-82 і таблиці 2 ДСТУ-Н Б А.2.2-5:2007; чинний від 2011-11-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2011. 127 с.
15. ДБН В.2.5-23:2010. Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення (укр). На заміну ДБН В.2.5-23-2003; чинний від 2010-10-01. Київ : Мінрегіонбуд України, 2010. 169 с.
16. ДБН А.3.2-2-2009. Охорона праці і промислова безпека у будівництві. На заміну СНиП III-4-80*; чинний від 2012-04-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2012. 122 с.
17. Загальна інформація про Ямницьку ТГ. *Ямницька територіальна громада*. URL: <https://yamnytsya-otg.if.ua/pro-oth/zahalna-informatsiya-pro-yamnytsku-oth/> (дата звернення: 09.07.2022).
18. Зелені насадження. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 17.08.2022).
19. Інвестиційний паспорт. *Васильківська селищна рада*. URL: <https://vasilkivska.otg.dp.gov.ua/nasha-gromad%D0%B0/miscvij-ekonomichnij-rozvitok/investicijnij-pasport> (дата звернення: 09.07.2022).

20. Копієвська О. Р. Паркова індустрія : підручник. Київ : НАКККиМ, 2015. 208 с.
21. Косаревський І. О. Парки України. Київ : Держ. вид-во літерат. з будів-ва і архітек. УРСР, 1961. 176 с.
22. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А., Смірнова О. В. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с.
23. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: підручник. Львів : Світ, 2005. 450 с.
24. Кучерявий В. П. Ландшафтна архітектура : підручник. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 521 с.
25. Кадурина А.О., Назарчук Ю.С. Ландшафтне проектування та дизайн : навч.- метод. матеріали. Частина 1. Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2021. 28 с.
26. Листяні, хвойні дерева та кущі. *Proxima. Декоративні рослини*. URL: <https://proxima.net.ua/ua/> (дата звернення: 07.09.2022).
27. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Садово-паркове та ландшафтне будівництво» для студентів напряму підготовки 6.060101 «Будівництво» за професійним спрямуванням «Міське будівництво і господарство» усіх форм навчання / уклад.: Стародуб І. В. Рівне : НУВГП, 2011. 35 с.
28. Методичні вказівки до виконання курсового проекту «Дитячий ігровий майданчик» з дисципліни «Архітектурне проектування» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» / уклад.: Смолінська О. Е. Рівне : НУВГП, 2018. 29 с.
29. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
30. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій України (на прикладі Карпатського регіону) / В. В. Борщевський, Х. М. Притула, В. Є. Крупін, І. М. Куліш; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. Львів, 2011. 83 с.

31. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ : Кондор, 2005. 408 с.

32. Парки / команда: Головка М., Мацьоха А., Мельник О., Дзеблюк А. : довідник з благоустрою парків. Урбаніна, 2022. 154 с. URL: <https://www.urbanyna.com/parku> (дата звернення: 30.06.2022).

33. Проект зонування парку «Перемога»: шість зон та збільшення місць для паркування автомобілів. *Трибуна – Бровари*. URL: <https://brovary.net.ua/proekt-zonuvannya-parku-peremoga-shist-zon-ta-zbilshennya-mists-dlya-parkuvannya-avtomobiliv/#prettyPhoto> (дата звернення: 23.06.2022).

34. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-IV : станом на 20 серпня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text> (дата звернення: 07.08.2022).

35. Про затвердження Порядку розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 21.10.2011 р № 244 : станом на 09 лют. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1330-11#Text> (дата звернення: 07.08.2022).

36. Перед Львівською оперою запрацював новий сухий фонтан. *УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3122337-pered-lvivskou-operou-zpracuvav-novij-suhij-fontan.html#> (дата звернення: 17.08.2022).

37. Про затвердження правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 р. № 105. Чинний з 17.08.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text> (дата звернення: 07.08.2022).

38. Реформа децентралізації. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення: 30.06.2022).

39. Роговський С. В. Особливості ландшафтного облаштування сільських населених пунктів в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.9. С. 78-82.

40. Рекреаційне садово-паркове господарство : навч. посіб. / І. М. Дідур та ін. Вінниця : ВНАУ, 2020. 328 с.

41. Синько Б., Огаренко Ю. Реконструкція та благоустрій зелених зон: з чого почати та як успішно втілити проєкт : посібник для місц. вл. та гром. Київ : [б. в.], 2021. 103 с.

42. Садово-паркове та ландшафтне будівництво від А до Я. Частина 2 : навч. Посіб. / Н. І. Білошицька, Г. О. Татарченко, М. В. Білошицький, П. Є. Уваров. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. 176 с.

43. Столи для громадських місць, садові столи для пікніка. *Trend Decor*. URL: <https://trend-decor.com.ua/ua/g28251435-stoly-dlya-obschestvennyh> (дата звернення: 17.08.2022).

44. Сухий Фонтан. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 17.08.2022).

45. Тополя біла. *Garden House. Рослини для Вашого саду*. URL: <https://garden-house.kiev.ua/ua/product/topol-belii-s150> (дата звернення: 10.09.2022).

46. Урбоекологія : підруч. для студ. спец. коледжів та вищ. навч. закл. / І. А. Василенко І.А., О. А. Півоваров, І. М. Трус, А. В. Іванченко. Дніпро : Акцент ПП, 2017. 309 с.

47. Урбан-парк на ВДНГ : які локації доступні для відвідування. *ВДНГ*. URL: <https://vdng.ua/news/urban-park-na-vdnh-iaki-lokatsii-dostupni-dlia-vidviduvannia> (дата звернення: 14.08.2022).

48. У межах програми Президента «Здорова Україна» розпочинається встановлення спортивних майданчиків, які будуть фактично в кожному дворі. *Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-mezhah-programi-prezidenta-zdorova-ukrayina-rozprochayets-70833> (дата звернення: 03.07.2022).

49. У парку Шевченка встановлять дизайнерські лавки. *Хмарочос*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2015/03/04/u-parku-shevchenka-vstanovlyat-dizaynerski-lavki/> (дата звернення: 14.08.2022).

50. У Кам'янці-Подільському встановили лавку-парасольку для підзарядки гаджетів. *Новини Хмельницького – незалежний громадський портал*. URL: <https://ngr-ua.info/2016/09/29063> (дата звернення: 17.08.2022).

51. У Варшаві відкрився перший екологічний парк. *Польша сьогодні*. URL: <https://poland2day.com/v-varshave-otkryilsya-pervyy-ekologicheskiy-park/?lang=ua> (дата звернення: 17.08.2022).

52. Уличный спортивный комплекс актив (kidigo тм). *АБВ мебель-гипермаркет мебели*. URL: <https://abv-mebel.com/p1575947374-ulichnyj-sportivnyj-kompleks.html> (дата звернення: 17.08.2022).

53. Черкаський зоопарк увійшов до 15 найкращих урбаністичних проєктів України. *Прочерк*. URL: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/88615-cherkaskij-zoopark-uvijshov-do-15-najkraschih-urbanistichnih-proektiv-ukrayini> (дата звернення: 14.08.2022).

54. Щасливі на селі? *Громадський простір*. URL: <https://www.prostir.ua/?library=schaslyvi-na-seli> (дата звернення: 17.08.2022).

55. Юхимчук Д. П., Кривда І. К., Буценко А. О. Озеленення колгоспного села. Київ : Вид-во Академії архітектури УРСР, 1955. 284 с.

56. Як виглядає реконструйований зоопарк у Черкасах? *Хмарочос*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2021/11/03/yak-vyglyadaye-rekonstrujovanyj-zoopark-u-cherkasah-foto/> (дата звернення: 14.08.2022).

57. Як створити громадський простір / автори: Поліщук С., Шевченко О. : посібник для громад. *Інтернет публікація U-LEAD*. 46 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/776/ULEAD_public.pdf (дата звернення: 21.06.2022).

58. Di Shui Lake Green Belt Linear Park. *Landezine*. URL: <https://landezine.com/di-shui-lake-green-belt-linear-park-by-dlc/> (date of access: 15.08.2022).

59. Futuroscope. Tripadvisor. URL: https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g196663-d247515-Reviews-Futuroscope-Chasseneuil_du_Poitou_Vienne_Nouvelle_Aquitaine.html (date of access: 17.08.2022).
60. Ghafouri A. Participation: The Basis of Designing Multifunctional Urban Spaces. *Manzar*. 2020. Vol. 12, issue 51. P. 26-39. URL: https://www.academia.edu/44872723/Participation_The_Basis_of_Designing_Multifunctional_Urban_Spaces (date of access: 02.05.2022).
61. Ghafouri A. Multifunctional Urban Spaces a Solution to Increase the Quality of Urban Life in Dense Cities. *Manzar*. 2020. Vol. 12, issue 53. P. 36-47. URL: https://www.academia.edu/44365754/Multifunctional_Urban_Spaces_A_Solution_to_Increase_the_Quality_of_Urban_life_in_Dense_Cities (date of access: 02.05.2022).
62. Inflexion Memorial Park / Pequeña Escala Arquitectura + Taller Alterno + Ámbito Taller. *ArchDaily*. URL: https://www.archdaily.com/947376/conmemorativo-inflexion-park-pequena-escala-arquitectura-plus-taller-alterno?ad_source=search&ad_medium=projects_tab (date of access: 15.08.2022).
63. Inconspicuous and elegant. This is Crystal. *Mmcite*. URL: <https://www.mmcite.com/en/crystal> (date of access: 15.08.2022).
64. Levy-park. *OJB*. URL: <https://www.ojb.com/work/levy-park/> (date of access: 14.08.2022).
65. Vreeker R., Henri de Groot, Verhoef E. Urban Multifunctional Land Use: Theoretical and Empirical Insights on Economies of Scale, Scope and Diversity. *Built Environment*. 2004. Vol. 30, no 4. P. 289–307. URL: https://www.academia.edu/16442212/Urban_Multifunctional_Land_Use_Theoretical_and_Empirical_Insights_on_Economies_of_Scale_Scope_and_Diversity (date of access: 02.05.2022).
66. Živković J., Lalović K., Milojević M., Nikezić A. Multifunctional public open spaces for sustainable cities: concept and application. *Facta universitatis. Series «Architecture and Civil Engineering»*. 2019. Vol. 17, issue 2. P. 205-219. URL:

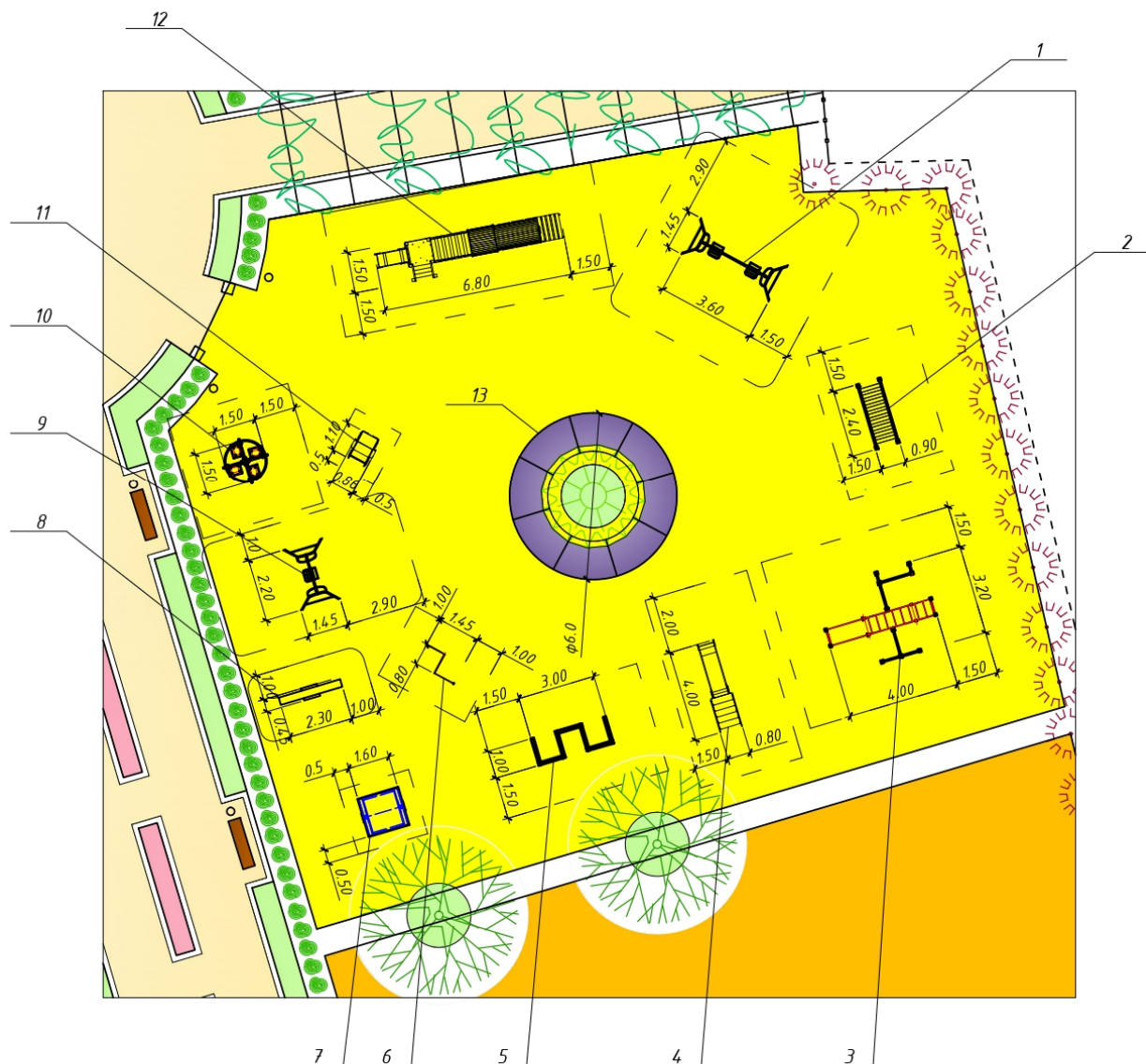
https://www.researchgate.net/publication/336418243_Multifunctional_public_open_spaces_for_sustainable_cities_Concept_and_application (date of access: 02.05.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А
Генеральний план

Додаток Б

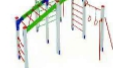

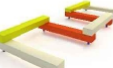

План розташування обладнання на дитячому майданчику

Умовні позначення

- - тротуарна плитка
- - піщано-гравійне покриття
- - зона безпеки
- - зелені насадження
- - квіти

Специфікація обладнання рекомендованого до розміщення

<i>N/з.п.</i>	<i>Позначення</i>	<i>Найменування</i>	<i>Од вим.</i>	<i>Кількість</i>	<i>прим.</i>
1		Гойдалки	шт	1	
2		Спортивний снаряд для вправи в рівновазі	шт	1	
3		Спортивний гральний комплекс	шт	1	
4		Гірка "Гусак"	шт	1	
5		Спортивний снаряд для вправи в рівновазі	шт	1	
6		Драбинка "Зіг-заг"	шт	1	
7		Пісочниця з навісом	шт	1	
8		Гойдалки-балансир	шт	1	
9		Гойдалки	шт	1	
10		Карусель «Морська»	шт	1	
11		Гойдалка на пружині	шт	1	
12		Тематичний ігровий комплекс "Локомотив"	шт	1	
13		Альтанка	шт	1	

Додаток В

План розташування обладнання на скейт-майданчику

Умовні позначення

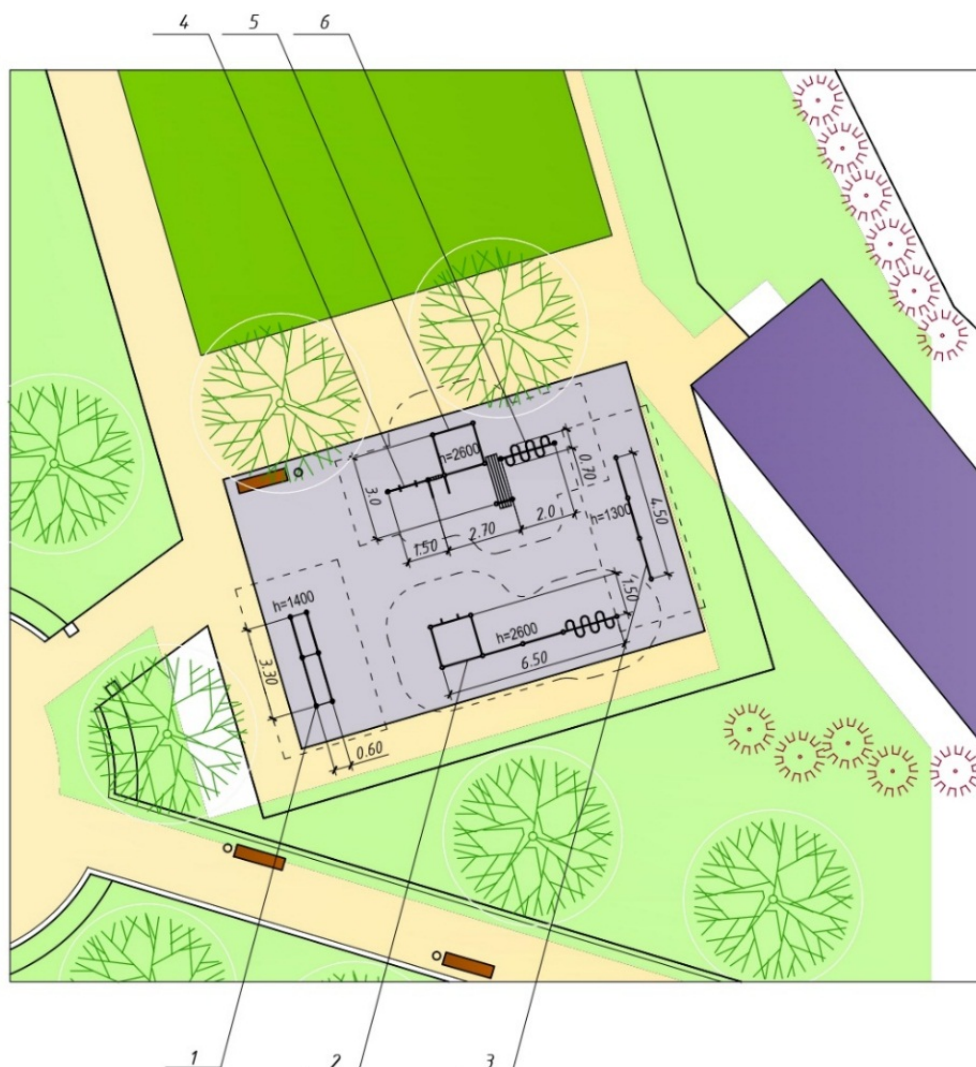
- - тротуарна плитка
- - покриття з асфальтобетону
- - зелені насадження
- - квіти

Специфікація обладнання рекомендованого до розміщення

<i>N/з.п.</i>	<i>Позначення</i>	<i>Найменування</i>	<i>Од вим.</i>	<i>Кількість</i>	<i>прим.</i>
1		<i>Розгінна гірка радіусна з платформою</i>	<i>шт</i>	<i>2</i>	
2		<i>Розгінна гірка пряма</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
3		<i>Фанбокс</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
4		<i>трамплін симетричний (радіусний)</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
5		<i>Розгінна гірка радіусна з платформою</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
6		<i>Перила з ухилом</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
7		<i>Перила прямі</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	

Додаток Г

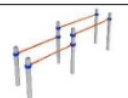
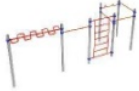

План розташування обладнання на ділянці для занять воркаутом

Умовні позначення

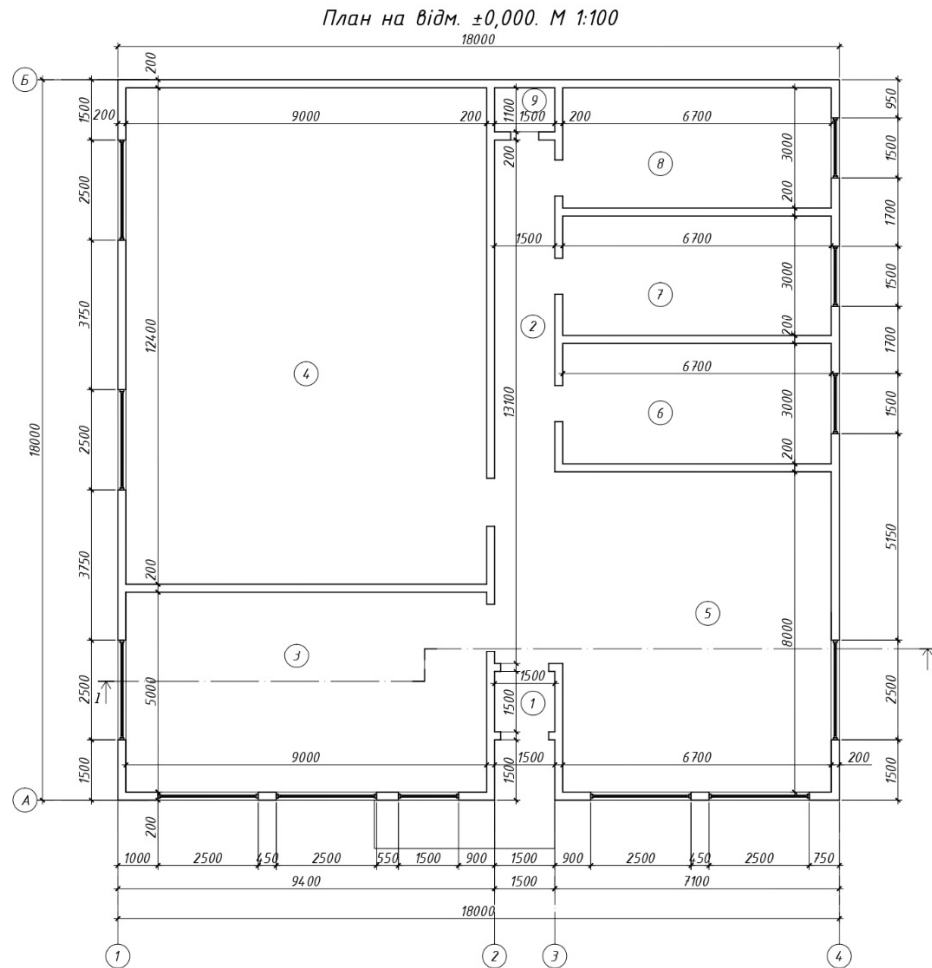
- - тротуарна плитка
- - піщано-гравійне покриття
- - зона безпеки
- - зелені насадження
- - газон

Специфікація обладнання рекомендованого до розміщення

<i>№з.п.</i>	<i>Позначення</i>	<i>Найменування</i>	<i>Од вим.</i>	<i>Кількість</i>	<i>прим.</i>
1		<i>Бруси різновисотні</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
2		<i>Спортивний комплекс для воркаута</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
3		<i>Каскад перекладин для віджимання</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
4		<i>Турнік вуличний з кільцями</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
5		<i>Устаткування для воркаут - комплекс "Стандарт"</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	
6		<i>Рукохід-змійка</i>	<i>шт</i>	<i>1</i>	

Додаток Д

План адміністративно-господарчої будівлі

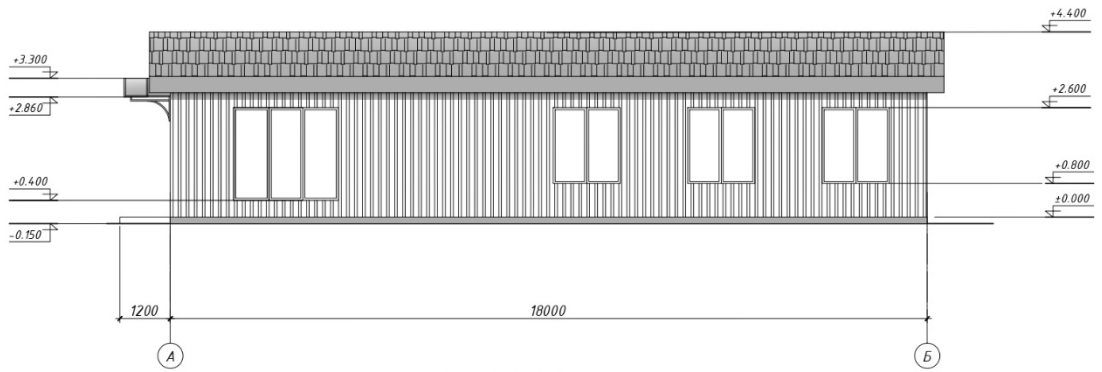

Експлікація приміщень

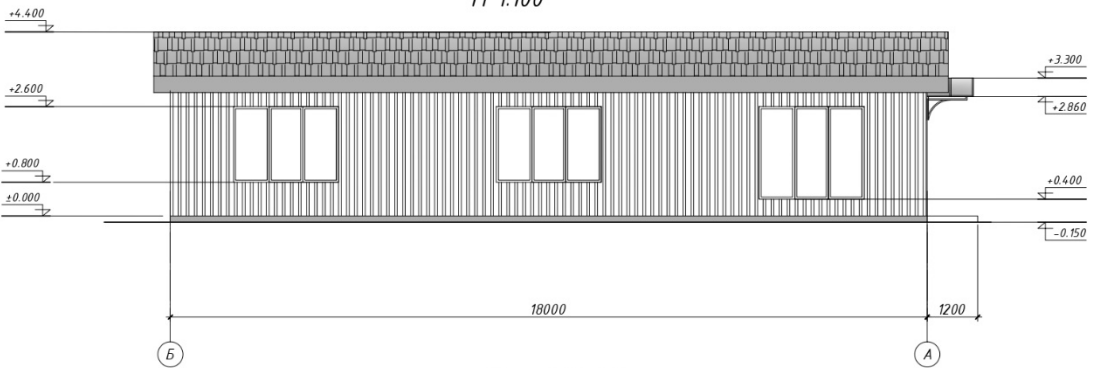
№ п/п	Найменування	Площа, м ²	Прим.
1	Тамбур	2,3	
2	Коридор	19,7	
3	Приміщення для гри у шашки та шахи	45,0	
4	Інтернет клуб	111,6	
5	Приміщення для гри в більярд	53,6	
6	Кабінет адміністратора	20,1	
7	Підсобне приміщення	20,1	
8	Підсобне приміщення	20,1	
9	Вбиральня	1,7	
	Разом:	294,2	

1. Під фундаменти виконати бетонну підготовку з бетону класу В 3.5
2. Зворотню засипку пазах фундаментів і засипку під підлогу проводити місцевим ґрунтом, укладеним пошарово з ущільненням.
3. Монолітну подушку армувати арматурою Φ 12мм.
4. Каркас - металеві колони, прогоны.
5. Зовнішні огорожувальні конструкції - багатoshарові стінові панелі типу "Сендвіч" з неспаленим мінераловатним утеплювачем.
6. Покрівля - двосхила з панелей типу "Сендвіч" з неспаленим мінераловатним утеплювачем.
7. На металопластикові вікна і двері встановити захисні ролети.

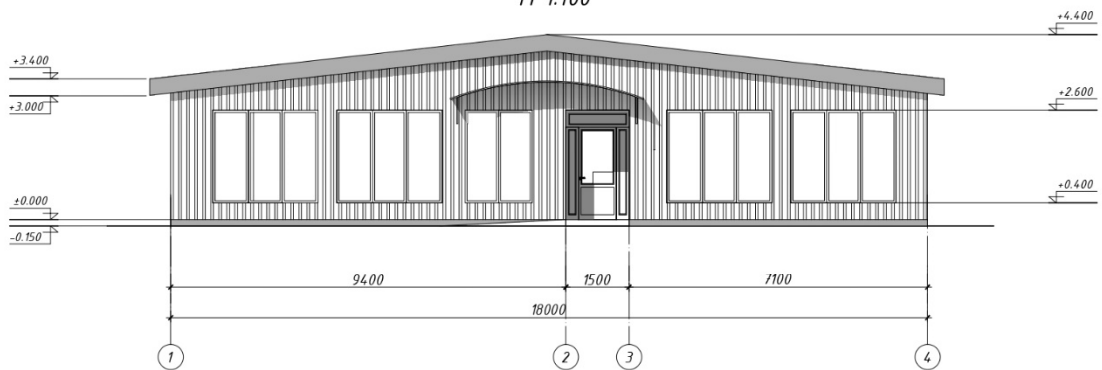
Фасад "А-Б".
М 1:100

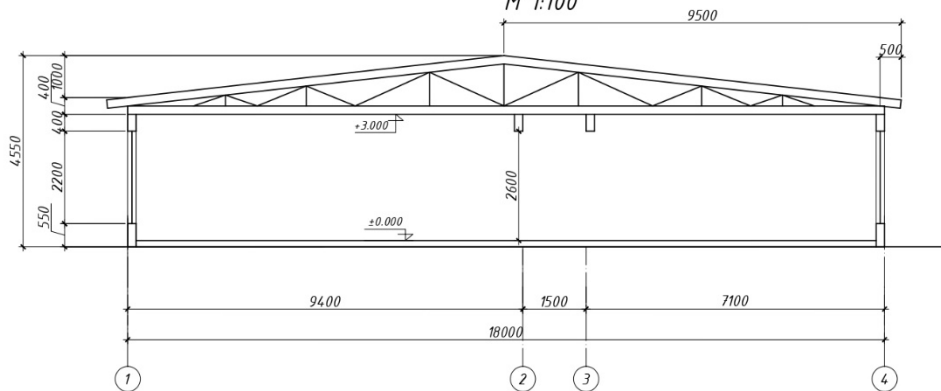
Фасад "Б-А".
М 1:100

Фасад "1-4".
М 1:100

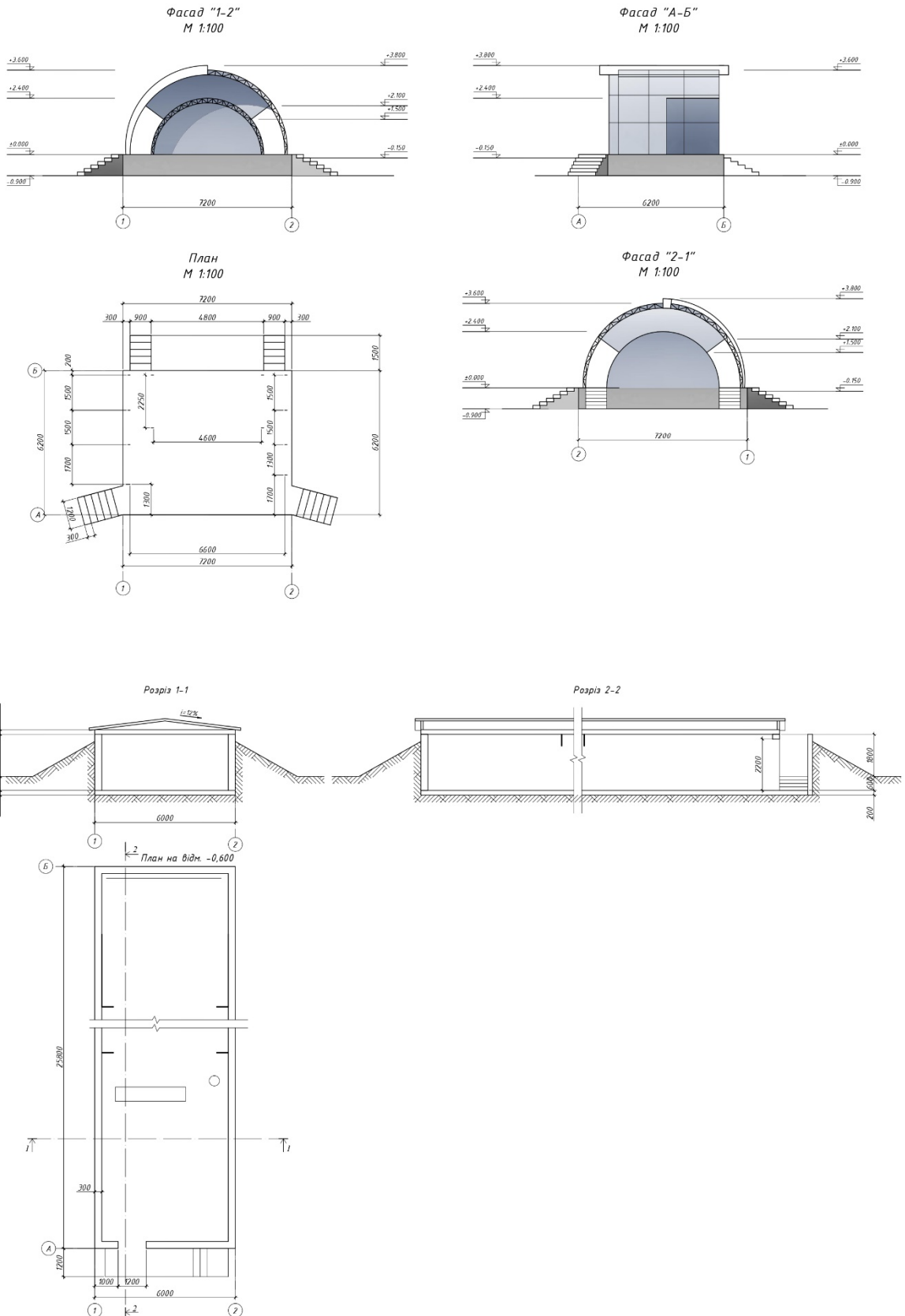

Розріз 1-1.
М 1:100

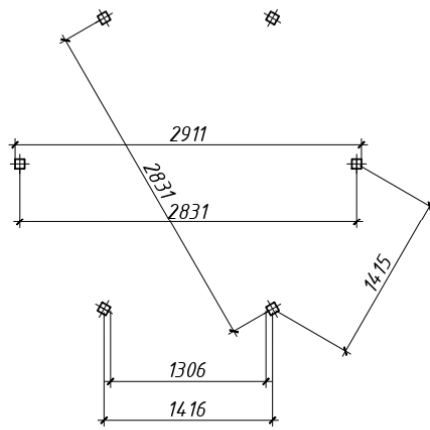
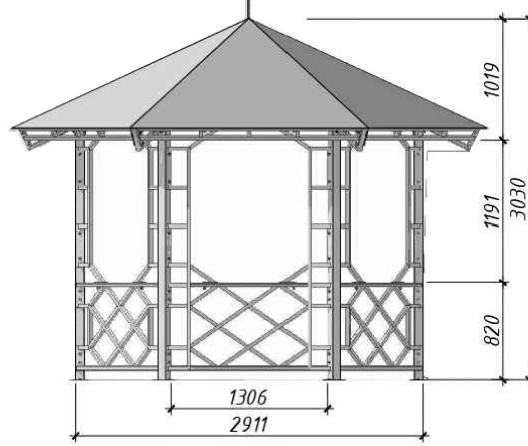
Додаток Е

Урочиста сцена (план, фасади). Будівля тиру (план, розрізи)

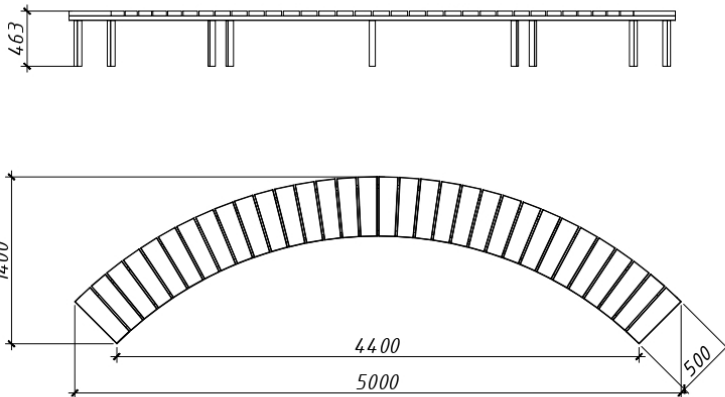

Додаток Ж
Малі архітектурні форми

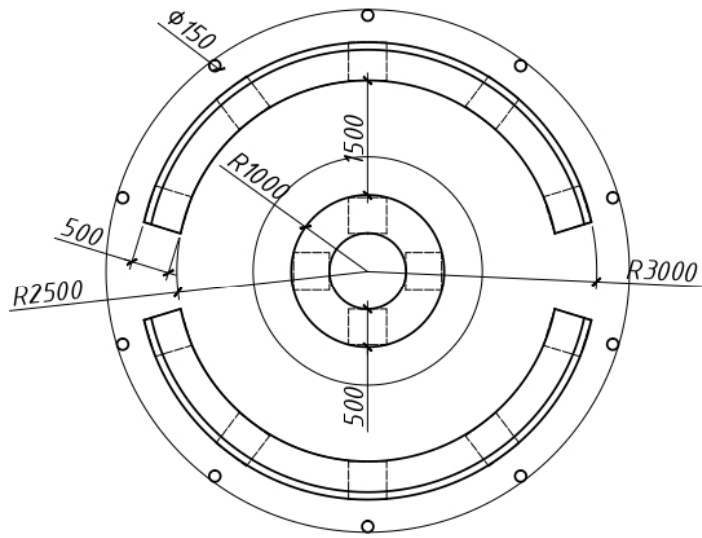
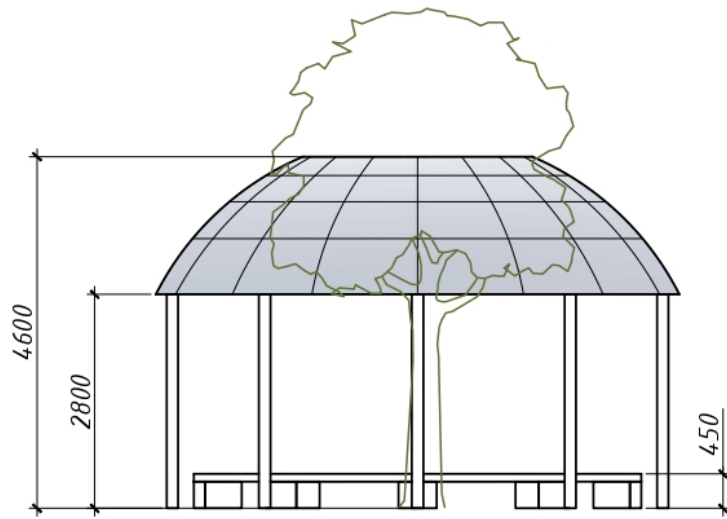
Альтанка. М 1:50

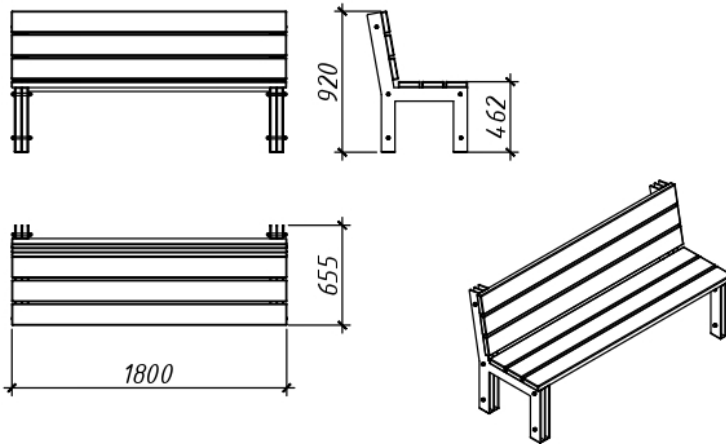
Лавка полукругла. М 1:50

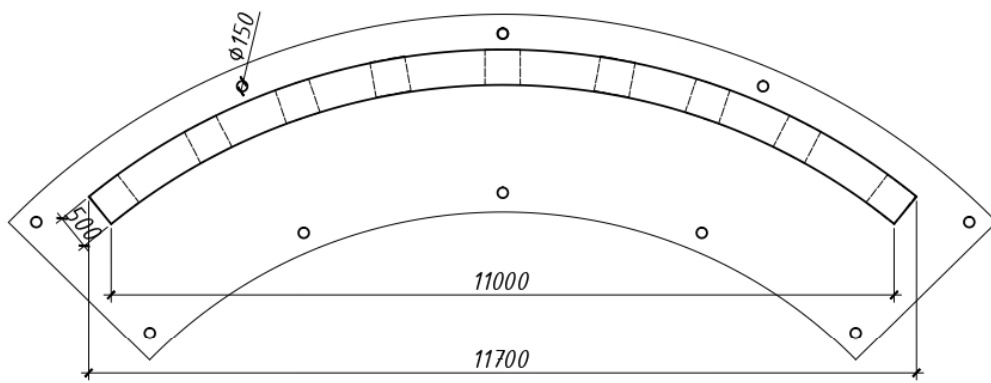
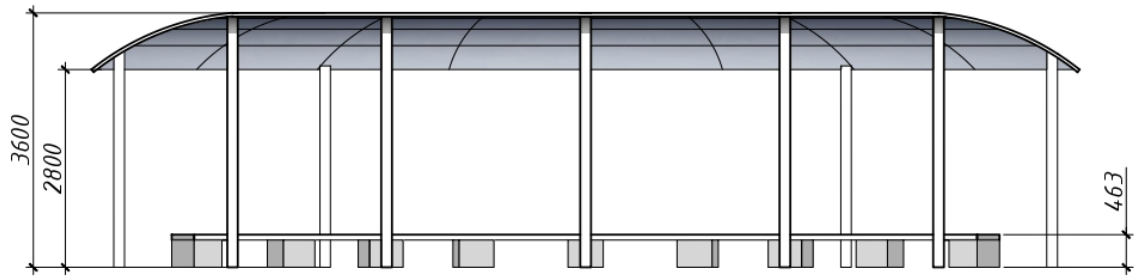
Альтанка. М 1:100

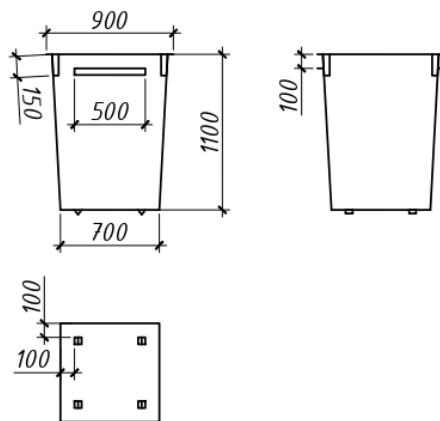
Лавка. М 1:50

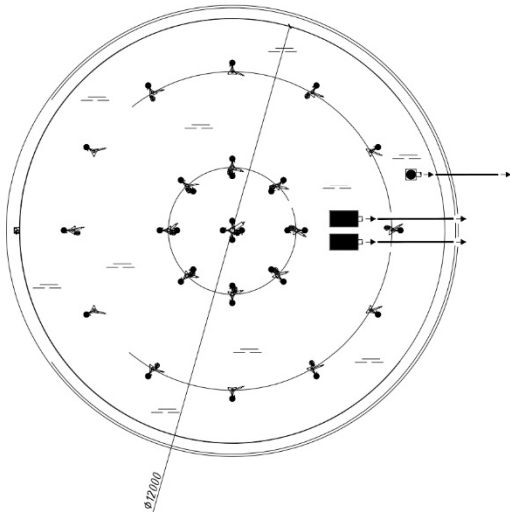
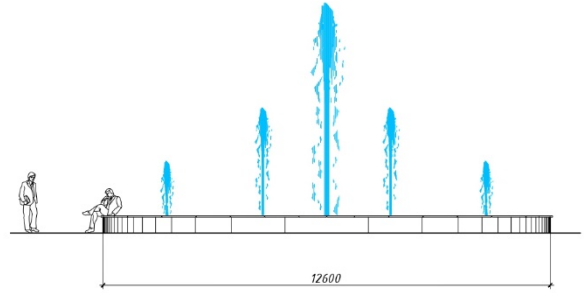
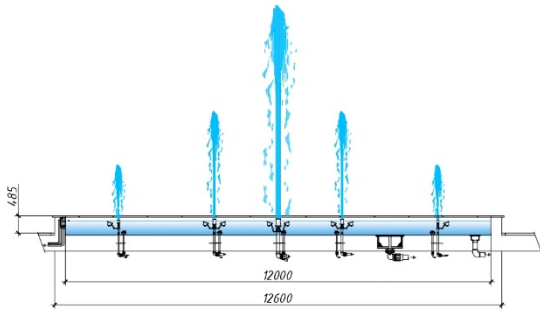
Навс. М 1:100

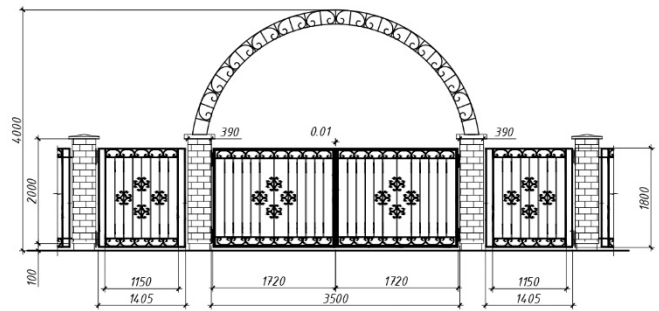
Симметриў дак. М 1:50

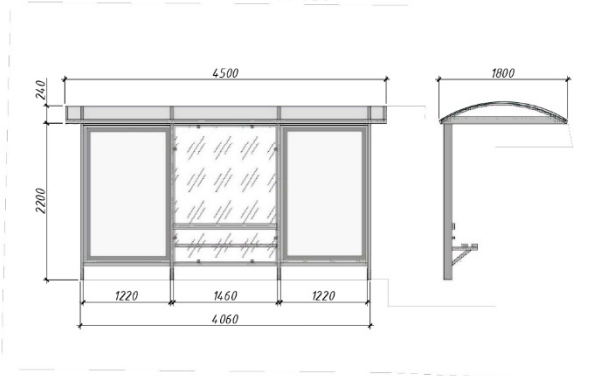
Фонтан. М 1:100

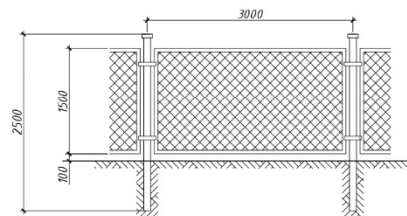
Вхідна група. М 1:50

Зупинка громадського транспорту. М 1:50

Фрагмент огорожі з сітки рабіца. М 1:50

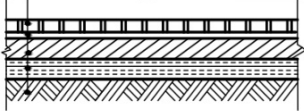
Додаток К

Розбивочне креслення. Конструктивна схема твердого покриття

Тип 1

Фігурні елементи мощення 0,06м

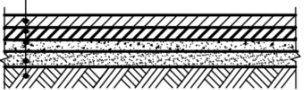
Пісок з додаванням цементу	
В30 10% від ваги суміші	0,03м
Бетон В.75	0,10м
Кам'яний відсів	0,10м
Ущільнений ґрунт	

Тип 2

Дрібнозернистий асфальтобетон по ГОСТ 9128-84 -0,05м

Крупнозернистий асфальтобетон по ГОСТ 9128-84	-0,06м
Щебень по ГОСТ 8267-82	-0,18м
Пісок по ГОСТ 8736-86	-0,20м
Ущільнений ґрунт	

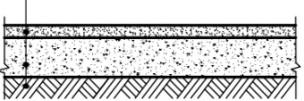

Тип 3

Гравійні висівки, h=5 см

Щебень, фракцією 20-30мм шаром 15 см

Ущільнений ґрунт

Тип 4

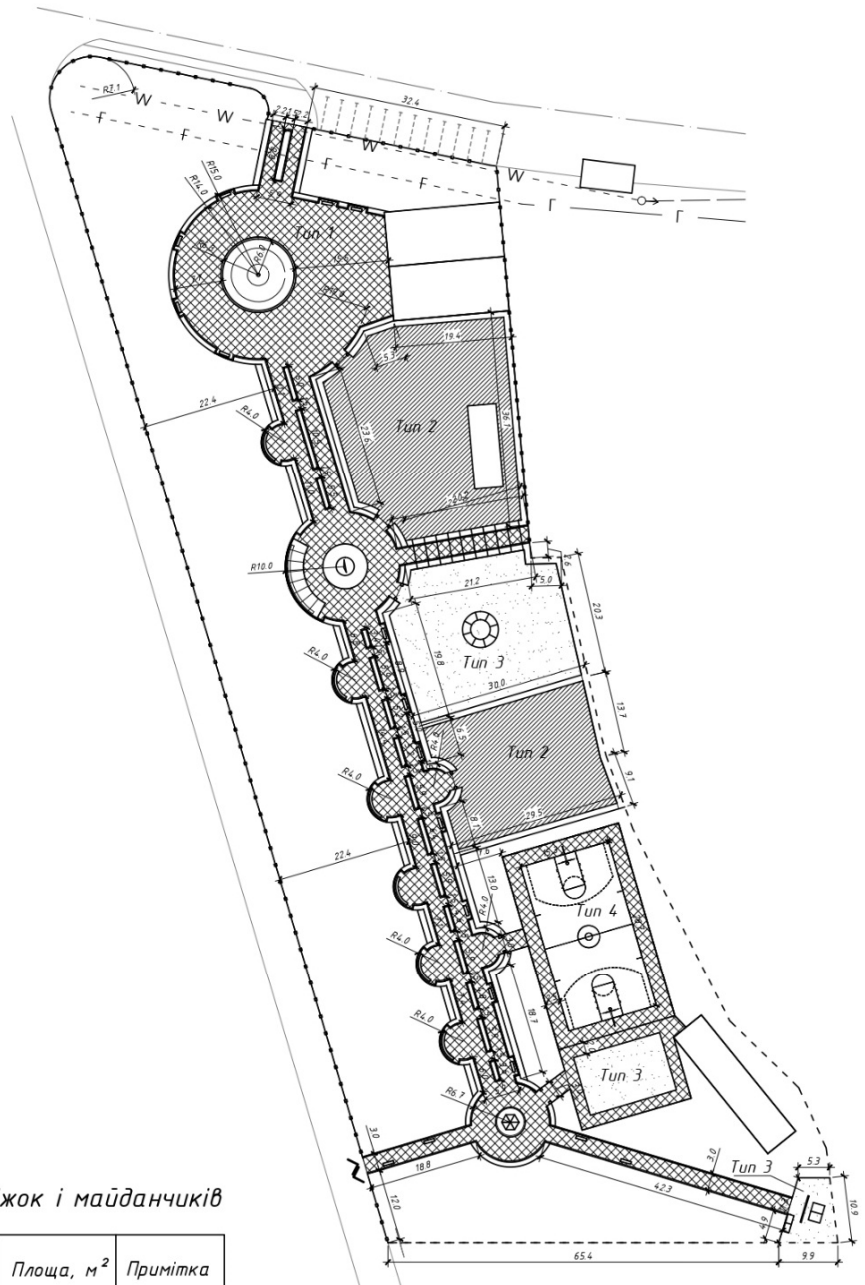
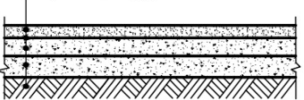
Спресована гумова крихта, шаром 3 см

Геотканина

Щебень, фракцією 20-30мм, шаром 10 см

Щебень, фракцією 30-50мм, шаром 20 см

Ущільнений ґрунт

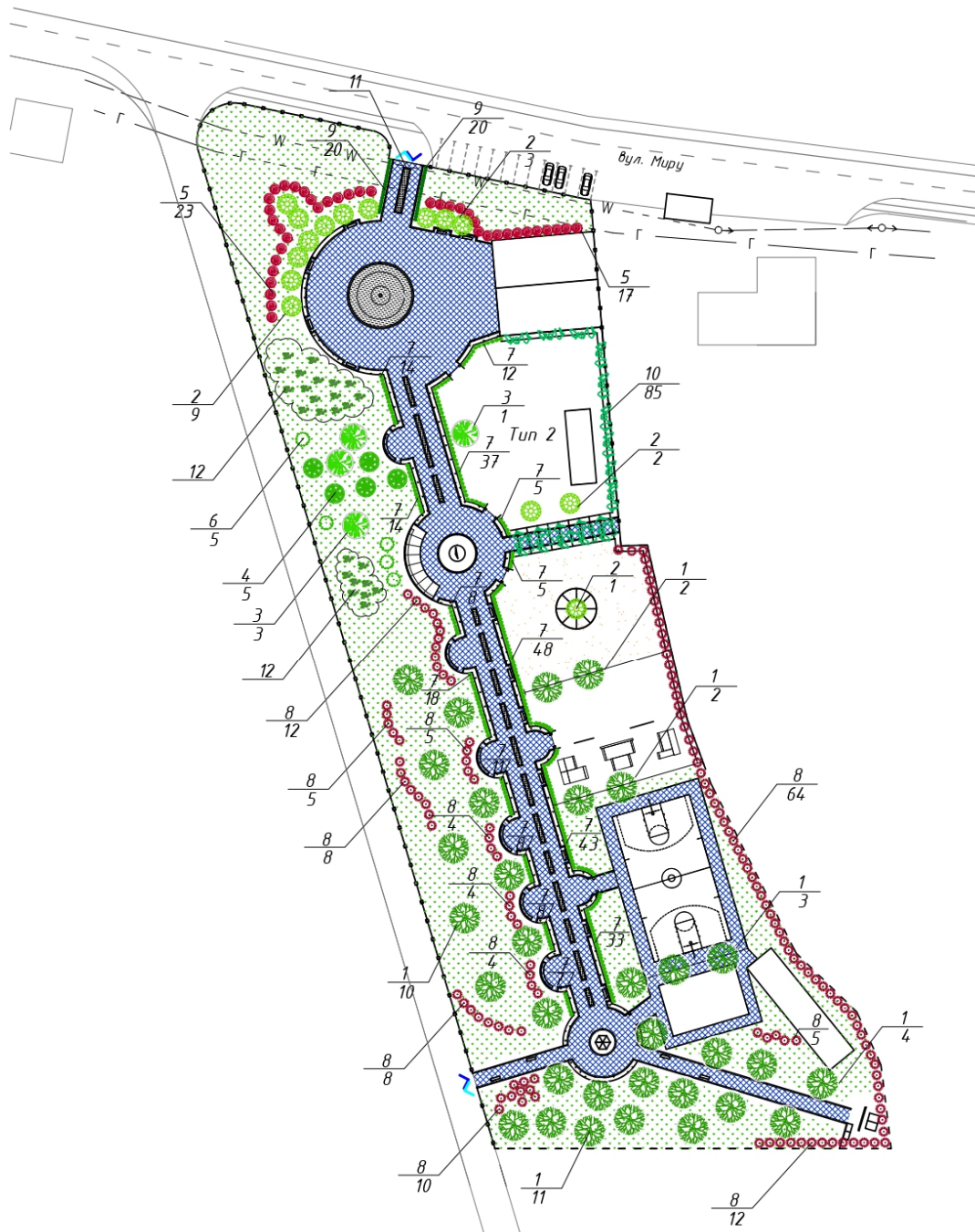

Відомість проїздів, тротуарів, доріжок і майданчиків

Поз	Найменування	Тип	Площа, м ²	Примітка
1	Фігурна плитка	1	2514,0	
2	Асфальтобетон	2	1512,0	
3	Піщано-гравійне	3	876,0	
4	Гумова крихта	4	920,4	

Додаток Л

Дендроплан. Відомість елементів озеленення

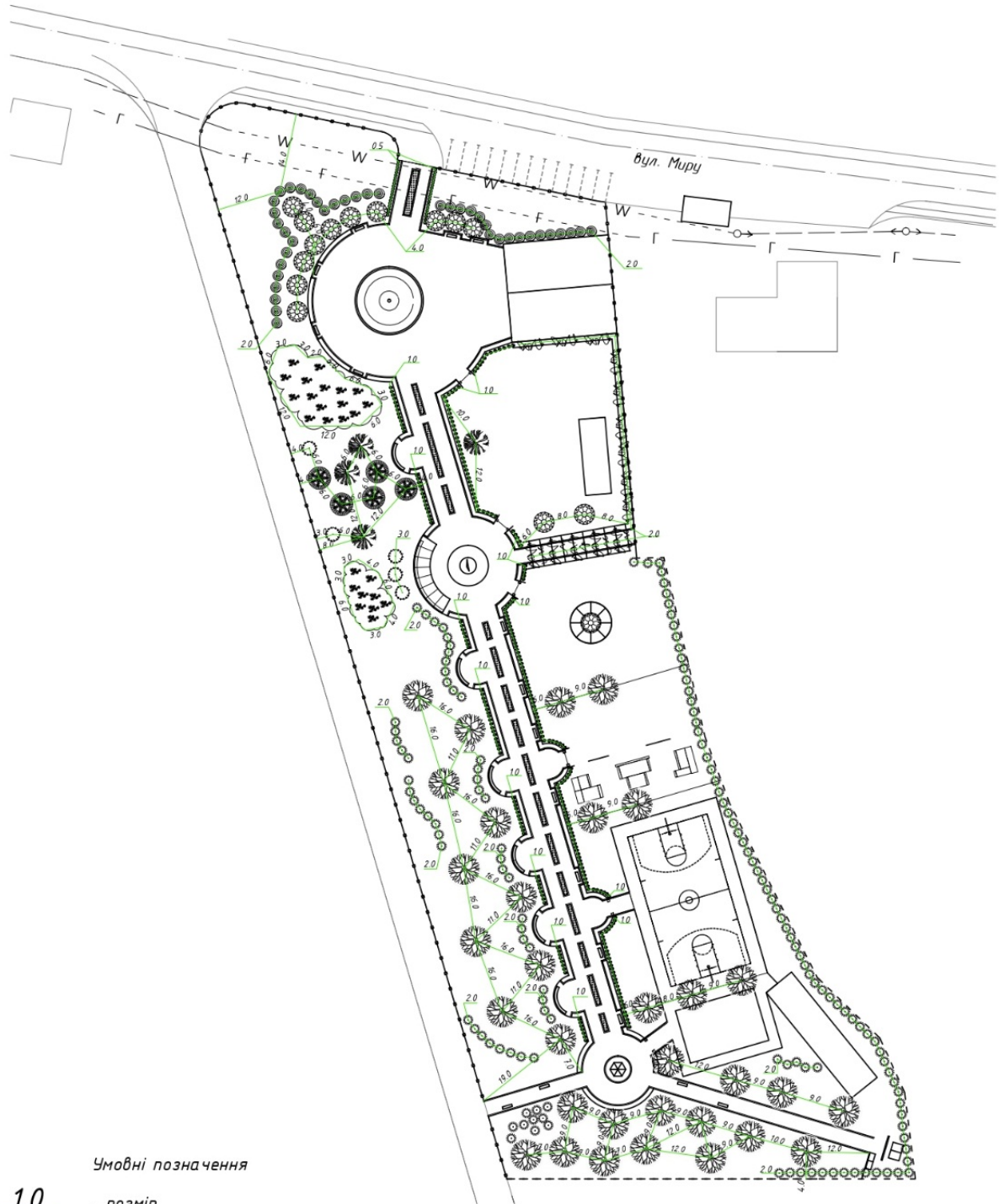
Відомість елементів озеленення

<i>Поз</i>	<i>Найменування породи або виду насадження</i>	<i>Вік, років</i>	<i>Кільк.</i>	<i>Примітка</i>
<i><u>Дерева листяні</u></i>			<i>шт.</i>	
<i>1</i>	<i>Тополя біла</i>	<i>14-20</i>	<i>32</i>	<i>Підготування</i>
<i>2</i>	<i>Липа дрібнолиста</i>	<i>14-20</i>	<i>15</i>	
<i>3</i>	<i>Береза пухнаста</i>	<i>5-8</i>	<i>4</i>	
<i><u>Дерева хвойні</u></i>			<i>шт.</i>	
<i>4</i>	<i>Ялина звичайна</i>	<i>8-10</i>	<i>5</i>	
<i><u>Чагарники</u></i>			<i>шт.</i>	
<i>5</i>	<i>Бузок звичайний</i>	<i>3-4</i>	<i>40</i>	
<i>6</i>	<i>Калина звичайна</i>	<i>3-4</i>	<i>5</i>	
<i>7</i>	<i>Магонія падуболиста</i>	<i>3-4</i>	<i>271</i>	
<i>8</i>	<i>Дерен червоний</i>	<i>3-4</i>	<i>141</i>	
<i>9</i>	<i>Самшит</i>	<i>3-4</i>	<i>40</i>	
<i>10</i>	<i>Виноград тризагострений</i>	<i>3-4</i>	<i>85</i>	
<i><u>Квіти</u></i>			<i>м²</i>	
<i>11</i>	<i>Петунія</i>	<i>-</i>	<i>106</i>	
<i>12</i>	<i>Ромашка лугова</i>	<i>-</i>	<i>283</i>	
<i><u>Газон партерний, м²</u></i>			<i>-</i>	<i>5990,6</i>
	<i>складом: - райграс пасовищний -50%</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	
	<i>- тонконіг лучний - 25%</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	
	<i>- костриця червона - 25%</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	

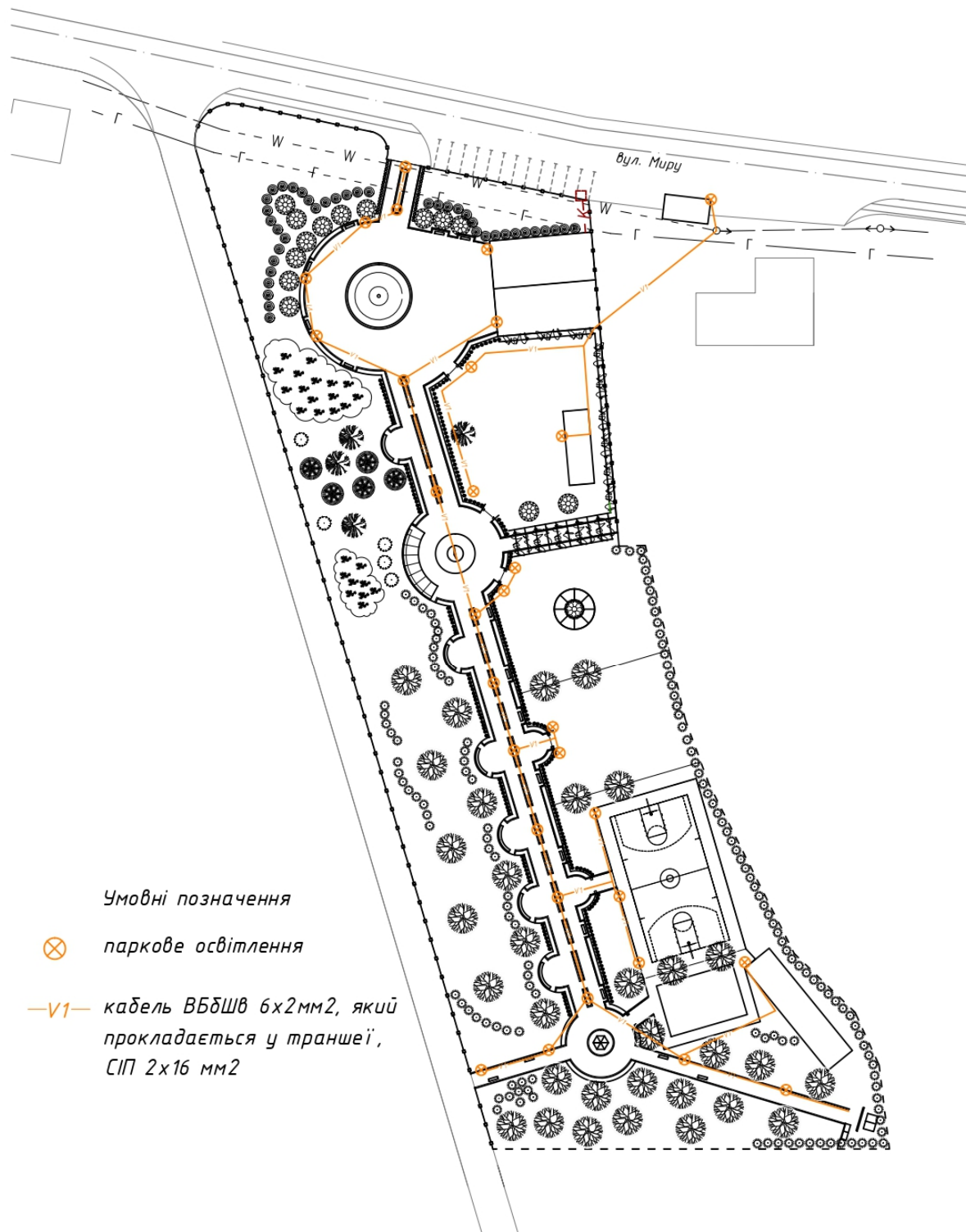
Умовні позначення

1 - номер позиції у відомості елементів озеленення
11 - кількість

Додаток М
Посадочне креслення

Додаток Н
Схема освітлення

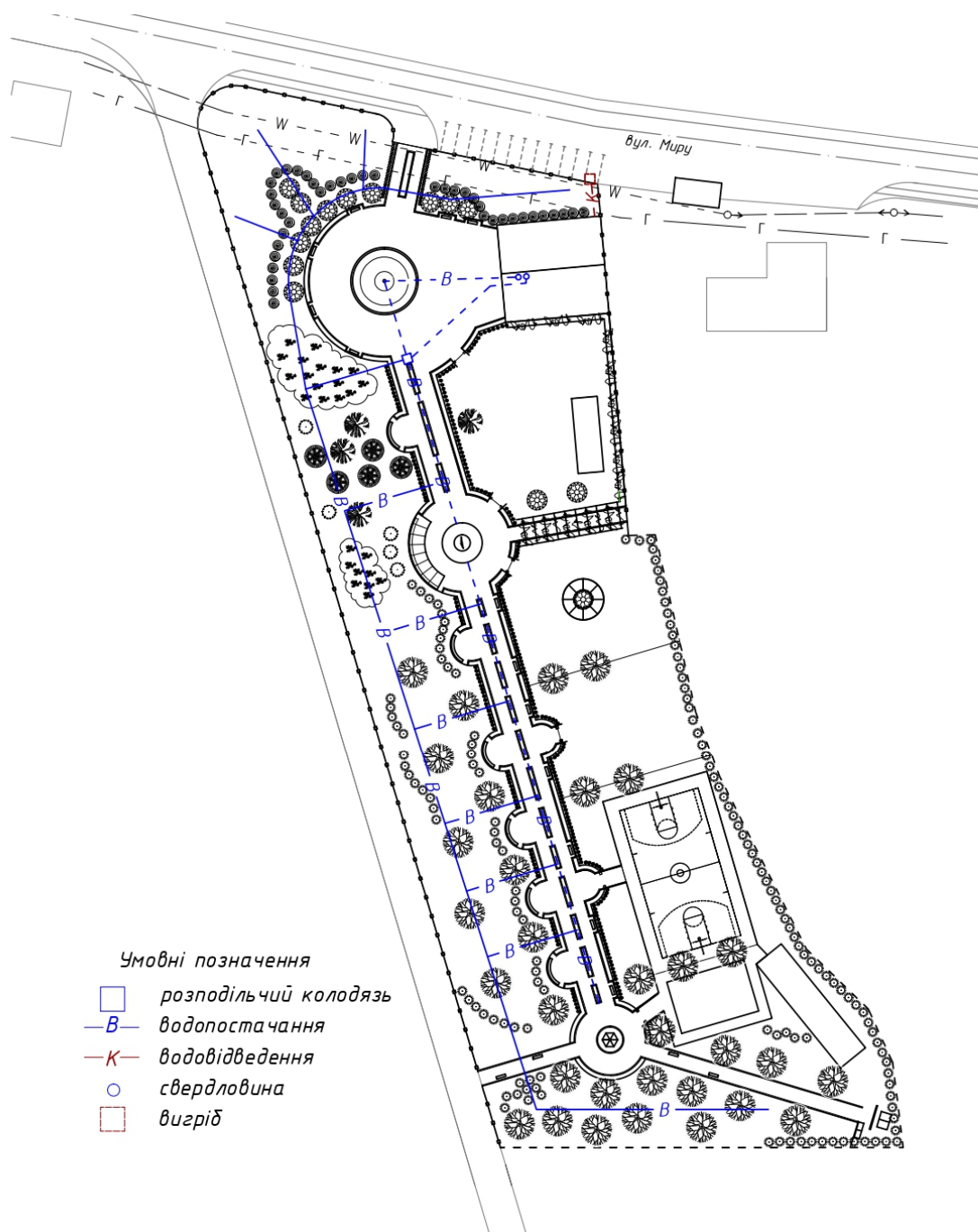
Умовні позначення

⊗ паркове освітлення

—V1— кабель ВБДШВ 6х2мм², який прокладається у траншеї, СІП 2х16 мм²

Додаток П

Схема системи поливу

Примітка.

Труби укладаються в траншеї глибиною 40см відповідно до плану. Траншеї роблять однакового профілю, повторюючи рельєф ландшафту. Прив'язки мереж уточнюють за місцем при монтажі системи.

ВІДГУК
керівника на кваліфікаційну роботу магістра
здобувача ступеня вищої освіти «магістр» _____

Карасьової Ганни Михайлівни
(П.І.Б.)

Кваліфікаційна випускна робота на тему Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області.

Виконана згідно до завдання, відповідає темі, містить _____ слайдів
(не) згідно (не) відповідає

графічного матеріалу і пояснювальну записку з _____ сторінок, підписана консультантами і має рецензію.

1. Актуальність теми, наявність замовлення роботи підприємством (організацією) Сучасний світ породжує потребу в зростанні попиту на якісний культурний відпочинок та організацію дозвілля населення, що сприятиме якнайкраще відновленню духовних сил і здоров'я, позитивно впливатиме на зняття емоційної напруги. Люди в сільських населених пунктах, не менше ніж мешканці великих міст, мають потребу в облаштуванні простору, що забезпечить функцію відпочинку, рекреації, спорту та виступить майданчиком для спілкування мешканців. Вагому функцію у цьому процесі займають парки, вони є найбільш відвідуваним та доступним багатофункціональним простором, політикують екологічний, соціальний, психологічний та економічний стан для міських та сільських населених пунктів.

2. Глибина обґрунтувань прийнятих рішень (повнота розрахунків, наявність багатоваріантності) Запропоновані в роботі науково-практичні рішення мають глибоке обґрунтування, повнота розрахунків та наявність багатоваріантності доводять актуальність досліджень.

3. Загальний рівень підготовки та ерудиції здобувача ступеня вищої освіти «магістр». Рівень підготовки та ерудиції здобувача ступеня вищої освіти відповідає прийнятим вимогам.

4. Творчий потенціал і ступінь самостійності студента у вирішенні поставлених задач наукова робота виконана автором самостійно на достатньо професійному рівні, є творчою й оригінальною.

5. Науковий рівень (для робіт дослідницького характеру) та глибина експериментальних досліджень Дослідницька робота має як наукове так і

практичне значення, результати вдало застосовані в експериментальній (проектній) частині роботи

6. Застосування сучасних системних та інформаційних технологій, фізичного або математичного моделювання, наявність обґрунтування вибору типу ЕОМ, застосування стандартних та оригінальних програм, наявність аналізу результатів та їх використання у роботі При написанні даної наукової праці використані сучасні системні та інформаційні технології, за допомогою графічного моделювання створено проєкт реконструкції парку культури і відпочинку

7. Відповідність оформлення до вимог діючих стандартів Робота оформлена згідно вимог діючих стандартів

8. Дотримання студентом графіка виконання роботи дотримано

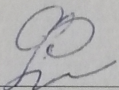
9. Наукова цінність роботи, практична значимість Визначено поняття «сучасний центр культури і відпочинку». Встановлено, що саме парки є найбільш відвідуваним і доступним місцем масової культурно-соціальної роботи, забезпечують функцію відпочинку, рекреації, спорту та виступають майданчиком для спілкування мешканців, що дає можливість називати парки центром культури і відпочинку. Здобуті результати наукових напрацювань дозволили сформулювати концепцію створення сучасного центру культури і відпочинку на території парку села Водяне для культурного дозвілля місцевого населення.

10. У кваліфікаційній роботі можна відмітити такі недоліки У наданій кваліфікаційній роботі бажано було б виконати кошторисну вартість запропонованого проєкту

Кваліфікаційна випускна робота магістра у цілому виконана на високому рівні і при відповідному захисті заслуговує на оцінку:

Кількість балів: 95. За національною шкалою: Відмінно. ЄКТС: A.

Керівник доцент, к.т.н.
(посада, науковий ступінь)

(підпис)

Федченко О.І.
(П.І.Б.)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача ступеня вищої освіти «магістр» _____

Карасьової Ганни Михайлівни

на тему Формування сучасного центру культури і відпочинку в селі Водяне Василівського району Запорізької області

Робота виконана згідно до завдання відповідає темі,
(не) згідно не (відповідає)

містить _____ слайдів графічного матеріалу і пояснювальну записку на _____ сторінках.

1. Актуальність теми (повнота постановки проблеми, формування проблеми та її значимість, постановка завдань досліджень) Тема наукової роботи є актуальною, аргументована необхідність у дослідженні теперішнього стану та методів формування культурних центрів. Доведена значимість створення такого сучасного центру культури і відпочинку, орієнтованого на різні групи населення в межах сільського населеного пункту на прикладі території парку села Водяне Василівського району Запорізької області.

2. Ступінь науковості роботи (широта вивчення результатів досліджень за проблемою, методика дослідження, наявність елементів наукової новизни та ступінь їх розробки) Робота виконана на високому науковому рівні, вивчення даної проблеми є широко виваженою, застосовані загальнонаукові методи досліджень, наявні елементи наукової новизни: визначено поняття «сучасний центр культури і відпочинку»; встановлено, що саме парки є найбільш відвідуваним і доступним місцем масової культурно-соціальної роботи, забезпечують функцію відпочинку, рекреації, спорту та виступають майданчиком для спілкування мешканців, що дає можливість називати парки центром культури і відпочинку.

Якість подачі матеріалу роботи (ступінь взаємозв'язку розділів роботи, застосування комп'ютерних технологій, чіткість і технічна грамотність оформлення роботи, науковий стиль викладення матеріалу) Магістерська

робота виконана послідовно, тема розкрита повністю, розділи пов'язані між собою, застосовані комп'ютерні технології, матеріал чіткий та має наукову стилістику, оформлення технічно грамотне.

4. Практична значимість результатів роботи (рівень реальності результатів та пропозицій, техніко – економічні показники запропонованих рішень, наявність публікацій за темою роботи) Наукова робота має як суто наукове, так і практичне значення з огляду на актуальність теми. Результати досліджень представлені проєктними пропозиціями з формування сучасного центру культури і відпочинку на прикладі території парку села Водяне Василівського району Запорізької області. Відповідають високому рівню реальності, мають перспективний характер. За темою роботи опубліковані тези доповіді у II Всеукраїнській науково-практичній конференції за участю молодих науковців «Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України».

5. Недоліки роботи При дослідженні сучасних центрів культури і відпочинку бажано б було надати більше інформації про організацію таких просторів в умовах децентралізації. Ці зауваження не суттєво впливають на якість виконання роботи.

6. Кваліфікаційна випускна робота у цілому виконана на високому рівні і заслуговує оцінки:

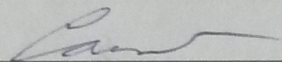
кількість балів 96

за національною шкалою відмінно

за шкалою ЄКТС A

Рецензент

доцент, к.арх.н., кафедри МБА
(посада, місце роботи)

(підпис)

Сазонова О.Ю.

(П.І.Б.)